

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ

Γράφουμε στο προηγούμενο σημείωμά μας, ότι τὸ Νη-
σί μας, πέρα ἀπὸ τοὺς λίγους καταξιωμένους σήμερα
πνευματικούς του εκπροσώπους, καθυστερεῖ ἀδικαιολόγητα
στὴν παρουσίαν στὸ εὐρύτερο κοινόν, ὠρισμένων συμπα-
τριωτῶν μας ποὺ δουλεύουν ἀδιάκοπα στοὺς χώρους τοῦ
πνεύματος, καὶ ποὺ τὸ περιοδικό μας τοὺς δίνει τὴν δυνα-
τότητα νὰ κάνουν κάποιο ξεκίνημα, στίς συγγραφικὰς τοὺς
δυνατότητες.

Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ, τοὺς ἐν Ἑλλάδι διαδιδόν-
τας, τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ καὶ πρόβλημα. Αὐτὰ
τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὅμως, ὅπως εἴμεθα σὲ θέση νὰ
γνωρίζουμε, τὸ θέμα δὲν τοποθετεῖται στὸν κύκλο τῶν δυ-
νατοτήτων ἀλλὰ στὸν κύκλο τῆς γνώσης τῆς γλώσσας μας,
ποὺ σὲ πολλὰς περιπτώσεις δὲν μποροῦν ν' ἀποδώσουν
τὰ ὅσα θὰ ἤθελαν νὰ πῶν, στὴν μητρικὴ τους, καὶ κατα-
στρέφουν μὲ τὴν ξενόγλωσση διατύπωση ἢ περιγραφή,
αὐτὰ ποὺ θὰ ἐξωτερίσκουν ἂν θυμόντουσαν ἔστω, αὐτὰ
ποὺ ἐμαθάν στὸ Σχολεῖόν τους.

Οἱ σκληρές βιωτικὲς συνθήκες τῶν ὅσων ἔφυγαν στὸ
ἐξωτερικόν, γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν καὶ νὰ ζήσουν μιὰ κα-
λύτερη ζωὴ, χωρὶς νὰ τοὺς ἔχουν ἀλλοτριώσῃ τὴν Ἑθني-
κὴ τους συνείδηση, τοὺς ἔχουν ἐν τούτοις ἀπομακρύνῃ σι-
γά - σιγά ἀπὸ τὸ κυριώτερον στοιχεῖόν ποὺ τοὺς δίνει μὲ τὴν
Ήατριδαν. Τὴν γνώση τῆς γλώσσας, καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημείον
θὰ πρεπεῖ ἴσως οἱ ἐπαλόντες καὶ ἔχοντες τὴν εὐθύνη, νὰ
στοχεύουν, διαθέτοντας ὅλα τὰ μέσα ποὺ δίνει καὶ προ-
σφέρει ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη καὶ τεχνολογία.

Ἄρης Π. Τσιτσάλης

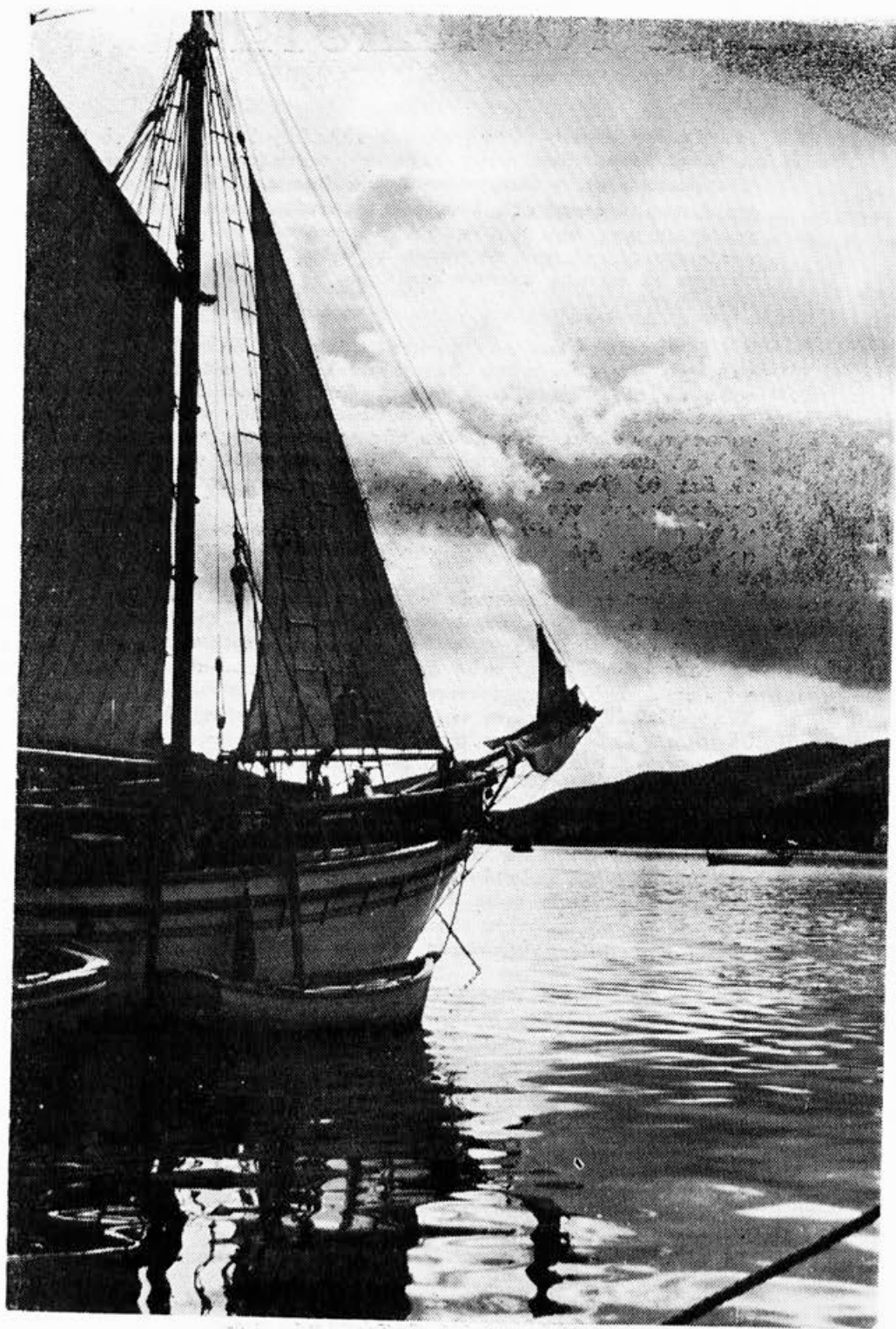
Καὶ εἶναι ἰδιαίτερη ἡ χαρὰ μας, ὅταν φθάνει στὰ χέ-
ρια μας συνεργασία ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ζώντας χρόνια
στὸ ἐξωτερικόν, ἀισθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ γράψουν κάτι
ποὺ ἀποκαλύπτει τοὺς ἐσώτερους κόσμους ποὺ κρύβουν,
καὶ ποὺ αὐτὸ τὸ κάτι εἶναι ἄρρηκτα δεμένο μὲ τὴν Ήα-
τριδαν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς.

Οἱ ἀπόδημοί μας. Τὸ Μεγάλο αὐτὸ κεφάλαιον τοῦ
Ἑλληνισμοῦ, μέσα στὸ ὅποιον ζεῖ καὶ διαπρέπει ἕνας ση-
μαντικὸς ἀριθμὸς συμπατριωτῶν μας, δίνει τὸ παρὸν του
στὶς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μας, φιλοδοξώντας νὰ κατα-
στή μιὰ ἀπὸ τίς γέφυρες ποὺ θὰ συνδέουν τοὺς ἀπανταχοῦ
Κυθηρείους μὲ τὸν τόπον τους.

Εἶναι ἐνθαρρυντικὰ τὰ μηνύματα ποὺ φθάνουν, καὶ ἀ-
κόμη περισσότερον συγκινητικὴ ἡ προσήλωσίς τους σὲ κά-
ποιες μνῆμες ποὺ παραμένουν ἀναλλοίωτες καὶ ὀλοζών-
τανες, μέσα στὸ χρόνο ποὺ διάβηκε ἀπ' ὅταν ξεκινητή-
καν ὡς τὰ σήμερα.

Χαρὰ καὶ τιμὴ γιὰ τὰ «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ»
νὰ δημιουργεῖν τίς συνεργασίες τους.

Ἄρης Π. Τσιτσάλης

Γιώργου Κουρεμπανά

«Επικίνδυνη γαλήνη»

Ἡ ἥλιος καὶ δέρμα

Στις 22 Μαΐου ο Κυθῆριος Καθηγητὴς τῆς Δερματολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ἔδωσε διάλεξι εἰς τὸ Πνευματικὸν Κέντρο τῶν Κυθηρίων με τὸ ἐν επικεφαλίδι θέμα.

Τὸ τόσον ἐνδιαφέρον καὶ ἐπικάϊρον κείμενον τῆς διαλέξεως, δημοσιεύει τὸ Περιοδικὸν μας, κατόπιν ευγενοῦς παραχωρήσεώς του ὑπὸ τοῦ ομιλητοῦ, τὸν ποῖο καὶ θερμότατα εὐχαριστοῦμεν.

Τα «Π.Κ.»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αρχίζοντας τὴν ἀποψινὴ ομιλίαν που ἀναφέρεται στὴν δράση τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων πάνω στο δέρμα, δὲν μπορῶ νὰ μὴν θυμηθῶ τὶς λαμπερὲς ἀκρογιαλιές τοῦ Τσιρίγου κάτω ἀπὸ τὸν καλοκαιριὰτικο ἥλιο, τὴν Χρυσή Ἀμμο ἢ τὶς ἀνταύγειες στὰ Κόκκινα Κρεμνά, ἀπὸ τὴν μεριά τοῦ πελάγου, ἢ τὶς φωτοσκιάσεις στὸ βυθὸ τῆς Χύτρας ἢ τέλος τὸ ἀπίθανο ἡλιοθασίλεμα στὸ Σούνιο καὶ στὰ Στρατηγάδικα!! (Σωβινισμὸς ἀραγε;)

Σκεφτήκατε τὸ Τσιρίγο χωρὶς ἀπλετο φῶς καὶ χωρὶς ἥλιο; Σαν νὰ πούμε τὸ Τσιρίγο βορειότερα ἀπὸ τὸ ΜΠΕΡΓΚΕΝ τῆς Νορβηγίας;

Δὲν μπορῶ νὰ μὴν θυμηθῶ ὅμως ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸν σκληρὸ — αδυσώπητο ἥλιο, ψαρεύοντας καθετὴ ἀνοικτὰ τοῦ Λιμνιώννα, ἓνα ἥλιο που κτυπάει ἀμείλικτα στὸ κεφάλι ἰδιαίτερα ἀν κανένας ελαφρὸς μαῖστρος ἔχει καθαρῖσει τὸ πέλαιος ἀπὸ τοὺς υδρατμούς.

Ὁ ἥλιος μας ἀρέσει. Δένεται με τὴν θάλασσα, με τὶς ἀκρογιαλιές, με τὸ ψάρεμα, με ἐκδρομές, με χίλιες δυὸ ἀπολαυστικὲς δραστηριότητες. Εἶναι φίλος. Εἶναι ὅμως φίλος λιγάκι επικίνδυνος. Χρειάζεται προσοχή.

Σκοπὸς λοιπὸν τῆς ἀποψινῆς ομιλίας εἶναι νὰ ἀναγνωρίσωμε τὴν δράση τοῦ ἡλίου πάνω στο δέρμα. Θὰ μπορούσε ἴσως γνωρίζοντας μερικὰ ἀπλά πράγματα ἀναφορικὰ με τὴν προστασία ἀπὸ τὶς ἡλιακὰς ἀκτίνες, ἡ ὁμορφὴ αἴσθησις τοῦ ἡλίου δεμένη με τὴν αἴσθησις τῆς θάλασσας νὰ παραμείνει γιὰ τὸν καθένα μας ἑ ν α ἰ σ ὀ β ἰ ο μ α - γ ε υ τ ἰ κ ὀ β ἰ ω μ α .

Ὁ ἀνθρώπινος οργανισμὸς προστατεύεται ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ περιβάλλοντος, με τὸ καλυπτήριον σύστημα, δηλαδὴ με τὸ δέρμα. Συνεπῶς τὸ δέρμα εἶναι ὁ ἰστός ἐκεῖνος, τὸ ὄργανο δηλαδὴ, που βρίσκεται ἐκτεθειμένον καὶ υφίσταται τὴν ἐπίδραση τῶν περιδαντολογικῶν ἐπιδράσεων περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄργανο τοῦ ἀνθρώπινου οργανισμοῦ.

Τί εἶναι ὅμως τὸ δέρμα; Σε καμμιά περίπτωσι νὰ μὴν νομισθεῖ ὅτι πρόκειται γιὰ ἓνα ὁμοιογενὲς πλαστικὸ κάλυμμα. Ἀντίθετα πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺπλοκο ὄργανο που ἔχει τὶς δικές του αὐτόνομες λειτουργίες καὶ βρίσκεται σε ἀμεση ἐξάρτησις με ὅλα τὰ ἄλλα ὄργανα τοῦ οργανισμοῦ καὶ ἰδιαίτερα με τοὺς ἐνδοκρινεῖς ἀδένες.

— Γεννιέται, μεγαλῶνεται καὶ ἀνανεώνεται κάθε 28 περίπου μέρες με μιὰ μυστικὴ, ἀγνωστὴ ὡς τῶρα δύναμις.

— Προστατεύει τὸν οργανισμὸ ἀπὸ τὶς κακώσεις χάρις στὴν ἀντοχή τῆς κερατίνης στιβάδας καὶ τῆς ἐλαστικότητάς του.

— Προστατεύει ἀπὸ τὴν εἰσδυσὴ μικροβίων καὶ τοξικῶν οὐσιῶν χάρις στὴν κερατίνην στιβάδα, χάρις στὴν ὀξινὴ ἐκπλύσις που δημιουργεῖ ὁ ἰδρώτας καὶ χάρις στὴν δράσις πολὺπλοκων ἀνοσολογικῶν μηχανισμῶν.

— Ρυθμίζει τὶς λειτουργίες τῆς θερμορῦθμισης ἐπιταχύνοντας τὴν ἀδηλο διαπνοή καὶ κυρίως τῆς ἐκκρίσεως ἰδρώτα που ψύχεται καὶ δροσίζει ἀμεσα σε περίπτωσι ζέσσης ἢ σε περίπτωσι κρύου, προκαλεῖ ἀγγειοσυσπασίαν καὶ περιορίζει τὴν ἀπώλεια θερμαντικοῦ.

— Προσλαμβάνει τὰ ἐρεθίσματα τοῦ περιβάλλοντος καὶ τὰ μεταφέρει στὸ Κεντρικὸ Νευρικὸ Σύστημα, π.χ. τὴν ἀφή, τὸ χᾶδι ἢ τὸν πόνο κλπ.

— Τέλος προστατεύει ἀπὸ τὶς βλαπτικὲς ἐπιδράσεις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων αὐξάνοντας τὴν μελανίνη δηλαδὴ ἐπεκτείνει τὸ μαῦρισμα προκειμένου νὰ ἐμποδίσῃ τὴν εἰσδυσὴ τῶν υπερεισδύων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου.

Απὸ τὴν ἄλλην μεριά τῶρα ας δούμε πῶς ἐπιδρά ἡ ἡλιακὴ ἐνέργεια ἀπὸ πλευράς ἱατρο - βιολογικῆς, πάνω στὸν ἀνθρώπινον οργανισμὸ καὶ ἰδιαίτερα στὸ δέρμα.

Φυσικὰ οὔτε ἡ γεωφυσικὴ, οὔτε ἡ μυθολογικὴ, οὔτε ἡ θρησκευτικὴ - φιλοσοφικὴ φύσις τοῦ ἡλίου εἶναι τὸ ἀντικείμενον τοῦ παρόντος.

Η ηλιακή ακτινοβολία είναι μια μορφή ενέργειας που παράγεται στο κέντρο του ήλιου και εν συνεχεία ακτινοβολείται στο άπειρο. Ένα ελάχιστο μέρος της συνόλης ενέργειας — τα τρία μόνον δισεκατομμυριοστά φθάνει στην επιφάνεια της Γης.

Στην επιφάνεια της Γης φθάνει ακτινοβολία που έχει μήκος κύματος 2.900 Αο έως 7.500 Αο ή 290 NM έως 750 NM.

Το φάσμα της ακτινοβολίας αυτής διακρίνεται εις την υπεριώδη που εκτείνεται από τα 290 NM έως τα 320 (υπεριώδης - Β), εις την υπεριώδη - Α που εκτείνεται από τα 320 NM έως τα 400 περίπου και από τα 400 NM έως τα 750 ακολουθεί η ορατή ακτινοβολία, δηλαδή το φως της ημέρας. Αριστερώτερα του 290 NM βρίσκεται η υπεριώδης που δεν φθάνει στην Γη γιατί απορροφάται από το Όζον και τους υδρατμούς της ατμόσφαιρας και ονομάζεται υπεριώδης - Σ και πιο αριστερά η κοσμική ακτινοβολία, ενώ πέρα από το 750, δηλαδή προς τα δεξιά του ηλιακού φάσματος, βρίσκονται οι θερμαντικές ακτίνες του ήλιου, αυτές που δίνουν τη ζέση και πιο πέρα ακόμη οι υπέρυθρες ακτίνες και ακολουθούν τα κύματα ραδιοηλεκτρογραφίας.

Η φύση της ηλιακής ακτινοβολίας είναι δυσνόητη. Δηλαδή η ακτινοβολούμενη από την ηλιακή μάζα ενέργεια μεταφέρεται εις το άπειρο υπό την μορφή ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων. Όμως η μετάδοση αυτή γίνεται, επιπροσθέτως (πλην της κυματοειδούς φύσεως) κατά απειροελάχιστα στοιχειώδη ποσά ενέργειας τα «ΚΟΥΑΝΤΑ», τα οποία προκειμένου περί της ηλιακής ακτινοβολίας ονομάσθησαν «φωτόνια».

Με μαθηματικές εξισώσεις που εκφράζουν τα μεγέθη αυτά και επιτρέπουν τη μέτρηση της παροχόμενης ενέργειας στην κάθε δεδομένη στιγμή γίνεται δυνατή η αναπαραγωγή των συμβάντων από τον ήλιο στο δέρμα πειραματοζώων και η διατύπωση σαφών συμπερασμάτων κάθε φορά, όπως οι θετικές επιστήμες ορίζουν.

Μια τρίτη τέλος έννοια που πρέπει να έχουμε υπ' όψιν είναι ότι στην χώρα μας υπάρχει μεγάλη ηλιοφάνεια, δηλαδή πολλές ώρες κατά την διάρκεια του έτους ο ουρανός είναι αίθριος όλη την ημέρα.

Οι μέγιστες τιμές ηλιοφάνειας παρατηρούνται στην Ζάκυνθο, στις νότιες ακτές της Πελοποννήσου, στα Κύθηρα και στις δυτικές ακτές της Κρήτης με 3.000 ώρες ετησίως. Περιοχές ελαχίστης ηλιοφάνειας με 2.600 ώρες ευρίσκονται στο νοτιο - ανατολικό Αιγαίο.

Η μεγίστη διάρκεια ηλιοφάνειας στον τόπο μας παρατηρείται τον μήνα Ιούλιο.

Μελετώντας τώρα την βιολογική επίδραση της προσπίπτουσας μέχρι την Γη δραστικής ακτινοβολίας πρέπει να έχουμε κατά νου ότι:

1) Άλλη είναι η βιολογική δράση των υπεριωδών ακτίνων πάνω στο δέρμα (290 - 320 NM) άλλη των ορατών 320 - 740 NM και άλλη των υπέρυθρων (πέραν των 740 NM). Μεγαλύτερη βιολογική επίδραση έχουν οι υπεριώδεις.

2) Η διεισδυτικότητα των ηλιακών ακτίνων μέσα εις το δέρμα παραλάσσει. Οι υπεριώδεις δεν φθάνουν παρά μόνον έως την βασική στιβάδα του δέρματος όπου βρίσκονται το μελανοκύτταρο που παράγουν μελανίνη και πολύ λίγο ή σχεδόν καθόλου στα βαθύτερα στρώματα, δηλαδή στο χόριο. Οι υπέρυθρες όμως φθάνουν βαθειά και επηρεάζουν τα αγγεία και την μικροκυκλοφορία του χόριου. Δεν ασκούν όμως καμμία επίδραση στα μελανοκύτταρα.

Άλλωστε κατά την φάση της διεισδύσεως των ηλιακών ακτίνων στο δέρμα λειτουργεί ένα πολύπλοκο σύστημα απορρόφησης, ανάκλασης και διάθλασης των ακτίνων που συνεπάγεται την παρεμπόδιση της διείσδυσης, έτσι που ένα μικρό μόνον ποσοστό ακτινοβολίας φθάνει εις τα κύτταρα «στόχους». Η απορρόφηση και συνεπώς η εξουδετέρωση των υπεριωδών ακτίνων γίνεται από την μελανίνη του δέρματος.

3) Η περιεκτικότητα των υπεριωδών ακτίνων στο ηλιακό φάσμα παραλλάσσει ανάλογα με το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου, με την εποχή, με τις συνθήκες υγρασίας της ατμόσφαιρας και με την ώρα της ημέρας.

Την Άνοιξη — στη χώρα μας — και από τις 11:00 π.μ. μέχρι τις 12:30 μ.μ. το ποσοστό των υπεριωδών ακτίνων είναι αναλογικά μεγαλύτερο μέσα στο σύνολο του φάσματος των ακτίνων που φθάνουν στην Γη.

4) Η ώρα της ημέρας έχει εξ άλλου μεγάλη σπουδαιότητα γιατί υπάρχει κατακόρυφη πρόσπτωση των ακτίνων. Όταν ο ήλιος βρίσκεται σε γωνία 60ο πάνω από τον ορίζοντα το πάχος της ατμόσφαιρας που έχει να διανύσει το φως, διπλασιάζεται και έτσι ένα μεγαλύτερο ποσοστό υπεριωδών ακτίνων απορροφάται, διαθλάται ή ανακλάται και τελικώς χάνεται.

Με βάση την παραπάνω απλοποιημένη γνωστική υποδομή σχετικά με την ηλιακή ακτινοβολία, ας δούμε τώρα σε πρακτικό επίπεδο τις επιδράσεις, ωφέλιμες ή βλαπτικές του ήλιου πάνω στον ανθρώπινο οργανισμό.

Οι Γενικές επιδράσεις του ήλιου στον ανθρώπινο οργανισμό δεν είναι βέβαια το αντικείμενο της αποψινής παρουσίασης.

Αυτές χωρίζονται:

1. Σε ευεργετικές
2. Σε φυσιολογικές
3. Σε παθολογικές

ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟ ΔΕΡΜΑ

Δ Ε Ρ Μ Α

- 1) Ενεργοποίηση της κυκλοφορίας και της άσκησης σε συνδυασμό με θαλάσσια σπόρ.
- 2) Ενεργοποίηση περιφερικής μικροκυκλοφορίας — αίσθημα ευεξίας — αντοχής — δύναμης

3) Ερεθισμός των απολήξεων του συμπαθητικού νευρικού συστήματος — αύξηση ρυθμού ανταλλαγής της ύλης — ευρωστία — όρεξη.

4) Άμεση διεύρυνση των τριχοειδών αγγείων από τις υπέρυθρες ακτίνες του φάσματος — επίταση της καρδιακής λειτουργίας — άμεση βελτίωση της κυκλοφορίας γενικά.

5) Ενεργοποίηση των προβιταμινών NT σε προβιταμίνη NT3 (φυσική βιταμίνη) — απορρόφηση Σα — σκελετική ανάπτυξη.

Ο Φ Θ Α Λ Μ Ο Ι

— Ερέθισμα — φωτεινής ακτινοβολίας — οπίσθιος λοβός υποφύσεως — αύξηση του τόνου του παρασυμπαθητικού Νευρικού Συστήματος — βελτίωση ψυχικής υγείας — αίσθημα ασφάλειας — ευεξία (διαύγεια — άπλετο φως).

Θ Ρ Ε Ψ Η

— Ενεργοποίηση χλωροφύλλης των φυτών — φωτοσύνθεση — σχηματισμός υδατανθράκων υψηλής απόδοσης ενέργειας (τροφή).

Ωστόσο υπενθυμίζεται η ευεργετική επίδραση του άπλετου ηλιακού φωτός στην όραση, στην αθεροποίηση της ψυχικής υγείας, στην ενεργοποίηση και δραστηριοποίηση της κυκλοφορίας ιδιαίτερα εάν συνδυάζονται με διάφορα σπόρ, στον ερεθισμό των απολήξεων του Συμπαθητικού με αποτέλεσμα την αύξηση της ανταλλαγής της ύλης και την δημιουργία ως εκ τούτου ευρωστίας και ευεξίας κατά το Θέρος.

Εξ άλλου η ορατή ακτινοβολία ως ένα είδος ερεθίσματος μέσω των οφθαλμών και της ενδοκρινικής λειτουργίας του οπισθίου λοβού της υποφύσεως, ερεθίζει το παρασυμπαθητικό με συνέπεια βελτίωση της ψυχικής διαθέσεως.

Γνωστό άλλωστε είναι ότι η υπεριώδης ακτινοβολία επιδρά στις προβιταμίνες NTE που βρίσκονται σε φυτά και ζώα και τις μετατρέπει σε Βιταμίνη NTE3 δηλαδή φυσική βιταμίνη που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη του οργανισμού και την οστεοποίηση (ραχιτισμός).

Τέλος η υπεριώδης ακτινοβολία ενεργοποιεί την χλωροφύλλη των φυτών με την λειτουργία της φωτοσυνθέσεως όπου, από διοξείδιο του άνθρακα και νερό παράγονται υδατάνθρακες υψηλής απόδοσης. Οι υδατάνθρακες αυτοί προσλαμβάνονται με την τροφή από τον άνθρωπο και τα ζώα.

Στις λειτουργίες που αναφέρθηκαν παραπάνω συμμετέχει το δέρμα είτε άμεσα π.χ. σχηματισμός της Βιταμίνης NTE είτε έμμεσα π.χ. διεύρυνση απολήξεων αυτόνομου νευρικού συστήματος — αύξηση της μικροκυκλοφορίας.

Βάζοντας όμως το θέμα σε μια βάση μεθοδικής επιστημονικής ανάλυσης βλέπουμε να υπάρχει μια σειρά από άλλες περίεργες αντιδράσεις στον ήλιο που είναι είτε φυσιολογικές είτε παθολογικές.

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

1) Η λ ι α κ ό ε ρ ύ θ η μ α. Το κοκκίνισμα του ήλιου είναι μια απλή φυσιολογική αντίδραση στον ήλιο που οφείλεται στην αγγειοδιαστολή. Αγγειοδιαστολή γίνεται πραγματικά αλλά είναι μικρού βαθμού συνήθως, εμφανίζεται ενωρίς και εξαφανίζεται επίσης σύντομα. Αντίθετα, το ηλιακό ερύθημα που χαρακτηρίζεται από ένα έντονο κοκκίνισμα του δέρματος εμφανίζεται μετά από 6—10 ώρες από την έκθεση στον ήλιο. Το δέρμα που ήταν εκτεθειμένο στον ήλιο είναι ζεστό, καίει, πονεί και καμιά φορά σχηματίζονται φυσαλλίδες, που εν συνεχεία σπάζουν και όχι σπάνια μολύνονται.

Το ηλιακό έγκαυμα είναι μια εξαιρετικά πολύπλοκη βιολογική διεργασία που γίνεται σιγά - σιγά από την επιφάνεια της επιδερμίδας προς το βάθος του δέρματος και χρειάζεται αρκετές ώρες ώσπου να συμπληρωθεί η διαδικασία με τις αλυσισιδωτές ενζυματικές αντιδράσεις που καταλήγουν στην παροδική βλάβη των επιδερμικών κυττάρων και την παροδική καταστροφή τους.

Το ηλιακό έγκαυμα οφείλεται στην υπεριώδη ακτινοβολία του ηλιακού φάσματος (290 — 320 NM). Όμως οι ακτίνες αυτές δεν διαπερνούν το τζάμι του παραθύρου ή τα σύννεφα γιατί απορροφώνται. Στις περιπτώσεις αυτές δεν γίνεται ηλιακό ερύθημα.

2) Μ ε λ ά γ χ ρ ω σ η

Και η μελάγχρωση, δηλαδή το μαύρισμα του δέρματος οφείλεται ακριβώς στο ίδιο μήκος κύματος ακτίνων δηλαδή στις υπεριώδεις και ισχύουν τα ίδια.

Και το μαύρισμα είναι μια πολύπλοκη βιολογική διεργασία. Σε μια πρώτη φάση γίνεται άμεση διασπορά μελανίνης. Το μαύρισμα αυτό γίνεται μέσα σε 9 — 12 ώρες αλλά δεν διατηρείται. Αντίθετα το κανονικό μαύρισμα αρχίζει μετά από 48 ώρες από την έκθεση στον ήλιο και διατηρείται από 3 έως 6 μήνες.

Οι υπεριώδεις ακτίνες (290 — 320 NM) είναι εκείνες οι ακτίνες που ενεργοποιούν ωρισμένα ένζυμα που βρίσκονται σε μικρές βιολογικές μονάδες, τα μελανοκύτταρα της επιδερμίδας.

Με την αρχική αυτή διαδικασία αρχίζει μια επίσης πολύπλοκη λειτουργία παραγωγής και διασποράς μελανίνης στο δέρμα. Στους μελαχρινούς τα πράγματα είναι ευκολότερα. Η μελανίνη έχει καθαρά προσταστική λειτουργία εκφράζει μια α υ τ ο ά - μ υ ν α τ ο υ δ έ ρ μ α τ ο ς γ ι α τ ι α - π ο ρ ρ ο φ ά κ α ι α δ ρ α ν ο π ο ι ε ι τ ι ς β λ α π τ ι κ έ ς υ π ε ρ ι ώ δ ε ι ς α κ τ ι ν ε ς .

3) Η ενεργητική αύξηση του πάχους της επιδερμίδας οφείλεται σε ενεργοποίηση του ρυθμού μίτωσης και παραγωγής επιδερμικών κυττάρων. Το δέρμα παχύνεται ακριβώς για να αμυνθεί. Παρεμποδίζει με το πάχος του την διείσδυση των βλαπτικών ακτίνων, δηλαδή αντιδρά με τον τρόπο που μπορεί.

Ο ξ ε ι ε ς   α ν τ ι δ ρ ά σ ε ι ς

Οι παθολογικές αντιδράσεις του δέρματος οφείλονται κυρίως στην υπεριώδη ακτινοβολία του ηλιακού φάσματος.

Από καθαρώς κ λ ι ν ι κ ή δ ε ρ μ α τ ο λ ο γ ι κ ή θ ε ώ ρ η σ η , όλες αυτές οι αντιδράσεις ενσωματώνονται μέσα σε μια γενική έννοια την: «Φωτο - ευαισθησία του δέρματος».

Από πρακτική άποψη ο όρος αυτός ερμηνεύεται με απλό τρόπο ως εξής: «Ο Άνθρωπος που πάσχει από φωτο - ευαισθησία όταν εκτεθεί στον ήλιο, σε χρόνο που παραλλάσσει, εμφανίζει διάφορα δερματικά εξανθήματα που και αυτά παραλλάσσουν από πλευράς μορφολογίας των βλαβών. Τα περισσότερα είναι «εκζεματικού τύπου» και οπωσδήποτε είναι βαρύτερα από το ηλιακό έγκαυμα που είπαμε παραπάνω. Δουλειά των δερματολόγων γιατρών είναι φυσικά να αναγνωρίζουν και να ξεχωρίζουν τις βλάβες αυτές με την κλινική εξέταση και με την χρησιμοποίηση διαφόρων εργαστηριακών μέσων.

Είναι αφάνταστα μεγάλη η συχνότητα των αντιδράσεων αυτών που παραγνωρίζονται ωστόσο γιατί όλες, ονοματίζονται απλώς «έκζεμα».

Χίλιες δυό είναι οι αιτίες που συνεργούν με τον ήλιο στη πρόκληση της φωτο - ευαισθησίας στο δέρμα.

Αναφέρω φάρμακα όπως τα καρδιολογικά, τα διουρητικά, τα αντιδιαβητικά, ωρισμένα αντιβιοτικά, ηρεμιστικά, συντηρητικά τροφών, το αλκοόλ σε μεγάλες δόσεις και άλλα που χρησιμοποιούνται τοπικώς όπως π.χ. καλλυντικά, σαπούνια, αρώματα, βιομηχανικές σκόνες κλπ.

Το πρόβλημα, ένεκα του καταναλωτικού τρόπου ζωής, αντιλαμβάνεσθε ότι γίνεται εξαιρετικά οξύ και έχει δώσει μια άλλη διάσταση στην σύγχρονη δερματολογία και εις την έρευνα στον τομέα αυτόν.

Οι βασικοί νόμοι που διέπουν την φωτο - ευαισθησία στο δέρμα είναι απλοί:

Μία και πολλές ουσίες είτε εξωγενούς π.χ. φάρμακα είτε ενδογενούς προελεύσεως π.χ. μεταβολίτες είτε τέλος εξωγενείς ουσίες που διαποτίζουν το δέρμα π.χ. απορρυπαντικά πλυσίματος, φθάνουν και εισδύουν μέσα στα κύτταρα της επιδερμίδας. Όταν τώρα προσπέσουν στο δέρμα ακτίνες με κατάλληλο μήκος κύματος δηλαδή οι υπεριώδεις, τότε τα στοιχειώδη ποσά ενεργείας των ακτίνων «τα φωτόνια» φθάνουν στα μόρια της φωτο - ευαισθητοποιού ουσίας, την διεγείρουν και δημιουργείται μια πρωταρχική φωτοχημική αντίδραση που στην συνέχεια πυροδοτεί σειρά από μικρές περίεργες εκρήξεις. Πεδίον μάχης είναι το δέρμα. Αποτέλεσμα είναι η παροδική ή μόνιμη φθορά του δέρματος, δηλαδή η κλινική εκδήλωση της φωτο - ευαισθησίας.

(Στο επόμενο η συνέχεια)

Τὸ Σοκάκι

Τοῦ κ. ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΑΟΥ

ΤΟ ΣΟΚΑΚΙ ἔδωπε λίγες ὥρες τῆς μέρας τὸν ἥλιο. Κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές εἶχε σπύκια ψηλά κι ἀντὶ νάχει ἀνοιχτὴ τὴν ἔξ-δό του, ἕνα παλιὸ πέτρι- νο χτίριο φυλακῶν τὸ θάραινε ἀπελπιστικὰ μὲ τὶς δόλιμαυρες πέτρες του καὶ τ' ἀπασια πρασινάκια. Ἐπὶ πλέεν τὸ στενάκι δὲν ἦταν ποτέ καθαρό, γιατί ριγμένα θρωμόνερα κι ἀπλωμένα ρούχα ἀπὸ μπιουγέ- δες τοῦ κρατοῦσαν στὸ χειμῶνα μόνιμη ὕγρασία κι ἔτσι πού κι ὁ πιὸ ξηρὸς θυρηᾶς δὲν προλάβαινε νὰ τὴ στεγνώσει.

Ἄν καὶ εἴμουναι παιδί διαιστανόμουναι πῶς τὸ σοκάκι δὲν ἦταν παρὰ τὸ σκληρικὸ ἐνὸς θεά-ρου, πού τὸ δράμα του τὸ 'παίξε μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια, πού κατοικοῦσε σὲ ὑπόγειο ἐνὸς σπιτιοῦ τοῦ κέν- τρου του. Ἡ πλῆστέρα μὲ τὰ παιδιὰ τῆς λερώναν πε- ρισσότερο τὸ σοκάκι ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους κτι- ρί- κους του πού φρόντιζαν νὰ τὸ κρατοῦν καθαρό. Τί- κους τοῦ πού ὅμως καὶ τί νὰ τῆς κάμουν αὐτῆς τῆς θασανισμένης γυναίκας.

Ἦταν γνωστὸ πῶς ξενόπλενε γιὰ νὰ ζήσει τὰ παιδιὰ τῆς, πού ἦταν σὲ μικρὴ ἡλικία καὶ πολλὰ.

Τὸ σοκάκι καὶ μὲ τὰ θασικά αὐτὰ ἐλαττώματα θάταν ὑποφερτό, ὥστόσο, ἂν ἔλλειπαν τὰ θρυχητά ἐ- νὸς θηρίου, πού κάθε τόσο περνοῦσαν στὸν ἀέρα τοῦ ἐλευθέρου χώρου του, καὶ τὸ θηρὸ πού ὁ διατάρασσε ἦταν ὁ ἄντρας τῆς γυναίκας, πού μέσ' ἀπ' τὰ κάγκε- λα τῆς φυλακῆς ξεφωνίζε, σὰν ἀπ' τὸ κλουδί του, ἕ- να σωρὸ θρσιές στὴ γυναίκα του.

Δὲν ἤξερα, οὔτε ἔμαθα τὴν αἰτία τῆς φυλακῆς αὐ- τοῦ τ' ἀνθρώπου, πού θάταν ἀπὸ κε'νους πὺ ἢ μοίρα εἶχε θαστάξει γιὰ τρόφιμους στίς φυλακές, τοὺς κου- τολάκηδες καὶ τοὺς μαχαροδγάλες, ἔδρισκα ὅμως, πῶς ἢ περίπτωσή του ἦταν κάπως σπάνια, ἀφοῦ σὰ μάτια του εἶχε τὴν εἰκόνα τῶν παιδιῶν του, τὶς φω- νές τους κι ἔδωπε ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ δράδου τὸ σπί- τι του.

Τὸ σοκάκι πίστευα, πῶς ἂν γιὰ τὰ μάτια τοῦ κά- θε φυλακισμένου ἦταν σὰν ποταμάκι, πού εἶχε ροὴ ἀπὸ μιὰ κίνηση ἀνώτερη τοῦ νεροῦ, ἀπὸ μιὰ ζωὴ ἀν- θρώπων, πού τὸ τρέχαν ἐλευτέροι, γιὰ τὰ δικά του μάτια, τὸ ποταμάκι αὐτὸ τὸ πίστευα χρυσό, ὅπως γί- νονται τὰ ποτάμια τὶς νυχτιές μὲ τ' φεγγάρι, ἀφοῦ σ' αὐτὸ τοῦ καθρεφτίζονταν ὅλη ἡ ζωὴ κείνων, πού μποροῦσαν νὰ τὸν ἐνδιαφέρουν.

Ἐννοῶ! ἀκόμα, ἀπὸ τὶς περιοδικές ὥρες πού ἐμ- φανίζότανε στὸ παραθύρι, τὴν προσπάθεια καὶ ἦν πάλι γιὰ νὰ πλησιάσῃ τὰ κάγκελά του, ἀφοῦ ἦταν ἢ περιζήτητη θέση στοὺς φυλακισμένους, πὺ πὺς ἔξεραι γὰ πόσα λεπτὰ τῆς ὥρας λάβαινε στὸν καθε- να ἢ καὶ ποιοὶ ἄγραφοι καὶ αἰματάνισι πολλές φο- ρές κανονισμοὶ τοὺς τὸ παραχωροῦν.

Στο παράθυρο ὁ κατάδικος ἄντρας ἀντὶ νάχει τὴ χαρὰ τῶν παιδιῶν, πού παζαν, πε θήνισε σὰ ταπει- νὰ ἔστικτά του, θέρπειε ἀπ' ἀσθένειες ἐπιθ' μίες μό- λις τύχαινε ν' ἀντικρύσῃ τὴ γυναίκα του καὶ πρρα- συρμένος ἀπὸ τὴ ζήλεια καὶ τὶς ὑπόνοιες, ξεστόμιζε τὶς ἀσυνάρτητες θρσιές του.

Ἡ φωνὴ του ἔπεφτε σιγά - σιγά. Τὴ θέση τοῦ παράθυρου τοῦ τὴν ἔπαιρνε ἄλλος, καὶ τὸ σοκάκι ξανάδρσιε τὴν ἡρεμία του.

Ἔτσι κυλοῦσε ὁ καιρὸς κι ἡ γυναίκα τοῦ πήγαι- νε τὶς ἀλλαξιές τὰ ρούχα καὶ τὸ λίγο χαρ ζιλιὰ στὴ φυλακὴ, πού τὰ δέχονταν μ' εὐχαρίστηση.

Ποιὸ ξενόπλημα καὶ ξενοδοῦλεμα ὅμως θὰ μπο- ροῦσε νὰ θαστάξῃ τὰ τόσα ἔξ-δα πὺ ἀπαιτοῦσε ἢ συντήρηση τῆς ἀθιμέλωτης αὐτῆς οἰκογένειας...

Γι' αὐτό, ἔξχωρα ἀπ' τὴ φήμη τοῦ νταῆ καὶ τὴν ψεύτικαν ἐντύπωση πῶς κι' ἀπὸ τὴ φυλακὴ ἔξυ- σίαζε τὴ φαιμέλιά του, οἱ φυλακισμένοι ἄρχισαν κα- θημερινὰ νὰ βλέπουν τοὺς κάθε κατηγορίας ἐπισκέ- πτες τοῦ ὑπόγειου, πού μὲ τὸ πρόσχημα κάποιου μι- κροῦ μπόγου κουβαλημένου στίς ἀμασχάλες τους, μέναν ὥρες μόνου μὲ τὴ γυναίκα του σπι-τι του.

Ὁ θυμὸς του ἀναφε... Ἀγριεμένο θηριὸ γιὰ νὰ κρατήσῃ στοὺς ἄλλους τὸ φιλότιμό του ζύγωνε τὰ κάγκελα καὶ ξερνοῦσε φοβέρες, πού θάρρειες πῶς ξεσχίζαν τὴ γυναίκα, πού μὲ τὸ δικό της τρόπο τὸν καθούρδιζε χωρὶς νὰ τὸν καίει... Κράμα λύσσας κι' ἀπόγνωσης, ὑστερικά ἐξαψῇ καὶ σπάσιμο τῶν νεύ- ρων τὸν ἔκαμε νὰ ξεφωνίζε: μέχρι πού δράχνιαζε... μέχρι πού, περίγελο τῶν, κατάδικων ἀποκολλώνταν δάια ἀπ' τὰ σίδερα τοῦ παραθυριοῦ.

Κι' ἡ γυναίκα, καθὼς αὐτοὺς πού ταξιδεύουν σὲ τρικυμία, ἀκουγε ἀπ' τὶς ξεστές ἀγκαλιές τὸ αἰώνιο θρσιδὶ τουχωρὶς νὰ τὴ νοιάζει, ἐνῶ τὰ παιδιὰ ἀ- νοιῶθα σὰ κατὰμαυρα σύννεφα πού τὰ τριγύριζαν,

ξακολουθούσαν τὸ παιχνίδι τοῦ κοχλίου στὸ νοτισμένο
το χῶμα τοῦ σοκκιού.

Τὸ χρυσὸ ποτάμι τοῦ στενοῦ μας, πού γιὰ λόγου
του εἶχα σκεφτῇ, ἦταν ἀναμφισβήτητα ποτάμι θόρ-
όρου, πού τοῦ ἔφτανε μέχρι τὸ λαμὸ του...

Τὸν εἶχα στὸ μυαλό μου πολλὲς φορές κι' ἐπερί-
μενα ν' ἀκοῦω κάποτε τὸ κατόρθωμα τοῦ σουγιά του
στὰ σιγήθια τῆς γυναίκας, πού ὅποια καὶ νᾶταν, θό-
λευε ἓνα κόσμος παιδιὰ σὲ μιὰ περίσταση.

Ὁ καιρὸς πέρασε καὶ τίποτα δὲν ἀκούστηκε.
... Ἕνας κόσμος πού θορυθεῖ, χαμηλὸς, σκοτεινός

ἀλλὰ κι' ἄδουλός νὰ ὀρῇ μιὰ λύση... Πού περνᾷ τὸν
καιρὸ ξύνοντας τὴν πλὴγῇ γιὰ νὰ τὴν ἐρεθίξει καὶ
δειχθεῖ πῶς πονᾷ... Ἀνάξιος γιὰ νὰ τὸν προσέξει
κανεῖς...

Ἡ ζωὴ λύνει τὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτούς... Ἴσως ὅ-
μως μένει ἡ περίπτωση τῶν παιδιῶν. Τί νᾶγιναν ἐ-
κεῖνα τὰ παιδιὰ;

Ἄς εὐχηθοῦμε ἡ ζωὴ νὰ τὰ ἄμειψε, νὰ τοὺς ἔ-
δειξε τὴ χαρὺμένη νότα της κι' ἡ παροιμία νὰ ἔα-
νάλαμψε στὴν ἀλάθευτη ἀλήθεια της. «... Ἀπ' τὴ
ἀγκάθι θγαίνει ῥόδο».

«ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ»

Ἀγαπημένο μου Νησί

Ὅσο μακριὰ κι' ἀν βρίσκεσαι
νοιῶθω νάσαι κοντὰ μου.
Ὀλημερίς στη σκέψη μου
τὴ νύχτα στα ὄνειρά μου.

Πόσο ποθῶ νησάκι μου
νάρθω πάλι κοντὰ σου
να καμαρώσω μιὰ φορὰ
ξανὰ τὴν ομορφιά σου.

Να ἰδῶ τοὺς τόπους πούζησα
στα παιδικὰ μου χρόνια
κεί που πρωτόνοιωσα χαρὰ
αγάπη καὶ συμπόνοια.

Το σπίτι ὅπου μεγάλωσα
με τ' ἄλλα μου τ' ἀδελφία
δίχως φροντίδες στὴ ζωὴ
με γέλια καὶ με κέφια.

Να τρέξω στα λαγκάδια σου,
στους κάμπους, τα βουνά σου,
καὶ νέο να πάρω δάφτισμα
στα γαλανὰ νερά σου.

Π.Κ. Ν.Υ.
Μάρτιος 1985

... 'Ο κατάπρωτος Διδάσκαλός σας 'Ιωάννης Σεμιτέκοιλος - Βικέτος

Του ΧΑΡ. Ε. ΚΡΙΘΑΡΗ

Το τηλέφωνο του χωριού μου, του Καραβά, ήτανε τότε στο σχολείο μας.

Όταν έφευγε στις γιορτές — ή το καλοκαίρι στις διακοπές — ο δάσκαλός μας, την φροντίδα του τηλεφώνου την άφηνε στον κοντινό γείτονα του σχολείου που ήταν ο πρώτος μου εξαδελφός ο Μηνάς της καπετάν - Νικολαίνας (Τζωρτζόπουλος). Μεγαλύτερός μου κατά είκοσι χρόνια, μ' έφερνε κοντά του συχνά, στο σπίτι του, στα χωράφια μας, στο ψάρεμα και στο κυνήγι — για τα δυό τελευταία τρελλαινόμουνα — σκότωνε λαγούς, πέρδικες, τρυγόνια, μου τα φόρτωνε κρεμαστά στους ώμους μου για να γελά, αλλά περισσότερο για να επιδεικνύεται στους άλλου κυνηγούς.

Με πήρε μια φορά και στο σχολείο μου, που έλειπε ο δάσκαλος και είχε να πάρει και να δώσει τηλεγραφήματα. Θάμουνα στη δεύτερη τάξη, διάβαζα τα γραμμένα μέσα σε πλαίσιο ψηλά στους τοίχους αποφθέγματα, (δεν τα καταλάβαινα, φτάνει όμως που τα διάβαζα) «Έργον, ουδέν όνειδος αεργίει το όνειδος», «Έν οργή μήτε τι λέγειν μήτε τί πράττειν». Πιο πολύ μ' αρέσανε οι χρωματιστοί χάρτες προ πάντων όμως εκείνοι με τα πολύχρωμα ωδικά πτηνά. Εκείνες οι καρδερίνες, οι παπαγάλοι, — δεν είχα ιδεί ποτέ μου παπαγάλο — αλλά από καρδερίνες άλλο τίποτα!! Χιλιάδες στον Καραβά, χτίζανε τις φωλιές τους στις αμυγδαλιές. Εκεί που στριφογυρίζα, βλέπω κλεισμένο σε μια διτρίνα ένα κόκκινο μολύβι, πάνω σ' ένα τετράδιο που έγραφε: «Βαθμολόγιο μαθητών». Αυτό ήτανε! Τίποτα πιο επιθυμητό! Το απόκρυφο βιβλίο, που έγραφε τους βαθμούς όλων μας... Τώρα θα μάθαινα τους βαθμούς όλων μας... Μια και δυό, πώς να σηκώσω το καπάκι της διτρίνας, δε σηκώνότανε. Κάτι το κρατούσε. Κλειδαριά δεν έβλεπα... ξανάβαλα δύναμη...

— Μη! μη! φωνάζει ο Μηνάς. Σταματάει το τηλέφωνήμα, πετά το ακουστικό κι ερχόταν απειλητικός να μου τις βρέξει.

— Τί πας να κάνεις βρε, διαρρήκτης πας να γίνεις; Εγώ δεν κατάλαβα την τελευταία λέξη.

— Θέλω να ιδώ τους βαθμούς μου. Να ο κατάλογος! Τον βλέπεις;

— Κάτσε εκεί μακριά πέρα στον τοίχο, να τελειώσω, και τα λέμε μετά. Ξαναπάει στο τηλέφω-

νο, αλλά όλο εμένα κοιτάγε. Εγώ σκεφτόμουνα, θάβλεπα και τους βαθμούς του ξαδέρφου μου του Κώστα Κανέλλη, και του Θόδωρου, της Όλγας, και του Νικόλα του Βαρβάκη. Ο Μηνάς τελείωσε στα γρήγορα.

— Έλα δω, μου λέει... βλέπεις αυτή την άσπρη κορδέλα από δω κι από κει, με τις κόκκινες σφραγίδες στις άκρες, — βουλοκέρια τα λένε. Η βιτρίνα είναι κλεισμένη σφραγισμένη. Μόνο ο δάσκαλος έχει δικαίωμα να την ανοίξει, όποιος άλλος το κάνει, και σχίσει την κορδέλα και σπάσει τα βουλοκέρια, πάει φυλακή. Το κατάλαβες; Τον πιάνει αμέσως η αστυνομία. Ευτυχώς σε πρόφτασα και σε γλύτωσα.

Κατάλαβα πως ύστερα από τα Β.Α. ΒΑ του δασκάλου με προχώρησε ο ξαδερφός μου ο Μηνάς στις γνώσεις που με κατατρόμαξαν!

Άρχισα να κλαψουρίζω.

— Δεν τόξερα!...

— Έννοια σου. Δεν θα το πω του δασκάλου... ευτυχώς σε πρόφτασα!

Μούρβαν αμέσως στο μυαλό αυτά που μας είπε πέρυσι όταν πρωτόρθε ο δάσκαλος.

— Προσέξτε καλά! Εγώ είμαι πάρα πολύ καλός για τους καλούς και τους επιμελείς μαθητές! Αλλά είμαι, και πάρα, πάρα πάρα πολύ κακός, για τους κακούς και τους αμελείς μαθητές. Μάθετέ το μια για πάντα! Τ' ακούσατε;

— Μάλιστα! όλη η τάξη. Μας είχε κάνει καλή εντύπωση όμως. Νέος, καλοντυμένος, γελαστός, ωραίος, λεγόταν Ιωάννης Σεμιτέκοιλος ή Βικέτος, και ήταν λέει, από ένα χωριό του νησιού, που λεγόταν Λειβάδι.

• • •

Στο γραφείο του πάνω, (την έδρα όπως τη λέγαμε του δασκάλου) βρίσκονταν μερικά βιβλία, μελανοδοχείο, πέννες, μολύβια, και ξεχωριστό πιο πέρα, το κόκκινο μολύβι πάνω σ' ένα περιποιημένο τετράδιο (βαθμολόγιο των μαθητών επιγραφότανε). Εκείνο όμως που απ' όλα ξεχώριζε, ήταν, μια μικρή και ψηλή άδεια κόκκινη γλάστρα. Όρθιες μέσα στην κομπή γλαστρούλα — ορατές απ' όλη την τάξη... καμάρωναν τέσσερις βέργες... η φιλή ψιλή, η χοντρώτερη, η πιο χοντρή, και μια απ'

όλες μεγαλύτερη (θάταν κοντά ένα μέτρο) που ξεχώριζε απ' όλες τις άλλες... «Για τους κακούς και τους αμελείς μαθητές είμαι πάρα πάρα πάρα - πολύ κακός...». Τόχαμε μάθει πια, απ' όξω..., και μας το φώναζαν και οι βέργες! Ο ίδιος μιλιό... για τις βέργες,... και δεν μας το ξανάπε... «για τους κακούς είμαι πάρα...» Ίσα - ίσα ήτανε γελαστός φαινόταν καλόγνωμος, εύκολα γελοῦσε, τον καμαρώναμε και τον προσέχαμε πολύ,... μην αλλάξει χαρακτήρα!

Κάθε Σάββατο πρωί όριζε ποιός από τους μεγάλους θα πει την Κυριακή το «πιστεύω», και ποιός από τους μικρούς «το πάτερ ημών». Εκάναμε και πρόδες... που στεκόμαστε όρθιοι και ακίνητοι με σταυρωμένα τα χέρια.

Μεγάλες προετοιμασίες γίνονταν στις γιορτές, και ξεχωριστές πια του Αγίου Χαραλάμπους 10 Φεβρουαρίου, που γιόρταζε η εκκλησία μας. Μας χώριζε σε ομάδες, να καθαρίσουμε δυό μέρες πριν τους δρόμους, που θα περνούσε η λιτανεία της μεγάλης ασημένιας εικόνας του Αγίου. Πετούσαμε στην άκρη τις πέτρες, τα κλαδιά ό,τι βρίσκαμε άχρηστο.

Οι αμυδαλιές ήταν ολάνθιστες, πολλές σκέπαζαν τους δρόμους και έχυναν στην ατμόσφαιρα το λεπτό τους άρωμα και μας έρRAINAN με τα πέταλα των λουλουδιών τους, κάθε φορά που φυσούσε αεράκι. Προσέχαμε και φοβόμαστε τις μέλισσες που κατά μυριάδες τρυγούσαν το μέλι από τους ανθούς. Πατούσαμε μερικές λακούδες στην άκρη του δρόμου, που γέμιζαν από τα πέταλα, και δούλιαζε το πόδι μας. Ήταν το κομφετί λες, της άνοιξης, που επανηγύριζε το βιαστικό ερχομό της... Στη γιορτή ακούγαμε πολλά «μπράβο» από τους ανθρώπους που παρακολουθούσαν τη λιτανεία.

— Μπράβο και στο δάσκαλο!... Τέτοιος δάσκαλος!!!

Είχε διαλέξει και μερικούς ψηλούς και καλλιφωνους — τους προετοίμαζε από καιρό — που βαστούσαν τα εξαπτέρυγα και τις σημαίες και τα λάβαρα, βάδιζαν μπροστά από την εικόνα, και κάθε φορά που τους δινόταν το παράγγελμα από τους παπάδες, εφώναζε ο ένας τους ψαλτά, αργά, δυνατά, σε τόσο επίκλησις...

— «Κύριεε, ελέησον!» και επαναλάμβαναν όλοι μαζί, και σε γρήγορο ρυθμό, τρεις φορές! Κύριε - ελέησον, Κύριε - ελέησον, Κύριε ελέησοον!!

Ξεκινούσε η λιτανεία με την μεγάλη εικόνα — που την έβγαζαν από το μαρμάρινο θρόνο της — εβάδιζε προς τα σχολεία. Εκεί γινόταν η μεγάλη παράκλησις υπέρ υγείας «διδασκόντων τε και διδασκομένων» προχωρούσε ύστερα στο Νιοχώρι και ήταν τόσοσ ο κόσμος, που η ουρά του δρισκότανε ακόμη στην εκκλησία, προχωρούσε αργά και με ψαλμωδίες, ως την Πορταδέλα, εκεί μικρή στάση, και συνέχεια φαγάνα, Κριθαριάνικα, Αμηνιαλή. Εκεί μεγάλη παράκλησις και συνέχεια λαγκάδι - λαγκάδι, ανέβαινε το μεγάλο ανήφορο και σταματούσε στα Κοργιάνικα όπου τοποθετούσαν την εικόνα στο εικονοστάσι της — φτιαγμένο στα μέτρα

της — γινόταν παράκλησις, ξεκουραζότανε ο κόσμος, για να πάρει τον υπόλοιπο και τελευταίο ανήφορο να φτάσει πια στην ωραία εκκλησία του Αγίου, να μπει η εικόνα στο θρόνο της.

Στην αρχή οι μαθητές ακολουθούσαν τη λιτανεία σε παράταξη. Στο τέλος όμως, στους ανήφορο κατήφορους και στο λαγκάδι με τα νερά, σκόρπιζαν και πολλοί βρίσκανε την ευκαιρία να παίξουν, όταν δεν τους έβλεπε ο δάσκαλος.

Στο σχολείο μας, σαν μεγαλώναμε και προχωρούσαμε στις τάξεις, ο δάσκαλος μας έλεγε όλο και πιο πολλά που μας αρέσανε πιο πολύ από τα μαθήματα. Τί είναι πατρίδα, τί θρησκεία, τί οικογένεια: «... Πατρός τε και μητρός και των άλλων προγόνων απάντων τιμιώτερον εστίν η πατρίς, και σεμνότερον και αγιώτερον».

Ποιήματα που τα μαθαίναμε απ' όξω για να τα πούμε και στις εξετάσεις που έπαιρναν το χαράκτηρα μεγάλης γιορτής. Εκείνο όμως που μας είχε συνταράξει, και τον παρακαλούσαμε να μας πει... το «πάρα κάτω»... ήταν η Οδύσσεια του Όμηρου, του μεγαλύτερου ποιητού των αιώνων από κτήσεως κόσμου μέχρι και σήμερα, όπως μας το ετόνιζε. Και την ήξερε απ' όξω, δεν την διάβαζε από βιβλίο, μ' ανοιχτό το στόμα τον ακούγαμε.

— Κι ύστερα; τί απόγινε; πές τε μας πάρα κάτω, τον παρακαλούσαμε όλοι με μια φωνή.

Εκείνος σταματούσε πάντα σε σημεία της αφήγησης, που... μας έκαιγε το πάρα κάτω!!

— Τώρα πέρασε η ώρα...

— Όχι, να κάτσουμε μέχρι το βράδυ!... Τί απόγινε ο Οδυσσέας με τους συντρόφους του όταν μπήκαν στη σπηλιά του Κύκλωπα; τον ξαναρωτούσαμε. Τους έφαγε, τους έψησε; γλυτώσανε;;

— Μεθαύριο η συνέχεια, όταν θάρθετε όλοι διαβασμένοι.

Ερχότανε το μεθαύριο, ακολουθούσε το άλλο μεθαύριο, και μας ξετύλιγε την ιστορία της περιπλάνησης του Οδυσσέα... «τότε ο Ποσειδώνας θύμωσε, κι ανακάτεψε τη θάλασσα με την τριαινά του!... Τεράστια κύματα σηκώθηκαν κι έσπρωχναν τον ναυαγό Οδυσσέα στους δράχους της νήσου των Φαιάκων. Εκείνος με τις τελευταίες δυνάμεις του κολυμπούσε αντίθετα για να γλυτώσει από τον πνιγμό και το σκότωμά του πάνω στους δράχους».

— Μεθαύριο η συνέχεια. — Όχι, τώρα τί απόγινε, σκοτώθηκε, γλύτωσε; Τίποτα εκείνος. — Μεθαύριο. Κι αναμεταξύ μας: — Νάτανε τουλάχιστο άμμος, σαν την Πλατεανάου! Πώς να βγει στα βράχια! — Ή σαν τους Φούρνους. Κι όταν ήρθε το μεθαύριο μας εξήγησε πώς εγλύτωσε ο Οδυσσέας... που καταφαριστήθηκαμε!

— «Λίγο πιο πέρα ήταν η εκβολή ενός ποταμού, που με το ρεύμα του έκοβε τα κύματα, κι έστρωνε αμμουδιά και φύκια. Εκεί δγήκε ο Οδυσσέας κατάκοπος με την ψυχή στο στόμα και σύρθηκε ως πιο πάνω κι έπεσε κι αποκοιμήθηκε αφού σκέπασε το γυμνό του σώμα με φύλλα, με χόρτα και με φύκια της θάλασσας».

Έ, αυτό πια δεν το φανταζόμαστε, ξαλαφρώσαμε. Όμως, συνέχισε ο δάσκαλος, και σταμάτη-

σε πάλι..., εκεί που «την άλλη μέρα πρωί πρωί ήρθε η Βασιλοπούλα η Ναυσικά με τις δούλες της να πλύνουν τα ρούχα του παλατιού στο ποτάμι, και βλέπει έναν άντρα γυμνό, μισοσκεπασμένο με χόρτα να κοιμάται, κατατρόμαξε η όμορφη βασίλοπούλα, τον πλησιάζει σιγά σιγά»...

— Μεθαύριο η συνέχεια!

— Έ, θα τούδωσε δα κανά ρούχο να ντυθεί, φώναξε κάποιος!...

— Τώρα θα περιμένουμε το... μεθαύριο, θα ξεπαγιάσει ο Οδυσσέας!...

• • •

Ήρθε το μεθαύριο όμως με κακά προμηνύματα. Ο δάσκαλος άργησε να μπει στην τάξη. Οι μαθητές χαλούσαμε τον κόσμο με του Σαββατοκύριακου τις εντυπώσεις, τα παιχνίδια, τα κατορθώματα, οπότε, μπαίνει ο δάσκαλος, αρπάζει — για πρώτη φορά — τη πιο μεγάλη δέργα, τη χτυπάει με δύναμη στην έδρα...

— Ποιός από σας, ή ποίοι, εκλέψατε τα μούσμουλα της Κουρβούλενας, ρημάξατε το δέντρο και πατήσατε το φυτεμένο περβόλι. Ποιός ο αρχηγός της συμμορίας, να 'ρθεί μπροστά!! Και δός του να χτυπά θυμωμένους τον αέρα με τη μεγάλη δέργα λες και τον έδερνε!... Τέτοιο ξαφνικό, τέτοιο πράγμα, τέτοιο θυμό, και με τη μεγάλη δέργα, όλοι κοκκαλώσαμε! «Για τους κακούς, είμαι πάρα πάρα πάρα...» θυμηθήκαμε. Μιλιά! κανέναν δε μαρτυρούσε.

— Δε μαρτυράτε έ; Εγώ όμως αύριο θα μάθω. Σήμερα όλη η τάξη νηστεία ως τη νύχτα. Και... ίσως και την νύχτα. Και έβαλε τη δέργα στη θέση της. Έγινε το μάθημα, χωρίς όμως τη συνέχεια του Οδυσσέα, και δεν εμάθαμε, τί απόγινε, δεν τολμούσαμε όμως,... ήρθε το μεσημέρι, έφτασαν δύο - τρεις η ώρα, δεν έλεγε να μας σχολάσει. Ως τότε η νηστεία!... Κατά τις τέσσερις μπαίνει και μας αφήνει όλους εκτός από το Νικόλα.

Ήταν η αλήθεια, και την έμαθε φαίνεται, ότι αυτός ανέθηκε στη μουςμουλιά κι έριχνε στους άλλους τα μούσμουλα. — Εσύ, του λέει, θα μείνεις νηστεία και τη νύχτα!

Στα σπίτια μας άλλες ανακρίσεις. Να βρούνε την άκρη δεν μπορούσαν. Όμως ο Νικόλας είχε βγάλει το κακό όνομα. Αυτός έκανε πολλά, δεν άφηνε σε ησυχία το χωριό, που παρ' όλα αυτά δεν εθύμωνε, αλλά γελούσε με τα καμώματά του. Ανέβαινε στους ψηλούς σκεντάμνους της Άσπας, παρίστανε το φάντασμα εμούγκριζε, κουνούσε τα κλαδιά τους και οι κοπέλες που γυρίζανε μόλις ενύχτωνε από τη δρύση του Κεραμαριού με τις στάμνες στον ώμο, όπου φύγει, φύγει... σπάζανε κι οι στάμνες πολλές φορές, «Μόλις νυχτώσει, βγαίνουνε ξωπάσματα στην Άσπα», τον πήρανε χαμπάρι, τον μαρτυρήσανε στο δάσκαλο, — Έ, τον μάθατε πια, μην φοβόσαστε, αυτός είναι... το ξωπάσμα! Τους είπ' εκείνος.

• • •

Στο καφενείο του Καραδήμου μαζεύονταν τ' απόβραδο οι χωριανοί ύστερα από τους κόπους της ημέρας για να ιδωθούνε, να μάθουνε κάνα νέο, να

πούνε τα δικά τους, να περάσει η ώρα τους πίνοντας τον καφέ ή το τσίπουρο. Αργά και που πήγαινε κι ο δάσκαλος. Τότε η ατμόσφαιρα γινότανε πιο οικογενειακή, πιο ενδιαφέρουσα από το σεβασμό που τρέφανε όλοι στο δάσκαλο των παιδιών τους.

Εκείνο το βράδυ... έπεσε στη συζήτηση για τα μούσμουλα! Συνέχιζε ο Παναγιώτης Κουρβούλης, «... λοιπόν, να μη σας τα πολυλογώ, τον είδα από μακριά πάνω στη μουςμουλιά κι επήγαινα μ' απόφαση να του τις βρέξω. Μ' αγνάντεψε και μούβαλε τις φωνές. — Έλα, έλα μπάρμπα - Παναγιώτη να σε... φιλέσω μούσμουλα! Ακούς το άτιμο το παιδί κόλπο! ήθελε και να με φιλέψει! Κατέβηκε και 'ρχότανε με φουσκωμένους τους κόρφους, έβγαζε, έβγαζε μούσμουλα, και μούδινε, μούδινε... φτάνει πια, του λέω. Κράτησε και για τους φίλους σου, άλλη φορά όμως να με ρωτάς!...»

— Αλλιώς μου τάπε η Ζαφειρούλα. Λέει ο δάσκαλος. Κι εγώ για να τον τρομάξω, του λέω: Θα μείνεις και όλη τη νύχτα νηστεία. Όταν άρχισε να νυχτώνει, πηδάει από το παράθυρο, βγαίνει στην αυλή, σκαρφλώνει στην μάντρα — τον παρακολουθούσα από το μισόκλειστο παράθυρο του δωματίου μου — και φωνάζει της μάνας του.

— Μάνααα, Έ, μάνα...

— Τ' είναι μωρέ Νικόλα μου.

— Σάλτα φερ' την κουρελού.

— Μωρέ και τη νύχτα θα σ' αφήσει νηστεία ο δάσκαλος; Έ σουφωρά μου!!

— Άε πήγαινε, του φωνάζω κι εγώ — γιατί δεν ήθελα να με ιδεί που γελούσα, — άε πήγαινε και φύλαξε την κουρελού σου για την άλλη φορά αν κάνεις το παραμικρό!

Γελάσανε όλοι με την καρδιά τους, και πιο πολύ απ' όλους ο δάσκαλος.

— Αμ το άλλο πάλι, που δεν θα το ξέρει ο δάσκαλος — άρχισε ο γέρο Εγγλέζος που πάντα σε μίαν άκρη φουμάριζε αμίλητος τον ναργιλέ του — το άλλο εκείνο που έκανε τη φτωχή τη Ζαφειρούλα να τρέχει νύχτα να βρει παπά για να διαβάσει τη βασκανία στη ζούλα της — που από κακό μάτι της κόπηκε το γάλα, «κόμπο γάλα που σας λέω, που να βγούνε τα μάτια τους...» όταν όλο το χωριό ήξερε και γελούσε, πως το άρμεγμά της, λίγο πριν, ήταν κατόρθωμα του Νικόλα! Εγώ λέω δάσκαλε να βάζεις καλό βαθμό στις έξυπνες διαολίες των παιδιών μες!

Ο δάσκαλος μες στ' ακράτητα γέλια του με κόπο τους εξομολογήθηκε γιατί τα παιδιά τα χάνουν εις το «πιστεύω» και το «πάτερ ημών», και δεν θέλει κανένα να το πει στην εκκλησία. Μου λέτε ότι φταίει ο Νικόλας που τα χάνουνε. Όταν φτάνουν «εις μίαν Αγίαν Καθολικήν και Αποστολικήν Εκκλησία», τους ψυθιρίζει δήθεν προσευχόμενος!... Σταυρωθέντα τε υπέρ ημών, τα χάνει το παιδί, επί ποντίου Πιλάτου συνεχίζει... Ο κόσμος λέει τάχασε το παιδί.

• • •

Ο αξέχαστος, ο ευγενέστατος και στα γεράματά του ακόμα πρωτοδάσκαλός μου — μου διηγείται

με συγκίνηση στην τελευταία μας συνάντηση:

— Για θυμήσου τότε, ...οι παπάδες του Καραβά με την ωραία εκκλησία τους τον Άγιο Χάραλαμπο, ο δάσκαλος με το σχολείο του γεμάτο μαθητές, οι χωριανοί με τις δουλειές τους στη γη και στη θάλασσα, με τις τράτες που χόρταιναν ψάρια τα γύρω χωριά, ακόμη, τα περιβόλια που ποτίζονταν με τρεχούμενα νερά δίνοντας εκλεκτά οπωροκηπευτικά να χορτάσει ολόκληρο το νησί, ζωή, με... «πλούσια τα ελέη σου Κύριε»... Ένα αμέτρητο πλήθος από παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, που γέμιζαν σπίτια, σχολεία, δρόμους από ζωή και χαρά!... Πώς έγινε να χαθούν όλα τούτα τ' αγαθά και να σβήνει σιγά - σιγά το ωραίο μας χωριό — με τέσσερα μόνον παιδιά στο σχολείο του; Και ο ίδιος απαντούσε: Το κατάνυξη η Αυστραλία, το ξαφάνισε η ξενιτειά!

Και το τελευταίο του γράμμα, που το υπογράφει: Ο κατάπρωτος διδάσκαλός σας:

Αθήναι 10)2)82

Αγαπητέ μου Χάραλαμπε.

Σας ευχαριστώ θερμά για την αποστολή του βιβλίου σας «ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΥ».

Διαβάζοντας το λογοτεχνικό τούτο αριστούργημα, του οποίου το περιεχόμενο αναφέρεται στην συμπόνοια προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο σε βα-

θμό που συγκινεί βαθειά κάθε ευαίσθητη καρδιά, καθώς και στις φιλοσοφικές και θρησκευτικές παρεμβολές περί Θεού και θρησκείας, είχα την ψευδαίσθηση πως βρίσκομαι εμπρός σε μια βρύση του Καραβά, που το πεντακάθαρο και δροσερό νερό της βγαίνει από τα σπλάχνα κάποιου βουνού χωρίς να ξεδιψά ποτέ εκείνος που το πίνει. Γι αυτό κι εγώ, το θαναδιαβάζω δεύτερη φορά.

Για τη σημερινή ονομαστική σας εορτή σας εύχομαι μ' όλη μου την καρδιά, χρόνια πολλά γεμάτα υγεία και χαρά.

Με ξεχωριστή αγάπη και εκτίμηση

Ο κατάπρωτος διδάσκαλός σας
Ιωάννης Σεμιτέκολος — Βικέτος

Ο υπέροχος κατάπρωτος διδάσκαλός μου, άφηνε την τελευταία του πνοή — εδώ και λίγους μήνες — μόλις πέρασε τα εκατό του χρόνια!

Δεν νομίζω ότι υπάρχει μαθητής του, από τις χιλιάδες που ευτύχησαν να τον έχουν δάσκαλο, που να μη διατηρεί στη μνήμη του μ' ευγνωμοσύνη το αποδοτικό του έργο, και την ωραία φυσιογνωμία του.

Αυτά τα ολίγα — από τα παιδικά μου διώματά — τα καταθέτω λουλούδια στον τάφο του.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Θάλασσα Έλληνική

Πλατειά, πεντάμορφη, γαλάζια
απλώνεται μαγευτική,
με τα νησιά της κεντημένα
η θάλασσα η Ελληνική.

Ο ουρανός ψηλά καθάριος
χαμογελάει με χαρά,
ο ήλιος λούζεται και λάμπει
στα γαλανά της τα νερά.

Βαρκούλες όμορφες πετάνε
σαν τα χαρούμενα πουλιά.
Ψαράκια παίζουνε, βουτάνε
μες στα βαθειά της τα νερά.

Πλατειά, πεντάμορφη
απλώνεται μαγευτική
με τα νησιά της κεντημένα
η θάλασσα η Ελληνική.

ΝΙΚΟΣ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ

Θύμψες από τὰ χρόνια τῆς Κατοχῆς

Τὸ Φαγκλί

Θάτανε κατὰ το τέλος του Σεπτέμβρη στα χρόνια του πολέμου και της κατοχῆς. Πάνω στη φούρια του το φθινοπωρινό κυνήγι. Το κυνήγι των τριγωνίων και των ορτικιών.

Οι Γερμανο - Ιταλοί κατακτητές, είχαν εγκατασταθεῖ πριν λίγο στο Τσιρίγο και μας είχαν πάρει τα κυνηγετικά μας τουφέκια. Ούτε λαστιχέρα δε μας είχαν αφήσει, που λέει ο λόγος. Ὑστερα μάθαμε, πως για πιο μεγάλη σιγουριά, τα φόρτωσαν σ' ένα καΐκι, ανοίχτηκαν στο πέλαγος και τα φουντάρισαν. Ο Θεός ξέρει!!

Ἔτσι οι μασκαράδες μας ἀφόπλισαν. Και οι φτερωτοὶ επισκέπτες μας, τα ορτύκια, τα τριγόνια και ὅλα τα ἄλλα ταξιδιαρικά πουλιά, κατατρεγμένα τα δύστυχα απ' την ἀνάρτα του πολέμου — ἀλλὰ πολὺ πιο ξύπνια ἀπὸ τους ἀνθρώπους που ἀλληλοσκοτώνονται — μυρίστηκαν πως εἴμαστε ξαρμάντωτοι και πήραν τον κατήφορο. Εἶχε γεμίσει το Τσιρίγο κείνα τα χρόνια της κατοχῆς με κυνήγια. Ἀν πεις πέρδικες και λαγούς; Δεν πιστεύω οι κυνηγοὶ μας να θυμούνται περισσότερους.

Εκείνο το ἀπομεσήμερο με ἔβρισκε ἕνας παλιὸς φίλος και γείτονας, παθιασμένος κι αὐτὸς κυνηγὸς σαν και μένα και μου εἶπε:

— Ἐρχεσαι γείτονα να πάμε στην Κάλανη ν' ἀνάψουμε τη νύχτα φαγκλί; Θα πιάσουμε σίγουρα μπόλικο ορτίκια.

Η Κάλανη εἶναι μια ἀγροτική περιοχή, ἕνας κυνηγὸς τοπος, που βρίσκεται νότια και κοντὰ στα Μυρτιάδια.

Φαγκλί, για ὅσους δεν το ξέρουν, εἶναι το πιάσιμο των ορτικιών με μπαμπεσιά, τις ἀφέγγαρες και σκοτεινὲς νύχτες, με δυνατὸ θαμπωτικὸ φως. Γι αὐτὸ το λόγο και ἀπαγορεύεται αυστηρά.

Τοῦτο το κυνήγι, γίνεται με δύο τουλάχιστο κυνηγούς. Ο ἕνας ο «φαγκλαδόρος» κρατὰ τη λάμπα — πυροφάνι και φέγγει μπροστὰ του και μπροστὰ στο σύντροφό του. Ο ἄλλος ο «αποχάς» κρατὰ την ἀπόχη. Οι δύο περπατοῦν πλάϊ - πλάϊ και προσέχουν πολὺ. Προσέχουν να δουν στο ἔδαφος το καμένο ορτίκι, να το φαγκλώσουν (θαμπώσουν) και να το σκεπάσουν με την ἀπόχη.

Τα ορτίκια φτάνουν στον τόπο μας ἔπειτα ἀπὸ ἕνα μακρινὸ και κουραστικὸ ταξίδι και κατὰκοπα κάθονται ὅπου βρεθοῦν και μένουν εκεί ἀκίνητα, σ' αὐτὴ την ἴδια θέση, μέχρι να ξεμερώσει, για να ξεποστᾶσουν. Εκεί τα βρίσκουν τις σκοτεινὲς τις νύχτες οι φαγκλαδόροι, τα φαγκλώνουν με το δυνα-

τὸ φως της λάμπας κι ο ἀποχάς με γρήγορες και ἐπιδέξιες κινήσεις, τα χώνει μέσα στην ἀπόχη του και τα αἰχμαλωτίζει. Τα παλιότερα χρόνια πιάνονταν στο Νησί μας χιλιάδες ορτίκια μ' αὐτὸ τον τρόπο.

Ο φίλος μου μου λέει πολλὰ και ἐπιμένει σώνει και καλὰ να πάμε. Μου τάζει λαγούς με πετραχήλια!

— Πάμε, μου λέει, και σου ὑπόσχομαι να κάνουμε χρυσὲς δουλειές!! Μ' αὐτὸ το μπονατζέζελο και δροσερὸ δροσερὸ βοριαδάκι, θάχουμε σίγουρα σωρὸ πουλιά.

Ο πειρασμὸς μιάς κυνηγετικής ἐπιτυχίας — μιάς ορτικιάς — εἶναι μεγάλος και δε ξεπερνιέται εὐκόλα ἀπὸ τον «πάσα ἕνα» κυνηγὸ. Ἔτσι χωρὶς να το καλοσκεφτῶ και να το φιλοκοσκινίσω, συμφώνησα.

— Εν τάξει φίλε! Πάμε! Να το πω μόνο στο σπίτι μου και φύγαμε.

Ὅταν το εἶπα στη μακαρίτισσα τη κυρ Ἀγγελικουλά, τη μάνα μου, — ζούσε ἀκόμη τότε και κρατιόταν καλὰ — ἄρχισε τις συμβουλές και τις συνηθισμένες γκρίνιες της σε μια προσπάθεια να μ' ἐμποδίζει να κάνω αὐτὴ τη νυχτερινὴ ἐξόρμηξη.

— Πού θα πάεις μωρὲ παιδάκι μου, μου ἔλεγε, να γυρίζεις νυχτιάτικα στα βουνά!! Δε κάθεσαι, να σεχαρῶ, στο σπιτάκι σου και στο χουζούρι σου και να μη σε γνοιάζει για κυνήγια!!

Εγὼ κοντονεύριασα και την ἀποπήρα.

— Ἄσε με μωρὲ μάνα στο Θεό σου!! Ἄσε με και σταμάτα πια αὐτὴ τη γκρίνια σου, που με γρουσουζεύει!!

Σταμάτησε η κακομοῖρα, Θεὸς χωρέστην, και με συγκατάβαση και καλωσύνη μου εἶπε.

— Καλὰ παιδάκι μου!! Μη θυμώνεις και κάνε ὅπως θέλεις! Εγὼ ὅ,τι εἶχα να σου πω σου τόπα και «αμαρτία δεν ἔχω». Ἀνέ θέλεις εσύ να πάεις στα βουνὰ να κακονυχτάς, πᾶινε! Με γειὰ σου με χαρὰ σου!

Μας πήρε πάνω κάτω δύο ὥρες και εἶχε πια νυχτώσει σαν φτάσαμε στο ἀγροτικὸ σπιτάκι του φίλου μου στα Δασονάρια, εκεί κοντὰ στην Κάλανη που θα ἀνάβαμε φαγκλί.

Πρῶτα πρῶτα ετοιμάσαμε τα σύνεργά μας. Μπαλώσαμε το δίχτυ της ἀπόχης που ἦτανε λιγάκι σκισμένο. Σκεπάσαμε το γιαλὶ της λάμπας γύρω - γύρω κι ἀφήσαμε ἕνα μόνον ἀνοιγμα για να φωτᾶει μονάχα μπροστὰ μας, ὄχι σε ἄλλη κατεύθυνση. Βρή-

καμε ένα λινασένιο τσουβάλι. Θα βάζαμε μέσα σ' αυτό τα ορτίκια που θα πιάναμε ζωντανά, για να μπορούν να παίρνουν αέρα να μη σκάσουν. Έπειτα τσιμπήσαμε κάτι πρόχειρο για δείπνο και ξαπλώσαμε όπως - όπως στα άχυρα για να ξεκουραστούμε. Μα η φαγούρα από τα άχυρα που είχανε κάνει κόψη και η αναμονή της μεγάλης κυνηγετικής επιτυχίας που μας περίμενε, δε μας άφησαν να κλείσουμε μάτι.

Στη μία μετά τα μεσάνυχτα είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Αυτή είναι η ώρα που ανάβουν το φαγκλί. Εγώ πήρα στον ώμο την απόχη και ο φίλος μου τη λάμπα και το λινασένιο τσουβάλι και ξεκινήσαμε. Φορτωμένοι μ' όλα αυτά τα συμπράγκαλα και με περίσσεια σιγουριά για την επιτυχία, φτάσαμε ύστερα από μισή ώρα στο ισόπεδο της Κάλανη, κοντά στη θάλασσα, που λένε πως είναι τάχα Βασιλική θέση για ορτίκια.

Είχαμε φτάσει την κατάλληλη ώρα στην κατάλληλη θέση.

Ανάψαμε γρήγορα και φουλάραμε τη λάμπα μας και φεγγοδόλησε ο κόσμος μπροστά μας. Και τα μυρμίσια μπορούσαμε να διακρίνουμε. Πώς να μας ξεφύγουν τα κακόμοιρα τα ορτίκια;

Τρέχαμε τώρα με το φίλο μου σιγά και πλαϊ - πλαϊ όλο προσοχή, αναμονή και ελπίδα. Εγώ κρατούσα πάντα την απόχη και ο φίλος μου τη λάμπα και το λινασένιο τσουβάλι για τα ορτίκια.

Και τρέχαμε! τρέχαμε!... Ο λόγος το λέει δηλαδή, γιατί στη πραγματικότητα δεν τρέχαμε, κουτρουβαλιόμαστε. Φαγκλωμένοι από το δυνατό φως της λάμπας περισσότερο από τα ορτίκια, όταν ξεφεύγαμε λιγάκι από τη στενή λουρίδα που φώταγε η λάμπα μπροστά μας, δεν ξέραμε, ούτε πού δρισκόμαστε, ούτε πού πατάμε, σκουντουφλούσαμε και μπερδευόμαστε στους θάμνους και στα κοτρώνια και πέφταμε, πότε από δω και πότε από κει, πάνω στ' αγκάθια και τους σπαλάθους, που μας είχαν αφανίσει κυριολεκτικά τις γάμπες.

Έτσι άρχισε να διαγράφεται οικτρά το τέλος τούτης της επιχείρησης. Συνεχίσαμε όμως να τρέχουμε και να σκουντουφλάμε, να σκουντουφλάμε και να τρέχουμε, περισσότερο από δυό ώρες. Το κορμί

μου έκαιγε από τα τρυπήματα των αγκαθιών και των σπαλάθων και τα χέρια μου αποκαμωμένα από την κούραση δεν άντεχαν να κρατήσουν περισσότερο την απόχη.

Είπαμε με το φίλο μου να αλλάξουμε πόστα. Έτσι πήρε εκείνος την απόχη και μούδωσε τη λάμπα και το τσουβάλι. Φυσικά αδειανό. Από ορτίκια, ούτε που τα είδαμε! Μονάχα κάνας τρούλιτας πετιόταν κάπου - κάπου μπροστά μας και μας ξάφνιαζε. Μα αυτοί οι κερατάδες δε φαγκλώνονται και δε πιάνονται. Ίσα - ίσα που τους ανησυχούσαμε στον ύπνο τους με το πέρασμά μας.

Είμαστε πια τσακισμένοι από την κούραση κι απ' την κακοτυχιά, όταν κατά τις 4 το πρωί πήραμε το δρόμο του γυρισμού για το αγροτικό σπιτάκι του φίλου μου, αμίλητοι και κατσούφδες.

Εγώ κρατούσα τη λάμπα. Περιπατούσαμε πάντα πλαϊ - πλαϊ με το φίλο μου σαν κρεμασμένοι και παρακαλούσα το Θεό να κάνει «έλεος» να τελειώσει τούτη η περιπέτεια και να φτάσω στο σπίτι γερός να κάνω μια γερή εντριβή να μου καταλαγιάσουν οι πόνοι και η καούρα από τα τρυπήματα.

Μ' αυτές τις σκέψεις στο μυαλό, δεν κατάλαβα καθόλου πως έγινε τούτο το καινούργιο κακό!

Σε μια προσπάθεια ο φίλος μου να βάλει στην απόχη του κάποιο πουλί — μπορεί ορτίκι — που φτερούγισε και πέταξε μπροστά μας, χτύπησε με δύναμη τη λάμπα με τη στεφάνη της απόχης και την πέταξε δυό - τρία μέτρα μακριά. Έτσι ολοκληρώθηκε η καταστροφή.

Άδειο το τσουβάλι χωρίς ούτε ένα ορτίκι, έτσι για την τιμή των όπλων. Με κατατρυπημένα τα πόδια μας και τα κορμιά μας. Τσακισμένοι από την κούραση και την αγρύπνια, φτάσαμε κατά τα ξημερώματα ξυλάρμενοι, στο αγροτικό σπιτάκι του φίλου μου.

Ύστερα, σ' όλη τη διαδρομή του γυρισμού μας στο χωριό, συλλογιζόμουν τις συμβουλές της κυρά Αγγελικούλας, της μάνας μου, και μονολογούσα:

— Καημένη μάνα! Πόσο είχες δίκιο! Ποτέ δε μίλησες σοφώτερα και λογικώτερα και Αγιώτερα!! Αλλά...

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΔΑΡΗΣ

Όλην περί Αυστραλίας

Β'

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

"Όλος ο ιστορικός όρμος, όπου προσωρμίσθη τό ENDEAVOUR καί απέβιβάσθη ο COOK ήτο τριγύρω κατάφυτος.

"Η θλάστησις όλης τής τριγύρω περιοχής ήτο όργιαστική.

"Ενθουσιασθείς καί θαλχθείς ο COOK εκ τας οίονει εν Βοτανικώ Κήπω ποικιλίας των φυτών, των άνθων καί των δένδρων, όρμεμφύτως προσέδωκε τήν προσωυμίαν: BOTANY BAY.

"Η όνομασία δέ αύτη παραμένει καί διατηρείται μέχρι καί σήμεραν.

"Απ' εκεί ο COOK έπλευσε προς Βορράν.

"Εξερεύνησεν, έμελέτησε καί έχαρτογράφησε όλην τήν Ανατολικήν άκτήν τής Αυστραλίας μέχρι του άκροτάτου άκρωτηρίου CAPE YORK. "Εκε'θεν διέπλευσε τό TORRES STRAIT καί εν συνεχεία κατέπλευσεν εις τήν BATAVIA τής JAVA.

Καί είναι ο πρώτος, ο όποιος κατέδειξε καί θετικώς έδεδάωσεν ότι η Αυστραλία είναι νήσος, επιβεβαιωθείσης ούτω τής από του 1607 ήδη απόψεως του TORRES ότι η Αυστραλία δέν ήτο πρέκτασις τής Νέας Γουίνέας καί δέν ήτο συνέχεια αύτής — απόψεως δέ, υπενθυμίζεται, μη γενομένης αποδεκτής υπό των συμπατριωτών του θαλασσοπόρων "Όλλανδών, ούδε, φυσικώ τώ λόγω, καί υπό τής περιφήμου "Εταιρείας DUTCH EAST INDIES.

"Ο COOK είναι ο πρώτος διαπλεύσας όλην τήν θαλασσίαν περιοχήν τήν μεταξύ του GREAT BARRIER REEF καί των Ανατολικών Άκτών του QUEENSLAND.

Τό GREAT BARRIER REEF είναι μία μακρά, μακροτάτη σειρά από άμέτρητα κοράλια καί μυριάδες κοραλιογενή μικρονησάκια, εκτεινομένη παραλλήλως προς τήν Βορειο - Ανατολικήν άκτήν τής Αυστραλίας καί δέ παραλλήλως προς τας άκτάς τής QUEENSLAND επί χίλια διακόσια (1200) περίπου μίλια!...

"Η υπό του COOK εξερεύνησις όλης αύτής τής θαλασσίας περιοχής, τής μεταξύ QUEENSLAND καί GREAT BARRIER REEF, θεωρείται ως ένα από τά μεγαλύτερα θαλασσοπορικά κατορθώματα.

"Εκεί η ναυσιπλοία, καί σήμεραν ακόμη, είναι επικίνδυνος.

Προφανώς δέ, κατ' άπείρους μάλιστα μείζονα λόγον, επικίνδυνος, άκρως επικίνδυνος, ήτο εκεί η ναυσιπλοία τήν εποχήν εκείνην, με τά τότε ναυτικά μέσα καί τά τότε ναυτιλιακά όργανα (άστρολαβήν, γνώμονα κλπ.) άρχέγονα καί άτελή.

"Υπό τής Ιστορίας ο εκείθεν διάπλους καί εξερεύνησις του COOK κατατάσσεται εις τήν πρώτην γραμμήν των θαλασσοπορικών κατορθωμάτων, εύθύς άμείσως μετά τόν περιφημον

διάπλουον του Μαγγελάνου εις τήν Γήν του Πυρός.

Τά περί του διάπλου εκεί του Μαγγελάνου είναι φοβερά, τρομερά, θαυμαστά.

Εις τήν κοραλιογενή εκείνην περιοχήν του GREAT BARRIER REEF, υπέστη θλάθην, λόγω προσκρούσεως, τό μόλις 370 (τριακοσίων έβδομήντα) τόνων ιστορικών πλοίου του COOK, τό ENDEAVOUR, έξ ής αίπίας παρέμεινεν εκεί επί 2 (δύο) νήνας χάριν έπισκευής του.

Τό ήμερολόγιον του COOK άποτελεί ένα σπουδαίον Κεφάλαιον τής Ιστορίας τής Αυστραλίας.

Σώζεται, εύτυχώς, όλόκληρον καί φυλάσσεται ζηλοτύπως εις τήν "Εθνικήν Βιβλιοθήκην τής CANBERRA.

"Εν αύτώ Ιστορούνται αι παρατηρήσεις του διά τους ABORIGINIES, ως καί διά τά ζώα, τά φυτά, τά δένδρα, κλπ. καί διά τήν εν γένει παν'δα καί χλωρίδα τής Αυστραλίας.

"Εντύπωσιν προκαλεί η θαθε'α παρατηρηκότης του, η επακριβής περιγραφή του, η έμβριθεία του, η βαθυστόχαστος κριτική του.

Αί συμφυείς σκέψεις του καί οί στοχασμοί του προκαλούν θαυμασμόν.

Τό ήμερολόγιον αύτό του COOK θά έπρεπε νά είναι διδακτικόν διδλίων εις τά Σχολεία τής Αυστραλίας. "Η έξ αυτού διδαχή θά ήτο πολλαπλώς έπωφελής καί έποικοδομητική.

"Ε'χεν άλλωστε μαζί του ο COOK κα' ε'δικήν επιστημονικήν άποστολήν από Βοτανολόγους, "Αστρολόγους, Τοπογράφους καί άλλους επιστήμονας.

"Από τήν BATANIA τής JAVA, κατόπιν ο COOK, διά του άκρωτηρίου τής Καλής "Ελπίδος επανέπλευσεν εις τήν "Αγγλίαν.

"Επ' όφορμή του πλοίου αύτού του COOK, του ENDEAVOUR, άς έπιτραπή μία παρένθεσις: — όλων των καίρους θαλασσοπόρων καί εξερευνητών τά πλοία ήσαν όλα μικρά. Αναφέρονται ώρ:σμένα παραδείγματα:

α) Τό «GABRIEL» του VASCO DA GAMA ήτο μόλις 125 (έκατόν είκοσι πέντε) τόνων!!

β) Τό «SANTA TRINITAS» του Μαγγελάνου ήτο καί αύτό μόλις 140 (έκατόν σαράντα) τόνων!!

γ) Τό «SANTA MARIA» του Κολόμβου ήτο 200 (διακοσίων) τόνων!!, τα δέ άλλα δύο πλο'α του στολίσκου του, τά «Πίντα» καί «Νίνια» (καραβέλλαι) ήσαν πολύ μικρότερα.

Εις τήν άπαράμιλλον τόλμην καί γενναιότητα, τήν αύταπάρνησιν, τήν άδάμαστον θεληματικότητα καί τήν εν γένει πίστιν όλων των θαλασσοπόρων καί εξερευνητών, όλων των εποχών, η "Ανθρωπότης όλη όφε'λει πολλά, πάρα πολλά.

"Απεριγράπτως καί άνεκτιμήτως πολλά.

Καί ο προς αύτούς όφειλόμενος καί προσήκων θαυμασμός υπέραντος.

‘Αλλά, καί ἐν ταυτῷ, πό’α θά ἦτο ἡ ὄψις, ἡ κατάστασις ὅλου τοῦ Κόσμου, ἀνευ τῶν ἀνακαλύψεων τῶν, ἀνευ τῶν ἐξ αὐτῶν παντοῶν ἀγαθῶν καί ἀνευ τῆς δι’ αὐτῶν ἐπικοινωνίας τῶν Λαῶν...

Καί θά πρέπει, μεταφερόμενοι νοερῶς εἰς τὴν καθ’ ἑκάστον ἐποχὴν τῶν καί εἰς τὰς καθ’ ἑκάστον περιστάσεις τῶν, νὰ μὴν λησμονοῦμεν τὰς κατ’ ἐξοχὴν ἀφαντάστους χαλεπὰς συνθήκας τῶν θαλασσοποριῶν τῶν αὐτῶν. Τὸν σκληρὸν, σκληρότατον ἀγῶνα τῶν εἰς θαλάσσας ἀγνώστους, τρικυμιώδεις καί «TREACHEROUS», ἐν μέσῳ καταιγίδων καί τυφῶνων καί φοβερῶν κακκαιριῶν, καί μάλιστα μὲ τὰ ἀρχέγονα τότε ναυτιλιακά ὄργανα — κυρίως δὲ τὴν ἀστρολαβὴν καί τὸν γνώμονα — ἀκόμη δὲ, κατὰ περίπτωσιν καί περιοχὴν, ἅμα δὲ καί κατ’ ἐποχὴν, καί — ναί, εἶναι ἀληθές!! — μὲ τοὺς ἀστερικοὺς σχηματισμοὺς. Πρὸς δὲ καί μὲ πλοῖα... ἰστιοφόρα...

‘Ας μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παραβῶμεν καί δύο (2) ἄλλα, ἀκόμη, παραδείγματα πλοῶν, πρὶ τὰ ὅποια πολὺς σημεῖοι αὐτῶν ἐν τῇ καθύλου ἱστορίᾳ θρύβους:

α) Τὸ «GOLDEN HIND» τοῦ περιφήμου Ἀγγλου θαλασσομάχου LIR FRANCIS DRAKE ἡτο περίπου 150 (ἑκατὸν πενήντα) μόλις τόνων.

6) Τὸ ἱστορικὸν «MAYFLOWER», μὲ τὸ ὅποιον τῷ 1620 μετέβησαν ἐξ Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ Πουριτανοὶ ἐκεῖνοι «PILGRIMS», ἡτο μόνον 180 (ἑκατὸν ὀγδόντα) τόνων.

Ὑπενθυμίζεται ὅτι εἰς τὸ GREAT BARRIER REEF, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς τῆς πλευρᾶς, τῆς τοῦ ὠκεανοῦ, εἶχε προσκρούσει, προσρχόμενος ἐκ τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὅπου καί μέχρι σήμερον ἔχει κτίσεις ἡ Γαλλία, τῷ 1698, ὁ Γάλλος Ναύαρχος BOUGAINEVILLE, ἐξ οὗ λόγον φοβηθεὶς ἀνέκρουσε πρῶτον καί ἀπεχώρησε (περὶ αὐτοῦ εἶπαμεν εἰς τὸ προηγούμενον).

Διὰ τὸν COOK εἶναι πολλὰ τὰ ἐνδιαφέροντα, ἀλλ’ ἐκφεύγουν τοῦ παρόντος μικροῦ πεπλημένου.

Ὅπως, πάντως, ἰδιαίτερας θαυρῆτος καί σημασίας εἶναι οἱ περὶ αὐτοῦ διεθνῶς δεδωμένοι χαρακτηρισμοί:

«ENGLISH CIRCUMNAVIGATOR, HYDROGRAPHER, EXPLORER. HE WAS THE FIRST OF THE REALLY SCIENTIFIC NAVIGATORS AND HIS VOYAGES MADE GREAT CONTRIBUTIONS TO MANY FIELDS OF KNOWLEDGE BESIDES GEOGRAPHY».

Λόγω τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς εἰς τὸν COOK καί ἡ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ:

«TO OBSERVE THE TRANSIT OF VENUS AT TAHTI AND TO ENSURE THAT THE TRANSIT WAS OBSERVED AS THE BRITISH PART IN AN INTERNATIONAL SCIENTIFIC EFFORT WHICH HAD FOR ITS OBJECT THE DETERMINATION OF THE EARTH'S DISTANCE FROM THE SUN...».

Καί ἡ ἐπιστημονικὴ αὕτη ἀποστολὴ τῷ ἀνετέθη ἐπὶ πλέον τῆς ἄλλης ἀνετεθείσης αὐτῷ ἀποστολῆς:

«TO CARRY ON THE PROCESS OF GEOGRAPHICAL DISCOVERY SET IN MOTION BY THE ADMIRALTY... IN SEARCH OF SUPPOSED CONTINENTAL LAND...».

Αἱ μεγάλα θαλασσοπορίαι τοῦ ἦσαν τρεῖς (3), ὅλαι καθ’ ὅλα ἐπιτυχεῖς, ἐρισμβευτικά.

‘Αλλ’ ἡ μοῖρα τοῦ ὑπῆρξε βᾶσκανος, τοῦ ἐπεφύλαξε σκληρὸν τέλος: Ἐφανεύθη ἐν Χαβάϊ (14.2.1779) ὑπὸ ἰθαγενῶν

κατ’ ἐπιθέσιν τῶν κατὰ τὸ πλοῖον τοῦ καί τῶν ἀνδρῶν τοῦ.

Διὰ τὸν ἀδικον καί ἀδόκητον αὐτὸν θάνατον τοῦ ἐβρήκην ὅλη ἡ Οἰκουμένη. Ἦτο δὲ τότε μόλις 51 ἐτῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς γονίμου δράσεώς του καί τῆς τεραστίας ἐμπειρίας του. Καί ἐν τῇ ὠριμότητι τῆς πολυμερούς καί βαθεῖας ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ.

‘Αλλ’ ἐνῷ ἀπὸ τοῦ 1770 ἦδη (30 Ἀπριλίου) εἶχεν ἀνακαλυφθῇ ὑπὸ τοῦ COOK ἡ Αὐστραλία, ἐκτοτε δὲ ἀνήκεν εἰς τὴν Βρετανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἐν τούτοις πολλὰ παρήλθον ἀπὸ τότε ἔτη, καί δὴ 18 (δέκα ὀκτώ) ἔως ὅτου ἀρχίσει ἐπὶ τέλους ἡ ἀποικίσις τῆς Αὐστραλίας καί ἡ ἀξιοποίησις αὐτῆς.

Ο SIR JOSEPH BANKS, ἐκ τῶν ἐπιτελῶν τοῦ COOK, καί μετ’ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ «ENDEAVOUR» εἰς τὸ BOTANY BAY καί εἰς ὅλην τὴν ἐν συνεχείᾳ ἐξερευνήσιν καί μελέτην ὅλων τῶν Ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Αὐστραλίας, μαζί καί εἰς τὸ GREAT BARRIER REEF, ἴδιαν ἔχων ἀντίληψιν καί γνώσιν περὶ τῆς ἀξίας τῆς νέας αὐτῆς Χώρας, τῆς Αὐστραλίας, ὅχι μόνον εἶχεν εἰσηγηθῇ ἀλλ’ ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐπέμενεν ἐπὶ τὴν πολιτικὴν ἀποικίσεως τῆς Αὐστραλίας.

‘Αλλ’ αἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διάφοροι Κυβερνήσεις τῆς Ἀγγλίας πολλὰ καί μεγάλα καί περίπλοκα εἶχον ν’ ἀντιμετωπίσουν προβλήματα ἐξ αἰτίας τοῦ συνεχιζομένου πολέμου τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἡ διεξαγωγή τοῦ πολέμου αὐτοῦ, καθὼς ὑπερποντίου, διήλθε διὰ πολλῶν φάσεων μὲ πλείστας ἐκάστοτε δυσκολίας, ὧν ἐνεκεν δὲν ἦτο τότε δυνατόν ν’ ἀσχοληθῇ ἡ Ἀγγλία καί μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ BANKS —ἐπικυρουμένην καί ὑπὸ τοῦ MATRA— ἐμμένειν καί συνεχῶς, ἀπὸ τοῦ 1779 ἦδη, αἰτούμενην ἀποικίσιν τῆς Αὐστραλίας.

Ὡς γνωστὸν, ὁ κυρίως πόλεμος αὐτὸς διήρκησεν ἐπὶ 8 (ὀκτώ) ὁλόκληρα ἔτη καί ἐτερματίσθη μὲ δικαίωσιν τῆς Ἑπαναστάσεως.

Ἡ ἐσφαλμένη πολιτικὴ τῶν τῆς Ἐποχῆς ἐκείνης Κυβερνήσεων τῆς Ἀγγλίας ἐναντί τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀποίκων τῆς καί διάφοροι σφαλεροὶ χειρισμοὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐξέγερσιν κατ’ αὐτῆς καί ἐν συνεχείᾳ τὴν Ἑπανάστασιν.

Κραταῖα μὲν ἡ Ἀγγλία, ἀργότερον δὲ καί ἐπὶ κραταιότερα, ἐν τούτῳ δὲ εὐλογος καί χαρακτηριστικὴ ἡ, καί μετὰ ἑκατὸν αἰῶνα, ὑπερήφανος ἐκείνη ρῆσις, ἡ καί ἐπὶ ἀκαμνηστικοῦ γραμματοσήμου τοῦ Καναδᾶ παμπληγρικῶς ἐπιστημονικῶς: «THE BIGGEST EMPIRE THAT HAS EVER BEEN».

πλὴν ὁμῶς παρὰ ταῦτα, ἡ Ἀμερικανικὴ Ἑπανάστασις ἐπὶ κράτησε.

Οὗτω μόλις τῷ 1786 υἱοθετήθη ἐπὶ τέλους ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ WILLIAM PITT ἡ πολιτικὴ τῆς ἀποικίσεως.

Τέλος εἰς τὰς 13 Μαΐου 1787 ὑπὸ τὸν Πλοῦρχον ARTHUR PHILLIP ἀπέπελευσεν ἐξ Ἀγγλίας ὁ πρῶτος στόλος ἀπὸ 11 (ἐνδεκα) πλοῖα καί 1000 (χίλια) ἐν ὅλῳ ἀτομα, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 600 (ἑξακόσια) περίπου ἦσαν πολιτικοὶ ἐξόριστοι καί κατὰδικοι (CONVICTS), ἄνδρες καί γυναῖκες, μὲ τροφίμα, ἐργαλεῖα, σπόρους διὰ διαφόρους καλλιέργειας, μὲ ἀγελάδας καί πρόβατα καί ἐν γένει μὲ ὅλα τὰ πρὸς ἐγκατάστασιν ἀναγκαῖα παντοῦ ἐφθόδια.

Εἰς τὰς 26 Ἰανουαρίου 1788 ἐφθασεν ἡ ἀποστολὴ αὕτη εἰς τὸ PORT JACKSON, ἐξαίρετον λιμένα, τὸν ὅποιον, ἀντὶ τοῦ BOTANY BAY, ἐπροτίμησεν ὁ ARTHUR PHILLIP, ὡς καταλληλότερον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀποίκων. Εὐλόγως,

ορθώς. Προέδωκε δὲ τὸ ὄνομα SYDNEY πρὸς τιμὴν τοῦ ἀρ-
μοδίου Ὑπουργοῦ LORD SYDNEY.

Ὑπενθυμίζεται: 13 Μαΐου 1787 ἡ ἐξ Ἀγγλίας ἐκκίνησις
καὶ 26 Ἰανουαρίου 1788 ἡ εἰς SYDNEY ἀφίξις. Ἐχρημάσθη-
σαν δηλαδὴ ὀκτώμιαι (81)2 περίπου μῆνες.

Ὡς ἐκ περισσοῦ, ἀς ὑπομνησθῇ ὅτι, μὴ ὑπαρχούσης τότε
τῆς διώρυγος τοῦ SUEZ, ὁ στόλος τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς ἠ-
κολούθησε τὴν θαλασσίαν ὁδὸν τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς
Ἑλπίδος, ὡς κατ' εὐφημισμὸν, προσφυῶς, εἶχε μετονομασθῇ
ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας Ἰωάννου Β' τὸ προη-
μουμένως ἐπωνομαζόμενον φοβερόν αὐτὸ ἀκρωτήριο CAPO
TORMENTOZO.

«TORMENTOZO», λόγῳ τῆς ἐκεῖ τρικυμώσεως πάντοτε
βαλάνσης, ὡς ἐκ τῆς σμ'ξσεως ἐκεῖ τῶν δύο (2) Ὠκεανῶν, τοῦ
Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ.

Ἄς ἐπιτραπῇ νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι ἡ διάνοιξις τοῦ SUEZ, ἡ
κατασκευὴ δηλαδὴ τῆς διώρυγος, ἐγένετο μετὰ τὴν περὶ αὐτῆς
σύλληψιν τῆς ἰδέας τοῦ μεγαλοφυοῦς Φερδινάνδου ντὲ Λεσσέψ,
μετὰ μακροετείς μελέτας ἡ δὲ δι' αὐτῆς διεθνὴς ναυσιπλοΐα
ἤρχισε τῷ 1869. Ἡ διώρυξ εἶναι μήκου 160 χιλιομέτρων.

Αἱ κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεις ἦσαν πολλάι, ἐπίμονοι καὶ πο-
λύμορφοι, ἰδίως ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας, διὰ πολιτικούς λό-
γους, ἐκράτησαν δὲ ἐπὶ ἔτη.

Εὐτυχῶς εἶχε τὴν ὑποστήριξιν τῆς πατρίδος του Γαλλίας,
ἰδίως δὲ προσωπικῶς τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος τοῦ
Γ' καὶ τῆς συζύγου του εὐγενεῦς Αὐτοκρατορίδας Εὐγενίας.

Τὰ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ SUEZ
εἶναι ἐκτάκτως ἐνδιαφέροντα, ἅμα δὲ καὶ δραματικά, ἀλλ'
ἐκφεύγουν τοῦ παρόντος.

Οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι, πάντως, βλέπουν ὑπάρχουσαν τὴν
διώρυγα καὶ συντελουμένην τὴν δι' αὐτῆς διεθνή ναυσιπλοΐαν,
ὡς κατὰ τὸ κοινόν, τὸ σὺνθετον, ὡς καὶ ἀπλὸν ἴσως, ἀλλὰ
παντελῶς ἀγνοοῦν τὴν δραματικὴν ἱστορίαν της καὶ τὸν φο-
βερόν ἀγωνισμὸν τοῦ ἥρωϊκοῦ, καὶ μάρτυρος ἅμα, Λεσ-
σέψ, διὰ μέσου ἀντιδράσεων, ραδιουργιῶν καὶ ἐμποδίων, πρω-
τοστατοῦσης εἰς αὐτὰ τῆς Ἀγγλίας, ταύτης δὲ, κατ' εἰρω-
νεῖαν τῶν πραγμάτων, ὠφεληθείσης ἐξ αὐτῆς περισσώτερον
πᾶσης ἄλλης Χώρας, τὸ μὲν λόγῳ τῶν μεγάλων ἐν τῇ εὐρυ-
τέρᾳ ἐκεῖ περιοχῇ ἀποικίων της, τὸ δὲ λόγῳ τῆς μεγίστης
ναυτικῆς της ἰσχύος (ἐμπορικῆς τε καὶ πολεμικῆς), περὶ τῆς
ὁποίας γνωστὸν ἄλλωστε τὸ περίφημον — τὸ καὶ ἐπὶ αἰῶνας
ἰσχύσαν — «BRITANNIA RULES THE WAVES».

Τὰ περὶ τὴν ἀποικίαν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν ἀποικῶν
προβλήματα ἦσαν πολλά καὶ ποικίλα, περίπλοκα καὶ δύσκολα.
Δυσκολώτατα, τόσον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς στεγασσεως,
τῆς ἀπασχολήσεως, τῆς συντηρήσεως, τῆς ἐργασίας των,
τῶν διαφόρων καλλιτεργειῶν, κλπ., ἐν συνδυασμῷ ἐξ ἄλλου καὶ
πρὸς τὴν ἐξερρότητα — φυσικὴν καὶ εὐλογον ἄλλωστε — τῶν
ἰθαγενῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν συμφυῶν προβλημά-
των ἐκ τῶν μεγάλων δυσκολιῶν μεταφοράς καὶ ἐφοδιασμοῦ ἐκ
τῆς Μητροπολιτικῆς Ἀγγλίας.

Ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν ἀποικῶν, οἱ οἱ ποῖοι
ἀπειθαρχοὶ καὶ ἀτίθαστοι — μὲ ἐτερόκλητον τὴν κοινωνικὴν
τὸν προέλευσιν, ἐδημιούργουν συνεχῶς προβλήματα.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἐκ χιλίων ἀνερξάντων ἀποικιστικὴν
ἀποστολὴν, ἠκολούθησαν κατὰ διαστήματα καὶ διάφοροι ἄλ-
λοι, μὲ ἀποίκους, μὲ ἐφόδια, κλπ.

Οἱ χίλιοι (1.000) αὐτοὶ πρῶτοι ἀποικοὶ, οἱ, ἐν μέσῳ ἀπε-

ριγράπτων δυσκολιῶν καὶ στερήσεων ἅμα, ἀλλὰ καὶ κινδύνων
ἐπὶ, καθὼς ἐν μέσῳ ἐχθρικοῦ περιβάλλοντος, ἐγκατασταθέντες,
εἶναι τὸ οἶονεϊ «σπέρμα» τῆς σημερινῆς «Αὐστραλίας».

Δι' ὃ καὶ ἡ περιπόθητος αὐτὴ Ἥμερα, τῆς ἀφίξεως τῶν
πρῶτων αὐτῶν ἀποικῶν, τῇ 26 Ἰανουαρίου (1788) καὶ τῆς
ἐνάρξεως, ἐπὶ τέλους, ἀποικίσεως τῆς Αὐστραλίας. Ἱστορι-
κῇ κριθείσα, καθωρ' ὅση ὡς Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς Αὐστραλίας.

Ἱστορικῶς ὁ JOSEPH BANKS —SIR κατόπιν γενόμενος—
χάριν τῆς δικαιολογίας ἐμμένου ἀποικιστικῆς πολιτικῆς του,
λογίζεται ὡς πατὴρ τῆς Αὐστραλίας.

Πολλά καὶ ἐξόχως ἐνδιαφέροντα τὰ περὶ τὴν ἀποικίαν τῆς
Αὐστραλίας συνηθισμένα, ἀλλ' ἐκφεύγουν τοῦ παρόντος.

Ὑπὸ τῶν Ἱστορικῶν ἀναγνωρίζεται ὅτι τὸ ἔργον τοῦ
ARTHUR PHILLIP ἦτο δυσχερῆστατον. Ἐπέτυχεν δὲ τοῦτο
χάρις εἰς τὴν ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτὸ πίστιν του, τὴν μεθοδικό-
τητα του, τὴν ἐπιμονὴν του καὶ τὴν διοικητικὴν του ἱκανότη-
τα. Διὸ καὶ ὠνομάσθη SIR.

Μετὰ 5 (πέντε) ἔτη ἤλθον καὶ ἑλεθεροὶ ἀποικοὶ ἐξ Ἀγ-
γλίας.

Παραλλήλως ὅμως ἐπὶ ἐλλείπει ἐξ Ἀγγλίας πρὸς ἐγκατά-
στασιν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Αὐστραλίας ἀποικοὶ, καθὼς
καὶ εἰς τὴν TASMANIA, εἰς τὸ HOBART, δημιουργηθέντων
πρὸς τοῦτο ἀποικιστικῶν κέντρων. Οὕτω: τῷ 1829 ἐγένετο
ἐγκατάστασις εἰς τὴν WEST AUSTRALIA, περὶ τὴν πόλιν
PERTH, τῷ 1836 εἰς τὴν SOUTH AUSTRALIA τῷ 1851
εἰς τὴν VICTORIA καὶ τῷ 1859 εἰς τὸ QUEENSLAND.

Μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἀποικίσεως παρῆσθη ἡ ἀνάγκη —
δεδομένων καὶ τῶν μεγάλων ἀποστάσεων — σχηματισμοῦ κα-
χωρισμένων Πολιτειῶν. Οὕτω ἡ Αὐστραλία, πολὺ πρὸ τοῦ
1900, διηρθεῖ διοικητικῶς εἰς 6 (ἕξ) Πολιτείας: Τὴν WEST
AUSTRALIA μὲ πρωτεύουσαν τὴν PERTH, τὴν SOUTH AU-
STRALIA μὲ πρωτεύουσαν τὴν ADELAIDE, τὴν VICTORIA μὲ
πρωτεύουσαν τὸν MELBOURNE, τὴν NEW SOUTH WALES (οὗ-
τω, σημειωτέον, ὀνομασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ COOK) μὲ πρωτεύου-
σαν τὸν SYDNEY, τὴν QUEENSLAND μὲ πρωτεύουσαν τὸν
BRISBANE καὶ τὴν TASMANIA μὲ πρωτεύουσαν τὸν HO-
BART.

Μεγαλύτερα εἰς ἑκτασιν Πολιτεία εἶναι ἡ WEST AUSTRA-
LIA, ἀλλὰ μὲ τὸν ὀλιγώτερον συγκριτικῶς πληθυσμόν.

Μικροτέρα εἰς ἑκτασιν εἶναι ἡ TASMANIA.

Πυκνότερον κατοικημένη εἶναι ἡ VICTORIA.

Ἡ δὲ Πολιτεία NEW SOUTH WALES — ἡ ἀρχαιότερα,
κοιτίς Πολιτεία τῆς Αὐστραλίας — ἔχει τὸν περισσώτερον
(ἀριθμητικῶς) πληθυσμόν.

Ὑπάρχει καὶ ἡ Πολιτεία NORTHERN TERRITORY μὲ
πρωτεύουσαν τὸν DARWIN.

Πρὸς τούτοις ἤδη, ὑπάρχει καὶ ἡ τῷ 1900 συσταθεῖσα Ὁμο-
σπονδιακὴ Πολιτεία μὲ πρωτεύουσαν τὴν CANBERRA, ὅπου
εἶναι καὶ ἡ ἑδρα τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως (COM-
MONWEALTH) καὶ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Βουλῆς.

Ἢδη, πυκνωμένου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλίας, ἀνερ-
γασίμου κατ' αὐτὰς εἰς δέκα ἐξ περίπου ἑκατομμύρια (16.
000.000) καὶ δεδομένων τῶν μεγάλων ἀποστάσεων, κρατεῖ
σκέψις ἰδρύσεως καὶ ἄλλων ἰδιαίτερων Πολιτειῶν καὶ δὴ εἰς

QUEENSLAND, WEST AUSTRALIA καί NEW SOUTH WALES.

Καί έπειδή, περί απόστασεων, έδώ, ό λόγος, άς σημειωθή ότι ή άπ' 'Ανατολών πρός Δυσμάς απόστασις είναι περί τά 2400 (δύο χιλιάδες τετρακόσια) μίλια, ή δέ από Βορρά πρός Νότον είναι περίπου 2000 (δύο χιλιάδες) μ'λια.

Τό δέ έμβαδόν της είναι περίπου 3.000.000 (τρία έκατομύρια) τετραγωνικά μίλια.

Διά τήν άκρίθειαν: ή MAINLAND είναι 2.944'866 SQUARE MILES, ή δέ WHOLE AREA είναι 2.971.081 SQUARE MILES.

Ή δέ περίμετρος τών άκτών της είναι 12.200 (δώδεκα χιλιάδες διακόσια) περίπου μίλια.

Έν άντιθέσει πρός πολλές άλλας Χώρας, ή Αύστραλία, παρά τήν μεγάλην της αύτην έκτασιν είναι άκόμη άραιώς κατοικημένη, μέ μονάδα κατά τετραγωνικών μίλιον — τήν μικρότεραν ίσως τού Κόσμου — περίπου ούτε 6 (έξ) άκόμη κατοίκων, έν ώ τών Χωρών π.χ. τής Εύρώπης ή πυκνότης πληθυσμού είναι πολλαπλασία.

Ότω τής Γαλλίας είναι 210, τής Έλβετίας 320, τής Ιταλίας 417, τής Μεγάλης Βρετανίας 540.

Ό λιμήν τού SYDNEY — PORT JACKSON — όπου έγένετο — καθώς είδαμεν — ή πρώτη έγκατάστασις τών πρώτων άποίκων, είναι ο μεγαλύτερος καί ό θαυμασιώτερος φυσικός λιμήν τού Κόσμου, μέ RIVAL μόνον — αλλά ζωηρώς άμφισβητούμενον — τόν τού RIO JANEIRO.

Ή ύδατινή του επιφάνεια είναι 22 (είκοσι δύο) περίπου τετραγωνικά μίλια. Ή περίμετρος του είναι 188 (έκατόν ογδόντα όκτώ) περίπου μίλια. Αί άκταί του κατάφυτοι.

Κάτι τό άπίστευτον καί όμως αληθές.

Τό στόμιον τής εισόδου του έχει πλάτος τρία τέταρτα (3/4) περίπου τού μιλίου. Έντός τού λιμένος υπάρχουν πλήθος όρμίσκων καί λιμενίσκων. Άκόμη δέ καί όλίγα μικρά νησάκια.

Ή κυρία άποβόθρα τού λιμένος, τό CIRCULAR QUAY, άπέχει από τήν είσόδον αύτού 4 (τέσσερα) μίλια, έκτείνεται δέ ό κεντρικός λιμήν άλλα 6 (έξ) άκόμη τουλάχιστον μίλια, όπου καί ή έκβολή τού ποταμού PARRAMATTA.

Είς τόν λιμένα έκβάλλει από τό NORTH SHORE καί άλλος ποταμός ό LANE COVE.

Είς ένα από τά στενότερα σημεία τού λιμένος έχει κατασκευασθή γέφυρα, διά τής όποίας ένούνται είς τό κυριώτερον σημείον τής κυκλοφορίας των αϊ 2 (δύο) όχθαι, τά 2 (δύο) τμήματα τής πόλεως τού SYDNEY.

Τό όλον μήκος τής γέφυρας είναι 1256 μέτρα καί έχει βάρος πλέον τών 50.000 τόννων.

Τό άνοιγμά της από βάσεως είς βάσιν (άπό όχθης είς όχθην) είναι 533 μέτρα (πεντακόσια τριάντα τρία).

Θεωρείται ή μεγαλύτερη καί ώραιότερη υπάρχουσα μονότοξη γέφυρα. Κείται δέ 135 μέτρα ύπέρ τήν θαλασσίαν επιφάνειαν τού λιμένος.

Έπ' αύτής υπάρχουν 2 σειραί ηλεκτρικών σιδηροδρόμων, 2 σειραί γραμμών τράμ, 6 σειραί δρόμων καί 2 μεγάλα πλατείδια πεζοδρόμια.

Έκτός τής μεγάλης αύτης γεφύρας υπάρχουν καί 7 (έπτά)

μικραί γέφυραι είς διάφορα άλλα σημεία τού άχανούς αύτού λιμένος.

Ή γέφυρα αύτή καί ή "Όπερα (δηλαδή τό κτίριον αύτής) είναι τό άγλαίσμα τού Σύδνεϋ.

Περί τό κτίριον αύτό τής "Όπερας μέγα είχε δημιουργηθή πρόβλημα καί όξεία κατά τήν άνέγερσιν του διαμάχη.

Είς τόν προκηρυχθέντα τότε διεθνή άρχιτεκτονικών διαγωνισμόν, είχαν υποβληθή — υπό 'Όλλανδού, καθ' όσον ένθυμούμαι, άρχιτέκτονος — ένα ιδιόρρυθμον καί παράδοxon σχέδιον, πρωτότυπον, άλλ' έκκεντρικόν: σχέδιον παρουσιάζον «γλάρους μέ άνοιγμένα τά πτερά έτοιμους πρός πτήσιν...».

Όζυτάτη άνέκυψε τότε διάστασις όχι μόνον μεταξύ τών μελών τής άρμόδιας Καλλιτεχνικής καί Άρχιτεκτονικής Έπιτροπής, αλλά καί μεταξύ τού Κοινού, έξελιχθείσα καί μέχρι τών έφημερίδων.

Παρά ταύτα, έν τέλει, έπεκροτήθη καί υίοθετήθη τό σχέδιον, επί τή σκέψει ότι ούδαμού αλλά έν τώ Κόσμω ύπήρχεν όμοιον τι κτίριον τοιαύτης ιδιόρρυθμίας καί παραδοξότητος τοιαύτης έκκεντρικής φαντασίας.

Καί ξεθεωρήθη ότι... άνταποκρίνεται είς τήν... περί τών «παραδόξων» τής Χώρας κατάστασιν καί είς τήν τών Αύστράλων συμφύη ψυχασύνθεσιν καί άντίληψιν...

Πάντως, πράγματι, ούσιον ούδαμού τοί Κόσμου μέχρι καί σήμεραν ύπάρχει.

Εύνώμονες οί Αύστραλοί διά τήν πανευδαίμονα διαδίσωσιν των είς τήν ώραν καί πλουσίαν αύτην Χώραν τιμούν καί γεραίρουν τήν μνήμην τού COOK.

Άγάλματα έχουν στήθι είς διόρους πόλεις τής Αύστράλιας, τό δέ είς τό HYDE PARK τού SYDNEY είναι μεγαλοπρεπέστατον.

Τό όνομά του απαντάται είς πολλά μέρη τής Αύστράλιας. Έπίσης καί είς σύμπλεγμα νήσων τού Είρηνικού.

Είς τό MELBOURNE έχουν στήσει αύτην ταύτην τήν πατρογονικήν του οίκίαν, τήν όποιαν έχουν μεταφέρει από τήν Άγγλίαν, από τό MARTON—IN—CLEVELAND, YORKSHIRE.

Ή οίκ'α αύτή, όπου έγεννήθη τήν 27/3/1728 ό COOK, τοποθετημένη τώρα είς τά FITZROY GARDENS τού MELBOURNE, είναι τό ίερώτερον μνημείον τής Αύστράλιας καί άποτελεί τό προσκύνημα τών Αύστράλων.

Ή, επί αιώνας καί αιώνας άπουσία — άφάνεια τής Αύστράλιας έκ τής Διεθνούς Σκηνης — από τής όποιας, καθ' ά φαίνεται, είχαν από Καταβολής Κόσμου άγνωστος παραμένει — παρ' όλον ότι όλας τās τριγύρω θαλάσσας τās διέπλεον ήδη, μάλιστα δέ από αιώνων τινων, τόσαι καί τόσοι θαλασσοπόροι καί έξερευνηταί, έμπειροί, σπουδαίοι, τολμηροί, ίκανοί καί παρ' όλου ότι χιλιάδες τριγύρω νησιά είχαν ήδη ανακαλυφθή, όλα δέ μάλιστα αύτά άπείρως μικρότερα αύτής καί άσήμαντα, είναι — ως όλοι οί 'Ιστορικοί δέχονται — τό όντι περίεργος.

Παράδοξος ή Μοίρα...

Είς τήν συνέχειαν τού άρθρου μας, είς τό έπόμενον τυχός, θά παραθέσωμεν πολλά τά περί τήν Αύστράλιαν περιέργα καί παράδοξα, πολλού δέ ένδιαφέροντος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (JIMMY) EMM. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Το μεγάλο μάθημα

Ο Σπύρος έκλεισε το τηλέφωνο νευριασμένα. Ύστερα γύρισε στην κόρη του που παρακολουθούσε τηλεόραση και την κεραύνωσε, με μάτια που σπίζαν από θυμό.

— Ο προκομένος σου πάλι· δεν θα μας αφήσει επιτέλους ήσυχους;

— Μα πατέρα, ο Ρόϋ είναι καλό παιδί· του είπες πως δεν είμαι εδώ;

— Όχι, δεν του το είπα, αφού είσαι εδώ κι αφού πρέπει να είσαι εδώ. Τα κορίτσια δε γυρίζουν έξω τις νύχτες.

Η Τασούλα κατάπие τον κόμπο που της έφραζε το λαιμό. Δεν μπορούσε να συνεχιστεί αυτό. Είχε κι αυτή δικαιώματα στη ζωή. Άλλωστε ήταν πια 22 χρονών, κι ακόμα, πριν έξι μήνες είχε πάρει το δίπλωμά της για δασκάλα. Εκεί στο Κολλέγιο έμαθε και Ελληνικά.

Βέβαια δεν είχε διοριστεί ακόμα μα θαρχόταν κι αυτό. Και τότε, τότε που θα μπορούσε να κανονίζει μόνη τις υποθέσεις της είτε οικονομικές είτε αισθηματικές, θάταν πιο καλά. Θα μπορούσε να νοιαστεί για τα όνειρά της, τις επιδιώξεις της, πράγμα που ήταν αδύνατο κάτω από την πατρική στέγη, μα προπάντων κάτω από τις αυταρχικές ιδέες του πατέρα της.

• • •

Ο Σπύρος ήλθε στην Αυστραλία νεοπαντρεμένος με τη Μερόπη (Μέτη τώρα) στα μεταπολεμικά χρόνια και διατηρούσε ένα μαγαζί σε μια επαρχιακή πόλη της Βικτώριας. Η Τασούλα ήταν το μοναχοπαιδί τους. Περνούσαν καλά. Αυτός όμως ο δεσμός της με κάποιον συμφοιτητή της που είχε την ατυχία να μην είναι Έλληνας, έφερε αναστάτωση στην οικογένεια και ιδιαίτερα στο Σπύρο, που με κανένα λόγο δεν θα επέτρεπε στην κόρη του, ένα γάμο με Αυστραλό.

Η Τασούλα δεν άντεχε άλλο. Το αποψινό τηλεφώνημα του Ρόϋ της έδωσε την αφορμή και αποφάσισε να κάνει το μεγάλο βήμα: Να τους μιλήσει. Φώναξε την μητέρα της από την κουζίνα, κι έβαλε τους δυο να καθίσουν πλάι - πλάι στο σαλόνι. Εκείνη κάθισε απέναντί τους, μπροστά τους. Ήθελε να τους κοιτάξει στα μάτια, χωρίς φόβο, χωρίς ντροπή. Άλλωστε δεν είχε κάνει τίποτα που να ντρέπεται.

• • •

Το Ρόϋ τον είχε γνωρίσει όταν ήταν δευτεροετής στο Κολλέγιο και με τον καιρό, ένοιωσαν ένα δυνατό αίσθημα ο ένας με τον άλλον.

Ο Ρόϋ, καταγόταν από Άγγλους γονείς και σπούδαζε στη Σχολή «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ». Πήγαινε για δημοσιογράφος.

Οι συναντήσεις περιοριζόνταν στον περίβολο ή στην Βιβλιοθήκη του Κολλεγίου στην αρχή κι αργότερα σε κάποιο καφέ - μπάρ, κι ήταν πάντα ολιγόωρες. Για λίγο πάλι σκέφτηκε τον καιρό που θάταν μόνη της όταν διοριζόνταν, ιδιαίτερα κάπου μακριά. Θάταν ωραία, κι ό,τι δεν ήξεραν οι γονείς της δεν πείραζε.

Δεν τόθελε όμως έτσι. Ούτε ο χαρακτήρας της, ούτε η μόρφωσή της το επέτρεπαν. Ήθελε νάναι ειλικρινής στους γονείς της.

• • •

— Πατέρα, μητέρα, άρχισε, αυτά που θα σας πω ίσως δεν τα καταλάβετε, δεν μπορείτε όμως να μου αφαιρέσετε το δικαίωμα να εκφράσω τις σκέψεις μου.

«Εγώ, όπως όλα τα παιδιά μεταναστών που ήλθαν από την Ελλάδα, βρίσκομαι ανάμεσα σε δυό φωτιές. Από τη μια μεριά πρέπει να συμμορφωθώ με τις ιδέες σας, τις ιδέες που είχαν οι δικοί σας γονείς, που τις φέρατε μαζί σας, και που χωρίς να είναι κακές, δεν ταιριάζουν, κι ούτε μπορούν να εφαρμοσθούν χωρίς τραύματα σε τούτο το μέρος, κι απ' την άλλη πρέπει να ζω και να κινούμαι με τον τρόπο ζωής εδώ. Ξέρω ότι τ'ά'ηθη είναι πιο ελεύθερα εδώ, γιατί δεν παλαίψατε ποτέ να μη μου δώσετε ευκαιρία να τα συγκρίνω με τα Ελληνικά. Όμως εγώ γεννήθηκα και μεγάλωσα εδώ. Δεν θέλετε να μπλεχτώ, αλλά ούτε και να κάνω παρέα με Αυστραλούς. Αλλά πατέρα πές μου, πότε είσαι ειλικρινής στ' αλήθεια, όταν σε ρβίρεις τους Αυστραλούς στο μαγαζί και τους λες «ευχαριστώ να ξανάρθετε» ή όταν δεν σου αρέσουν για γαμπροί. Γιατί δεν μπορεί ένας άνθρωπος να είναι καλός και κακός μαζί.

»Ο Ρόϋ είναι ένας θαυμάσιος νέος με μεγάλο ή'έλλον. Μ' αγαπά πολύ όπως κι εγώ και κάποτε θα παντρευτούμε. Η αγάπη πατέρα είναι εκείνο που μετρά σ' ένα γάμο και όχι η εθνικότητα ή η καταγωγή του άντρα ή της γυναίκας. Στο Κολλέγιο έμαθα να βλέπω όλους τους ανθρώπους ίδια και δεν έχω δη σε κανένα τάφο ν' αναφέρουν την εθνικότητα του κάθε πεθαμένου. Αφού λοιπόν είμαστε όλοι ίσιοι στο θάνατο, γιατί να μην είμαστε και στη ζωή. Μα κι η Ελληνική Ιστορία που γι αυτήν είσθε όλοι υπερήφανοι, μας λέει πως ο Μέγας Αλέξανδρος παντρεύτηκε την κόρη του μεγαλύτερου εχθρού του που ήταν Πέρσης. Η κριτική σου λοιπόν πατέρα δεν μπορεί να είναι αρχή ή πεποίθηση, αφού αλλά-

ζει ανάλογα με το άτομα και τις περιστάσεις. Μου θυμίζει μερικούς παπάδες που λένε ότι μόνο οι Χριστιανοί θα πάνε στον Παράδεισο. Τί θα γίνει αλήθεια με ένα δισεκατομμύριο Κινέζους. Ο κάθε άνθρωπος λατρεύει το Θεό του όπως νομίζει ή όπως διδάχθηκε από μικρός και ο ηθικός νόμος πατέρα είναι ο ίδιος για όλες τις φυλές κι όλες τις θρησκείες. Αυτά είχα νά σάς πώ».

— Εσύ παιδί μου, κάνεις για δασκάλα σε μεγάλους κι όχι σε παιδάκια του Δημοτικού, λέει η μητέρα της.

— Μα δεν είδες, πετάχτηκε ο πατέρας, μας κάνει τώρα διαφώτιση. Άκουσε παιδί μου, η μητέρα σου κι εγώ περάσαμε καλά εικοσιπέντε χρόνια και δεν θ' αλλάξουμε τώρα επειδή ζούμε σ' άλλο τόπο. Όσο για σένα θα κάνεις ό,τι σου λένε οι γονείς σου. Εμείς νοιαζόμαστε για το μέλλον σου και μη μας ζαλίζεις με παράδεισους και Μεγαλέξανδρους.

— Πατέρα, με παρεξήγησες, εγώ απλώς σου εξήγησα την ψυχική κατάσταση που βρίσκονται τα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών. Όσο για μένα μη στεναχωριέστε, κάποτε θα βρω το δρόμο μου, κι όταν τον βρω, θα τον περπατήσω με τον άνθρωπο που αγαπώ. Από σας θέλω λίγη κατανόηση αφήστε με να ζήσω και να χαρώ τη ζωή όπως τη βλέπω εγώ. Υπάρχουν πράγματα στη ζωή που ευχαριστούν μερικούς, ενώ δυσχεραίνουν άλλους.

Παρ' όλο που η ειλικρίνεια της τους άφησε άναυδους, ο πατέρας της συνήλθε σαν από νάρκη, ανακάθισε στην πολυθρόνα.

— Αυτά λοιπόν Τασούλα. Τώρα σηκώνεις δική σου σημαία. Εγώ και να θέλω δεν μπορώ να σε σταματήσω, σε προστατεύει βλέπεις κι ο αήμιος ο νόμος.

— Ο νόμος πατέρα δεν είναι αήμιος. Έχει γίνει για να ~~τυπώσει~~ την αδικία, κι εγώ δεν κάνω τίποτε άδικο.

— Πήγινε εσύ μέσα να ετοιμάσεις τραπέζι, λέει ο Σπύρος στη γυναίκα του και γυρίζοντας στη Τασούλα: Όσο για σένα, να ξέρεις, πως άμα φύγεις από το ~~στο~~ σπίτι μ' αυτόν τον αλάδωτο, δεν θέλουμε να σε ξέρουμε ούτε εγώ ούτε η μητέρα σου.

Η Τασούλα παραξενεύτηκε από το ύφος και τον τρόπο του πατέρα της, μά πιό πολύ για τὸ ὅτι ἡ μητέρα της δεν ήταν εκεί. Καλύτερα όμως, δεν ήθελε να την δι να συμφωνεί αναγκαστικά με τον πατέρα της. Σώπασε όμως και τον ακολούθησε στην τραπεζαρία. Έφαγε βιαστικά κι αποτραβήχτηκε στο δωμάτιό της.

Δεν είχε να σκεφτεί πολλά. Οι ιδέες της ήταν αποκρυσταλλωμένες. Κι αισθανόταν ένα ξαλάφρωμα που μπόρεσε να τους πει όσα τους είπε. Ένοιωσε πως ήταν το πρώτο μάθημα που παρέδιδε, μα και το μεγαλύτερο.

Πλησίαζαν Χριστούγεννα και μια μέρα η Τασούλα βγήκε με την μητέρα της να ψωνίσουν. Η μάνα τη ρώτησε τί δώρο θέλει.

— Εκείνο που θέλω μητέρα, δεν μπορείς νά μου το δώσεις εσύ.

— Δηλαδή, τί εννοείς;

— Πως ένας διορισμός θα ήταν το καλύτερο Χρι-

στουγεννιατικό δώρο.

Συνέχισαν τα ψώνια, η Τασούλα αγόρασε για τον πατέρα της μια πίπα από σπάνιο ξύλο και δέρμα ύαινας φτιαγμένη στην Τανγκανίκα.

Γυρίζοντας στο σπίτι βρήκαν το Σπύρο απησχλημένο με λογαριασμούς. Το ταχυδρομείο ήταν ακόμα ανοιχτό στο τραπέζι. Τα ξεχώρισε η Τασούλα και πήρε ένα μεγάλο φάκελο που ήταν στ' όνομά της. Τον άνοιξε και με τις πρώτες γραμμές πήδηξε από τη χαρά της, άρπαξε η μητέρα της γρήγορα τα κλάματα και δεν μπόρεσε να το τελειώσει. Ά το γράμμα και διαβάζοντας δυνατά την έπιασαν κούσε κι ο Σπύρος και συνωφριώθηκε. Το γράμμα δεν ήταν άλλο από τον διορισμό της Τασούλας σε μια μικρή πόλη κάπου διακόσια χιλιόμετρα μακριά.

— Γιατί κλαίς μητέρα, σεις δεν θέλατε να γίνω δασκάλα;

— Ναι παιδί μου. μα εσύ δεν ξέρεις από χωρισμό.

Ο Σπύρος δεν μιλούσε, έκανε πως κοιτάζε κάτι χαρτιά μα στ' αλήθεια τούρβε ένας κόμπος στο λαιμό. Τούφευγε το μανοχικό παιδί του. Κοίταξε την Μερόπη κι εκείνη σαν να κατάλαβε:

— Και τί θα γίνει με κείνον που λες πως αγαπάς;

— Ο Ρόϋ θέλει ακόμα 4 μήνες να τελειώσει τις σπουδές του, ύστερα θα βρει κάπου μια δουλειά. Μέχρι τότε θάχω κι εγώ φτιαχτεί και τότε θα κουνετιάσουμε για γάμο. Προς το παρόν εκείνος θα είναι εδώ κι εγώ εκεί. Η απόσταση θα μεγαλώσει την αγάπη μας.

Ο Σπύρος βγήκε έξω γιατί αν δεν έβγαине δεν ήξερε κι εκείνος τί θα γινόταν.

Η 26η Ιανουαρίου, η εθνική μέρα της Αυστραλίας ήταν η μέρα που έφυγε η Τασούλα για την καινούργια θέση της. Τη χαρά της μελάνωνε ο πατέρας της που αντί για συμβουλές ήταν όλο φοβέρες...

• • •

Η ζωή προχωρούσε, ο Σπύρος με την Μερόπη συνήθησαν με τον καιρό στην μοναξιά τους, η Τασούλα πάλι με την ασχολία της, δυό - τρεις συνδέσμους με συναδέλφους της, κι ένα γράμμα από το Ρόϋ κάθε εβδομάδα, περνούσε μάλλον ευχάριστα.

Πέρασαν σχεδόν τρία χρόνια. Στο διάστημα αυτό η Τασούλα έγραφε στους γονείς της τακτικά. Με μια προαγωγή είχε τοποθετηθεί σ' ένα καλό σχολείο στην Μελβούρνη. Ο Ρόϋ εργαζόταν κι αυτός στην ίδια πόλη σ' ένα μεγάλο πρακτορείο ειδήσεων.

• • •

Το γράμμα από την Τασούλα εκείνο το πρωί αναστάτωσε το Σπύρο και τη Μερόπη. Τους ανήγγειλε τους γάμους της.

— Αυτό που φοβόμουν, λέει η Μερόπη. Ξέρεις Σπύρο, σκεπτόμουν να πάμε στο γάμο, που ξέρεις, μπορεί εκείνος ο Ρόϋ να είναι καλό παιδί και η κόρη μας να ευτυχήσει.

— Δεν πάω πουθενά, δήλωσε ο Σπύρος.

— Κι η Τασούλα που ήθελε να τη συνοδέψεις νυφούλα στην εκκλησία;

— Σου είπα σταμάτα δεν πάω, ή μάλλον δεν πάμε πουθενά.

Ο γάμος έγινε σε μια εκκλησία Ορθόδοξη της Μελβούρνης. Θάδινε κι αυτό κάποια χαρά στους γονείς της, ας μην ήταν εκεί. Βέβαια ήταν και το πρόβλημα του συνοδού της νύφης, μα κι αυτό λύθηκε. Ένας ξάδελφος του Σπύρου ειδοποιημένος από τη Μερόπη, έπαιξε το ρόλο θαυμάσια. Ο Ρόϋ με την Τασούλα εγκαταστάθηκαν σ' ένα ωραίο διαμέρισμα που τόχαν στολίσει με γούστο.

● ● ●

Ήταν Σεπτέμβριος κι η Άνοιξη είχε ντυθεί τα γιορτινά της. Ο Σπύρος καθόταν στην βεράντα του σπιτιού τους και διάβαζε την εφημερίδα όταν άκουσε το κουδούνι της πόρτας. Σηκώθηκε ν' ανοίξει και βρέθηκε μ' ένα τηλεγράφημα στο χέρι. Πιάστηκε από τον κορμό της κληματιάς. Η Μερόπη βγαίνοντας από το πλυσταριό τον είδε κι έτρεξε. Πήρε το τηλεγράφημα από τα χέρια του και διάβασε: ΤΑΣΟΥΛΑ ΑΣΘΕΝΕΙ ΒΑΡΕΙΑ, ΘΕ ΕΙΝΑΙ ΣΑΣ ΔΕΙ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΑΓ. ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ.

Κοίταξαν ο ένας τον άλλον και μονομιάς ο πάγος που δάρανε τις καρδιές τους, έφυγε.

— Πάω να βγάλω εισιτήρια για το τραίνο των 2, είπε ο Σπύρος, εσύ ετοίμασε μια βαλίτσα με ρούχα.

Το τραίνο σταμάτησε στο ΦΛΙΝΤΕΡΣ ΣΤΑΣΙΟΝ στις επτά το βράδυ. Ένα ταξί έφερε γρήγορα το Σπύρο και τη Μερόπη στο νοσοκομείο.

Καθώς προχωρούσαν στο διάδρομο που τους είχαν υποδείξει, ξαφνικά βγαίνει ο Ρόϋ από μια πόρτα και βάζει στ' αχέρια του Σπύρου ένα μωρό.

— Αυτό πατέρα είναι το εγγονάκι σου ο Σπύρος, είπε. Το τηλεγράφημα ήταν για να σας φέρουμε εδώ.

Η Μερόπη με δάκρυα στα μάτια πήρε το μωρό στα χέρια της, κι οι τρεις αγκαλιασμένοι μπήκαν στο δωμάτιο της Τασούλας.

— Αυτό το παιδί είναι Έλληνας, λέει ο Σπύρος αγκαλιάζοντας την Τασούλα.

— Μα και βέβαια πατέρα, αφού έχει ελληνικό όνομα και Έλληνα παππού.

Οι νοσοκόμες είχαν φράξει την πόρτα. Ήξεραν την ιστορία κι ήθελαν να κλέψουν κι αυτές λίγη χαρά. Το ίδιο γινόταν και με τα πουλιά έξω απ' το παράθυρο και στα δέντρα του πάρκου.

ΧΑΡΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

Αναπάντεχο κουράγιο

Παππού σε κοιτάζα μετρούσες
και κορδωνόσουν σα νιός
σε καλημέρισα και μου 'πες
πάει της Γεώργιας ο γιός.

Στις πέτρες χτύπας το μπαστούνι
κι έπνιγες ένα γέλιο πονηρό
φαινόταν νά 'παιζες κρυφτούλι
με του θανάτου το χορό.

Κρυφά το νιό συλλογιζόσουν
κι έπαιρνες θάρρος για ζωή
διψά η γη, ποιοί θα πληρώσουν;
Κουράγιο γέρο Παναγή.

ΚΑΤΙΝΑ ΠΑΣΠΑΛΑ

Γάλλοι ποιηταί

ΑΛΦΡΕΝΤ ΝΤΕ ΜΥΣΣΕ

ΟΙ ΔΥΟ ΔΡΟΜΟΙ

Εἶναι δυὸ δρόμοι: στὴ ζωὴ,
ἀγαπητὸς ὁ ἕνας κι' ἀνθισμένους,
κατηφορεῖ τὴν ὁμαλὴ του τὴν πλαγιὰ,
ὅχι: σὲ στεναγμούς παραδομένους.

Οἱ διαβάτες τὸν θωροῦν καθὼς
τὸ ρυάκι: στὴν πεδιάδα πού κυλάει:
καὶ σὰν τὴν ἄμμο, πού χαρίζει: τῆς πηγῆς
τὸ κέφι: γιὰ νὰ μουρμουράει.

Ὁ ἄλλος χεῖμαρρος χωρὶς φραγμό,
μ' ἀδιέκοπτη πάντα ὁρμή
σιὰ πόδια τ' ἄσωτον παιδιοῦ,
τὴν πέτρα τοῦ Ἰξίωνα κινεῖ.

Ὁ εἷας εἶν' κλειστός, ὁ ἄλλος ἄπειρος
πεθαίνει: καί, πού κείνος ἀρχινᾷ,
ὁ πρῶτος εἶναι: ἡ ὑπομονή
κι' ὁ δεύτερος, ὁ ζῆλος μας ξανά.

• • •

ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Νὰ κρούει: τὴν ἡχερὴ χερσὶ
τὸ χέρι: τ' ἀνεξάσκητο κανεὶς δὲν ὀδηγεῖ
ὅτι: ἐμπνέει: ὁ οὐρανὸς μόνος σου τὸ μαθαίνει:
καθὼς τὸ ρυάκι πού ἤσυχα σιγὰ - σιγὰ διαβαίνει:
Στὰ νέφη μήπως ὁ ἀητὸς ξέγνοιαστα δὲν πετάει:
κι' ἡ μέλισσα τὸ μέλι: τῆς μὲ τέχνη δὲν σκορπάει;

Ἀλλὰ γιὰτί νὰ τραγουδᾷς; Ρώτα τὴν Φιλομήλα
μέσ τὰ θαθεῖα μεσά,υχτα γλυκὰ μέσα στὰ φύλλα,
πλέκει: μὲ τὸ ρυάκι: τὴν φωνὴ κάτω ἀπ' τὰ κλαδιά.
ὦ! φίλοι: τραγουδῶ, πῶς ἀναπνέω θαθεῖα,
Πῶς τὸ πουλάκι: κελαδεῖ κι' ὁ ἀνεμὸς στενάζει:
καὶ πῶς τὸ κῆμα πού ροχθεῖ κι' ἐπειτα σιγασπύει...

• • •

ΣΟΥΛΥ ΠΡΟΥΝΤΟΜ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ

Μαῦρα ἢ γαλανὰ, ἀγαπητά, ὅλα ὠραῖα,
μάτια ἀναρθητά πού εἶδαν τὴν αὐγή,
σῶνουν στὸ βάθος τῶν μνημάτων
κι' ἄς λάμπει: ὁ ἥλιος στὴν ἀνατολή.

Οἱ νύχτες πού γλυκιές ἀπὸ τίς μέρες,
γοήτεψαν τ' ἄπειρα μάτια
τ' ἀστέρια ρίχνουν φῶς ἀπ' τοὺς αἰθέρες,
μὰ τοῦτα σμίξαν τῆς σκιάς κοιμηάτια.

ὦ! Πῶς χάσαν τὸ βλέμμα.
Ὅχι, αὐτὸ δὲν εἶναι: δυνατό!..
Ἔχουν στραφεῖ σ' ἄλλη μεριά,
καί, πού τίποτα δὲν εἶναι: ὁρατό.

Κι' ὅπως τ' ἄστρα πού δύνουν,
κι' ἂν χάθηκαν στὰ οὐράνια κατοικοῦν,
εἰ κόρες τῶν ματιῶν πού σφάλισαν,
δὲν εἶν' ἀλλήθεια: ὅτι: θὰ σῶντοῦν.

Μπλέ ἢ μαῦρα, ὅλα ἀγαπητά κι' ὠραῖα,
τετράνοχτα στὴν ἄπλερη αὐγή,
γυρνᾷ ἀπ' τοὺς τάφους πάλι μυστικά,
τὰ μάτια τὰ σῶνστά, θωροῦν τὴ γῆ!

• • •

ΖΟΖΕ ΜΑΡΙΑ ΝΤΕ ΕΡΕΝΤΙΑ

ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ

Σὰν γεράκι, πού γύρω στ' ὀστεφυλάκειο πετᾷ,
δαριεστημένοι: ἀπ' τὴν ἄθλια τους ὑπεροψία,
φύγαν οἱ ποντοπόροι: καπετάνιοι τοῦ Πάλο Μοκέ,
συνεπαρμένοι: ἀπὸ μιὰν ὀλέθρια φαντασία.

Πῆγαν νὰ κατακτήσουν τὸ μυθικὸ χρυσάφι,
πού στοῦ μακρυνοῦ Σιπαγκὸ ὠριμάζει: τὰ μεταλλεῖα
ἐνῶ οἱ τροπικοὶ ἀνεμοὶ τὰ πανιὰ λιζᾷ ὁρομοῦν
σ' ἀκτές, πού τῆς ἀνατολῆς κρύβεται: ἡ μαγεία.

Τὴν ἐπικὴν ἐπαύριο πεθώντας ὅλα τὰ δράδρα,
δέσμοι: τῆς φωσφοριστῆς αἰθρίας τῆς θαλάσσης
καὶ σ' ὕπνους πού γλυστρᾷ ἀπ' ὀπτασίε: χάδια.

Μά, ὡς σκύδουνε... Ἀπ' τ' ἄλμπουρο τῆς ἀσπρῆς
(καρθέλλας)
θωροῦνε ν' ἀνεδαίνουνε: σιὸν οὐρανὸ τῆς πλάσης
ἀπ' τὰ ὠκεάνεια νερά, ἄπειρα νέα ἀστέρια!...

• • •

ΠΩΛ ΒΕΡΛΑΙΝ

ΜΕΤΑ ΤΡΙΑ ΕΤΗ

Τὴν ἐτοιμόρροπη πορτίτσα ἔχοντας ὠθήσει,
νὰ περπατήσω στὸ μικρὸ περβόλι: ἤλθαι,

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ

πού τ' ἀνθία του ὁ ἥλιος τοῦ πρωτοῦ εἶχε φωτίσει,
χρυσολογώντας κάθε τι μὲ νοτερὴ σταλίτσα.

Δὲν ἄλλαξε, ὅπως νειρεύτηκα ὁρῆκα τὸ τούνελ,
τοῦ ψαθωτοῦς του πάγκους, στὸ τρελλὸ 'πὸ κάτω
(κλήμα,
τὸ συντριβάνι νὰ ἦχει σὰν μ' ἀργυρένια ρίμα,
τὴν γρηῃά του λεύκα ἀπαυστα νὰ σιγομουρμουρίζει.

Ν' ἀνοίγουνε ὅπως πρῶτα τὰ τριαντάφυλλα· Σὰν
(τό.ε,
περήφανους στὸν ἄνεμο τοῦ μεγάλου κρίνου,
γνωστοί μου κι οἱ κορυθαλλοί στὸ πέταγμα πρὶν
(δὴνουν.

Μὰ προπαντός ἔχω ξαναἰσθῆ, ὁρῆκα τὴν Βελλεντά,
πού στ' ἄκρο τῆς δεινδοστοιχίας λεπταίνει τὴν ο
(γύψις,
ισχινή, στὸ μῦρο ἀνάμεσα τῆς ἀνούσις Ρεζεντά.

• • •

ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Στὴ παρήγορη χάρι τῶν μεγάλων ματιῶν σας,
ὅπου κλαίει ἢ γελά κάποιο γλυκὸ ὄνειρο,
στὴν ὅλο καλωσύνη ἀγνή ψυχὴ σας, σὲ σὰς
τοῦς στίχους τῆς θαθεῖας μου ἀπελπισίας χαρίζω.

Δὲν εἶναι παρὰ ὁ ἐφιόλτης πρὶν μὲ κυνηγᾷ,
ἀδιάκοπα καὶ γίνεται τρελλός, ζηλιάρης,
πληθαίνοντας σὰν μιὰ ἀπὸ λύκους συνοδία,
τὴν ματωμένη μ' ἐπειτα κρεμώντας τύχη.

ὦ, πονῶ, πονῶ φριχτά, πρὶν οἱ στεναγμοί
τοῦ διωγμένου ἀνθρώπου τῆς 'Εδέμ, εἶν' ἵνα
ποιμενικὸ τραγούδι: στὴ θλίψη μου μπροστά.

Καὶ οἱ φροντίδες σας, σὰν κείνες τῶν χελιδονῶν
στοῦ δελινοῦ τὸν οὐρανὸ ἀγαπημένη,
μιάς ὁμορφης, ὕγρης ἡμέρας τοῦ Σεπτέμβριου.

• • •

ΣΟΝΕΤΤΟ

Τοῦ βούκινου ὁ ἥχος θλιβερά ἀντηχεῖ
μὲ πόνον ὁρφανοῦ παιδιοῦ στὰ δάση,
πού ἔρχεται νὰ πεθάνει: στοῦ λόφου τὴν πλαγιά.
μὲ τὴν σὰν τὰ λαγωνικά, πρὶν πλανιέται αὐρα.
Στὴ φωνή του κλαίει τοῦ λύκου ἡ ψυχὴ,
πού ὑψώνεται μὲ τοῦ ἡλιοῦ τὸ γέριμα,
μὲ μὴ' ἀγωνία, τόσο πρὶν' ὁ θωπευτικὴ,
ὅπου μεθ' αὐτὴ πάλι καὶ θλίβει.

Τὸ ἥσυχον παράπονό του νὰ γλυκάνει,
τὸ χ' ὄνι σὲ τούλινες πέφτει μακρυνεῖ σειρές,
στὸ σῆσιμο τῆς αἱματένιας δύσης...

Κι' ὁ φθινοπωρινὸς ἀγέρας μὲς' στὸ ὄρατό
τῆς πλήξης, τόσο γλυκὸ στεναγμὸ θγάνει,
πού νανουρίζει: λές, τὸ ἀπαλὸ τοπίο.

ΣΑΒΙΤΡΙ

Γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ ἀνδρα τῆς ἡ Σαβίτρι,
τρὲς νύχτες, τρεῖς ἀκέρειες μέρες, ἔταξε νὰ σταθεῖ,
ὁρῆ, μ' ἄσειστα τὰ πόδια: τὸ κορμί, τὰ βλέφαρα
σὰν πᾶσαλος, ὅπως ἡ Βχασά λέει: συμπαγή.

Μήτε τῆς Σύρια ἡ φριχτὴ λάμψη, οὔτε ἡ ἀτονία,
πού ἡ Τσάντρα στίς κορφές τὸ μεσονύχτι διέχυσε,
ἐκλόνησαν στὴν ὑπέροχη προσπάθεια τῆς σκέψης
καὶ τὸ σῶμα τῆς γυναίκας μὲ τὴ δυνατὴ καρδιά.
Σὰν, μᾶς κυκλώνει: ἔτσι συγγὴ φόνισσα ἡ λήθη,
καὶ στὰ φαρμακερὰ του θέλη ὁ πόθος δάξει: μας
(στόχο,

καθὼς τὴ Σαβίτρι ἂς κρατηθούμε ἀπαθείς
κρύδοντας ἓνα ὑψηλὸ σχέδιο στὴ ψυχὴ μας.

• • •

ΖΑΝ ΜΟΡΕΑΣ

ΣΟΥΝΙΟ

Σούνιο, Σούνιο, ψηλὸ ἀκρωτήριο,
στὸν πρὶ ὁμορφῶν οὐρανὸ
τῆς ψυχῆς τοῦ νεοῦ, τῆς πανανθρώπινης δόξας
λίκανο καὶ μνημια.

Παλιά, νιός πολὺ, σὰν ἡ λαμπρὴ μέρα,
νικήτρια ἦταν τῆς σκιάς,
ἡ εἰκόνα σου, θέλος γοργὸ πλῆγωσε
τὴν τόλμη τῆς καρδιάς.

Ἄ! πῶς αἰμειστάζει: Καὶ οὐ θνητὴ ματιά,
φύλαξε χρυσομένο,
στὴν κυανόλευκη αἰώνια θάλασσα,
ἓ, αὐτὸ ἀκρωτηριασμένο.

• • •

ΦΡΑΝΣΙΣ ΚΑΡΚΟ

ΑΝΤΙΟ

Ἄν στὸ ταπεινὸ συχνάζω καμπαρέ,
τὸ νοτισμένο ἀπ' τοῦ φθινοπώρου τὴ βροχή,
εἶναι: πού δὲν εἶσαι κοντά μου καὶ γιατί
ὑποφέρω, πρὶν ὁ ἔρωτας μ' ἀφήκει...

Πονῶ φριχτά, ἂν κι ὅταν ἔφυγες
τὴν μέρα κείνη ἔμαθα νὰ γελῶ,
ὅμως μετὰ ἔκλαψα καὶ δίχως ν' ἀγαπῶ,
πέρασα λυπημένη τὴ ζωὴ μου.

Λίκανσέ μου τὸν πόνο, τουλάχιστο
κράτησε τὴν καρδιά μου σουδενίρ,
πῶς ἦταν νὰ τελειώσει αὐτὴ
ἀγαπημένη, ἡ παλιά μας τρυφερότη.

Ἴσως καὶ νὰ χαρῶ σ' ἄλλης τὸν ὄμο
καὶ τὰ φίλιά τῆς τόσο νὰ μ' ἄρκοῦν,
ὅμως τὰ χεῖλιά μου θέ νὰ τὸ πρὶν
θὰ μείνεις σὺ ἡ πρὸ ὄρατα...

Μεταφράσεις: ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

ΤΣΙΡΙΓΩΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Έκείνος και τ' άστέρι του

Του ΔΙΟΝΥΣΗ ΚΟΥΛΕΝΤΙΑΝΟΥ

Σαν αποφάσισε ο Μηνάς να ταξιδέψει, δεν ήξερε τίποτα το θετικό για τις μεγάλες θάλασσες. Τότε δεν πήγαινε κινηματογράφος στο Τσιρίγο, το νησάκι του, ούτε είχε απλωθεί, σαν τώρα καλλιώρα, το χαζοκούτι που λέγεται Τηλεόραση. Μόνο, λοιπόν, από διηγήσεις και φωτογραφίες ζωντάνευαν μέσα του η άγρια ομορφιά και η καταλυτική δύναμη των κυμάτων.

Το χωριό του μικρό, φτωχό, ασήμαντο ένα στιγμή μέσα στο χάρτη. Η φαμίλια του μια μάνα με δυό - τρία κουτσούβελα, ενώ ο πατέρας εδώ και δυό χρόνια «να τρώει χώμα» στο διπλανό νεκροταφείο.

Άλλη λύση δεν έβλεπε. Κατά βάθος, αγαπούσε κι ο ίδιος τις περιπέτειες. Φύση λεύτερη κι ελαφροίσκιωτη, λαχταρούσε να μπαρκάρει και για την ωφέλιμότητα αλλά και για την ικανοποίηση κάποιων απόκρυφων πόθων της ψυχής.

Δέκα εφτά χρονώ και με γράμματα δημοτικού, δεν προσδοκούσε βέβαια σειρήνια και πηλίκια. Τον είχαν προειδοποιήσει. Θάμενε πάντοτε βοηθός· βοηθός θερμαστή ή καμαρώτου ή μάγερ... όπου τον ρίχνανε.

Έστω...

Επιβλητικό το «ποστάλι» έσχιζε τη θάλασσα. Καθώς είχε καθήσει σ' ένα κουλουριασμένο καραβόσκοινο να ξεκουραστεί, τον πλησίασε ο μαστρο - Παναγής, ο τρίτος μηχανικός του καραβιού.

— Έ! Τι σκέφτεσαι, Τσιριγωτάκι; Έτσι τον έλεγε. Είχανε γίνει λίγο φίλοι. Δεν περίμενε απάντηση.

— Θυμάσαι τ'ο νησί σου; Κάποτε θά ξαναγυρίσεις. Και με λεφτά. Αρκεί να προσέχεις από τα φιλόξενα λιμάνια!

Ο Μηνάς τον κοίταξε περίεργα. Ο άλλος τόπιασε. Συνέχισε.

— Τ'αφιλόξενα λιμάνια, που σε διώχνουνε, τ'αφίνεις. Τ'αποφεύγεις. Αρχίζεις, σχεδόν, να τα μισείς. Ενώ τ' άλλα... σε τραβούν κοντά τους για να σε μαθήσουν κανονικά. Ξέρουνε τον τρόπο.

— Με τα κορίτσια τους;

— Και μ' αυτά. Αλλά και με τις ελκυστικές πράξεις. Μ' όλα...

Ένας ορίζοντας μπλάθος, φορτικός, τους είχε περικυκλώσει πιέζοντας την πάσα τους ανάσα. Βασανιστικά.

Ο μαστρο - Παναγής ήταν γέννημα κάποιου νησιού της Δωδεκανήσου. Χρόνια θαλασσοπνιγότα-

νε, με ζωηρή πάντα του την προσδοκία μιάς καλύτερης ζωής. Μαζί με τη φαμίλια του, εκεί στο νησί. Πότε; Δεν το πολυκουβέντιαζε. Άφινε το χρόνο να κυλά, δείχνοντάς του απόλυτη εμπιστοσύνη. Ν' άσπρίζει τ'α μαλλιά του, ν'α του γεμίζει ρυτίδες το κουρασμένο πρόσωπο.

Σε κάποια στιγμή, ο Παναγής του έδειξε έν' άστέρι. Δεν το ξεχώριζε εύκολα μα υπήρχε.

— Το βλέπεις, Τσιριγωτάκι; Αυτό είναι τ' άστέρι μου! Όλοι μας έχουμε από ένα! Εξ άλλου, φτάνουνε διάβολο για όλους...

— Έχω κι εγώ;

— Μα φυσικά! Δεν δεχότανε αντιγνώμια. Μόνο που πρέπει να το ψάξεις! Έτσι απλά. Να το βάλλεις στο μάτι και να το βαφτίσεις «το δικό σου». Κι όποτε ευκαιρείς να το καμαρώνεις, θα αισθάνεσαι μέσα σου χαρούμενος και λυτρωμένος. Για εκείνο το δικό σου άστέρι στον ουρανό, που όμως πότε - πότε... πηδά και στη γη!

Εδώ ο Μηνάς σάστισε κυριολεκτικά. Να διαλέξεις έν' άστέρι στον ουρανό, έστω! Αλλά να πιστεύεις ότι αυτό μπορεί να κατέβει και στη γη και να πιάσει κουβέντα μαζί σου... παραείναι ρωμαντικό!

Δεν άργησε, όμως, ν' αντιληφθεί πόσο ο φίλος του ο γέρο - ναυτικός είχε δίκιο.

• • •

Σ' εκείνο το λιμάνι του Περσικού ο Μηνάς αποφάσισε να παραμείνει στο καράβι. Ήταν σειρά του να βγει, αλλ'ό δίσταζε. Φοβότανε τ'αφορετμένα τα έξοδα. Μια μπύρα να πιείς, που λέει ο λόγος, το χρήμα φεύγει.

Σαν είπε ότι θα μείνει στο ηλοίο εκείνο το βράδυ, ο καπετάνιος τον κόλεσε στην καμπίνα του. Ζητώντας του να βοηθήσει σε μια φιλική δεξίωση που θα έδινε σε γνωστό του ρωμιό μεγαλέμπορο, ο οποίος θα ερχότανε στο καράβι οικογενειακώς.

Ο Μηνάς πρόθυμος σαν πάντα του. Του αναθέσανε, λοιπόν, να συνοδεύσει τους επισκέπτες από το σπίτι τους μέχρι το καράβι. Γιατί όχι; Μ' ένα ταξι και με την αντρέσσα στο χέρι θα τα κατάφερνε μια χαρά.

Κατέβηκε χοροπηδώντας στην προκυμαία για την εμπιστευτική αποστολή. Η ζέστη, φοβερή, σούκοβε τα πόδια. Όμως τη δεχόσανε σαν αναγκαίο κακό. Πληρώνοντάς της φόρο τον ιδρώτα σου.

Ο κ. Λεωνίδας, η κ. Μαργαρίτα και η δεσποινίς

Αννούλα! Μέχρι να φθάσουνε στο καράβι, είχανε κιόλας καλογνωριστεί.

— Θα μπορούσατε να με ξεναγήσετε πάνω στο πλοίο; Τον ρώτησε, κάποια στιγμή, η Αννούλα. Η καρδιά του πήγε να σπάσει.

— Με χαρά! είπε μόνο. Αλλά χρειάζεται προσοχή. Το λευκό σας φόρεμα εύκολα μπορεί να λερωθεί.

Το κορίτσι γέλασε για την προειδοποίηση. Δεν τούπε «Έ, και;», όμως εκείνος το μάντεψε. Με την άκρη του ματιού, μέσα στο ταξί, εξακολουθούσε να την παρατηρεί. Θάτανε περίπου της ηλικίας του. Στα κατακόκκινα χείλη της το χαμόγελο γινότανε ακόμη πιο φωτεινό.

Φθάσανε. Τους δοήθησε ν' ανεβούν τη σκάλα με τον έμφυτο ιπποτισμό της γενιάς του. Το χέρι της Αννούλας το κράτησε λίγο περισσότερο.

Σαν τ' άφισε, έννοιωσε ν' αφήνει τον Παράδεισο...

Η ξενάγηση έγινε δυστυχώς από τον ίδιο τον καπετάνιο! Ο Μηνάς από κοντά. Ν' ανοίγει πόρτες, να δείχνει ή να εξηγεί, πρόθυμος και χαμογελαστός. Μετά από το πλούσιο δείπνο, η Αννούλα λαχτάρησε λίγη δροσιά.

— Θα μπορούσες να με συνοδεύσεις μέχρι το κατάρωμα; παρακάλεσε.

— Πήγαινε, του είπε ο καπετάνιος. Κι ας είχε εκείνος σηκωθεί νωρίτερα.

Την άκολούθησε μέ δημάτα μετρημένα. Καθώς βρεθήκανε κοντά σε δύο πολυθρόνες, του πρότεινε:

— Να καθήσομε λίγο;

Έπιασε την πλάτη της μιάς και την περίμενε να χωθεί στο εσωτερικό της. Τα χέρια του κάποια στιγμή της δειλαγγίξανε τους γυμνούς ώμους. Αλ-

λά για λίγο... Ενώ ψηλά τους τ' αστέρια, μια απέραντη παρέλαση διαμάντια και μαργαριτάρια.

— Κάπου εκεί υπάρχει και τ' αστέρι μου! Της έδειξε! Κάθε βράδυ το παρατηρώ να λάμπει, να μου χαμογελά. Όλοι έχουν από ένα.

— Ποιό είναι, τόχεις εντοπίσει; ρώτησε παιχνιδιάρικα το κορίτσι.

Πριν απαντήσει δόθηκε πάλι να εξερευνή. Μα το αστέρι του είχε εξαφανιστεί. Έμοιαζε χαμένος. Σχεδόν ντράπηκε. Βουβαθήκανε.

— Ψάξε ακόμη! Τον παρακάλεσε. Θάθελα τόσο να το δω!

— Δεν είναι! Γιατί; Ποτέ δεν μούχει ξεφύγει! Δεν φαίνεται περιέργο;

Βυθιστήκανε ξανά στη σιωπή. Όμως, κάποια στιγμή, το μυαλό του φωτίστηκε. Θυμήθηκε τα λόγια του Παναγή: «Πότε - πότε πηδά και στη γή»!

— Το βρήκα! Φώναξε, τόσο που την τρόμαξε. Το βρήκα!

— Δείξε το! Το παρακαλώ! Το... απαιτώ!

— Κάποτε, λένε, δεσποινίς Αννούλα, τ' αστέρι σου πηδά στη γή! Τότε είναι που απουσιάζει από τον ουρανό!

Έκανε να της πιάσει το χέρι, όταν μια φωνή τους χάλασε τους ρεμβασμούς. Την καλούσανε για αναχώρηση. Ο Μηνάς θα έκανε πάλι το συνοδό. Άλλο που δεν ήθελε...

Το επόμενο βράδυ, τ' αστέρι του βρίσκονταν πάλι στη γνωστή του θέση. Όσο για το Μηνά, ήτανε πια βέβαιος. Τ' αστέρι του μπορούσε πότε - πότε να κατεβαίνει και στη γή!

Αίμα από κρύσταλλο

Θάθελα νάναι ζεστό
το αίμα που κυλά στις φλέβες μου
γάλα απ' το θυζί μου
να χορταίνει πεινασμένους
Οι εκρήξεις του ήλιου
η τόση φιγούρα της δύναμής του,
αδιάφορη μ' αφήνουν.
Μια τρύπα σκουληκιού μου φτάνει
να κρύψω το δάκρυ μου,
απολίθωμα σταλακτίτη κι αυτό
αφού όλες οι λέξεις όλες οι γλώσσες πούχω μάθει
Έχουν γίνει μια κραυγή και μόνο
Κάτι σαν κλάμμα, απόγνωσης μαύρης
σαν κατάρα,...
Ουέε...ε...ε....

ΝΙΤΣΑ ΦΡΙΛΙΓΚΟΥ

ΠΑΛΗΟΙ ΤΥΠΟΙ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Ὁ Κόσκολας

— Παιδί μου σου εύχομαι να γαυγίζεις σαν το σκυλί σε όλη σου τη ζωή.

Δέκτης αυτής της... ευχής και μάλιστα πατρικής, ήτο ο διαβόητος Κόσκολας και λέω διαβόητος, διότι δεν πιστεύω να υπάρχει Τσιριγώτης που να μην ξέρει ή τουλάχιστον να μην έχει ακούσει περί Κόσκολα.

Ναι! Την κατάρα αυτή του την έδωσε ο ίδιος ο πατέρας του μέσα στο δικαστήριο, διότι ο δικομανής Κόσκολας, άτομον πλήρους εμπειρίας και κακότητος, έφτασε να σύρει στο δικαστήριο και τον ίδιο τον πατέρα του, ο οποίος βλέποντας και ακούγοντάς τον μέσα στο δικαστήριο να τον κατηγορεί και να ζητά την καταδίκη του με ανατριχιαστική μανία και με άναρθρες κραυγές, μ' αυτή την ζηλευτή κληρονομιά τον εφόρτωσε την οποία έφερε ισοθίως και επαξίως. Διότι η κατάρα του πατέρα του έπιασε πέρα για πέρα, μια και του Κόσκολα η ομιλία σ' όλη του τη ζωή έμοιαζε με γαυγίσματα και μάλιστα λυσσασμένου σκύλου παρά με ανθρώπινη λαλιά.

Ο ανεπανάληπτος Κόσκολας γραφικός τύπος και εντελώς πρωτότυπος, ήτο ο τακτικότερος πελάτης των δικαστηρίων. Στο στράϊστο μπορεί να μη βρισκότανε ψωμί, ο ποινικός νόμος όμως πάντα μέσα. Βέεβαια, κουβαλούσε πάντα μαζί του τον ποινικό κώδικα. Στις συνεδριάσεις των δικαστηρίων, θέατρο ο Κόσκολας για ψύλλου πήδημα σου πέταγε τη μήνυση.

Στο δικαστήριο μαινόμενος. Οι δικαστές και οι δικηγόροι είχανε απηυδήσει από δαύτον. Κοντός, κακοντυμένος, το κεφάλι του χωμένο σε σαρίκια και κασκόλ, φαρδύ ζωνάρι στη μέση κρεμασμένο μέχρι τα γόνατα, πολυχρωμία και ασουλουποσιά, μόνιμη εμφάνιση.

Διαρκώς κουτσαίνοντας αλλά και ταχύτατος στο τρέξιμο, μερικοί έχουν πικράν πείραν της μαγκούρας του την οποία ποτέ δεν αποχωριζόταν, νέους ανθρώπους που τους κυνήγησε και με ευκολία τους έφτανε, τέρας αντοχής ψυχικής και σωματικής αλλά και μέγας φασισοσυλλέκτης.

Και από δω αρχίζει το ψυχαγωγικόν μέρος. Η φασίνα (εξ ου και φασισοσυλλέκτης) είναι ό,τι το ρυπαρόν και ακάθαρτον μπορείς να φαντασθείς από σφουγγαρόπανον π.χ. μέχρι κοιλιά ζώου κατά προτίμηση, η οποία ερχότανε μέσα από το χασάπικο κατ' ευθείαν στο κεφάλι του Κόσκολα, η κοιλιά έσπαγε και το αρωματικό περιεχόμενό της τον έλουζε από πάνω μέχρι κάτω. Αστραπές, βροντές, κεραυνοί, δεν ήτανε τίποτα μπροστά στα αστροπελέκια εκείνης της ώρας του Κόσκολα που σίσκατος πια έπαιρνε φόρα και κοπανούσε με τη μαγκούρα τοίχους, πόρτες, δέντρα και ό,τι έβλεπε μπροστά του, διότι οι άνθρωποι είχανε ταμπουρωθεί μέχρι να περάσει η κακιά ώρα. Βρισιές ακατανόμαστες που η πιο κομψή ήτανε μπάασταρδε και από κει και πέρα ό,τι φαντασθείτε μέσα είσαστε.

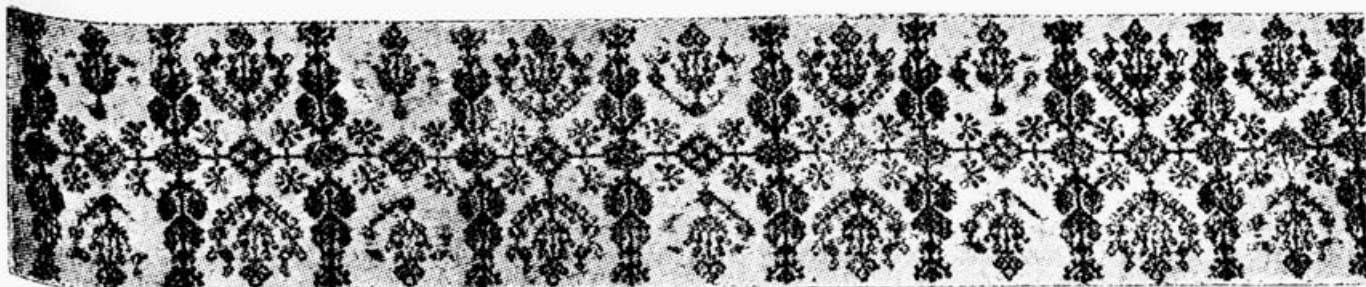
Και αυτές οι σκηνές σχεδόν καθημερινές. Από το πρωί μέχρι το βράδυ ούρλιαζε (η κατάρα βλέπεις) και το περίεργο είναι ότι πολλές φορές τις προκαλούσε μόνος και αν δεν τον πείραζε κανείς εύρισκε τρόπο και άρχιζε η παράσταση.

Έτσι περνούσε ο καιρός μέχρι που το πράγμα παράγινε, δεν πήγαινε άλλο.

Ένα πρωί τον άρπαξε ένας μπόγιας μέσα στην πλατεία με το αιτιολογικόν ως πολύ φωνασκούντα, διάβαζε υλακτούντα και άρρον άρρον σηκωτός και τσουβαλάτος ευρέθη στο Δαφνί, όπου και ετελεύτησεν...

ΧΑΡ. ΦΑΤΣΕΑΣ — 1985

Ἀγνάντι

Κεῖθε στα γαλάζια σύνορα
της πλώρης
βρίσκονται τα χρόνια
και το χῶμα
τα δικά μου.
Λευκός γρανίτης
Κύμα
Φως
πλάθουν τη θύμηση
χτίζουν αγνάντι,
για των ματιῶν μου
το χατήρι.
Κεῖθε στα γαλάζια σύνορα
που η πλώρη ἀπόψε κυνηγά
εἶναι η Ελλάδα.
Πέτρα
βοή
παρθένα ἀναλαμπή ἀκόρεστη,
βήματα αλλοπρόσαλλα
τραγουδιστές και λογοκόποι
φτιάχνουν γκρεμίζουν
μάχονται και προσκυνοῦν
τον ἴδιο βράχο
το δικό τους.
Μονάχα αυτοί μποροῦν
γιατί εἶναι οἱ ἴδιοι
θάλασσα κι ἀγέρας
γιατί στην ἴδια ἀγκαλιᾷ
φωλιάζουν
την ευχή
και τη κατάρρα.
Δε ξέρουν
Δε νοιάζονται να δουν
ποιό εἶναι το φιλί
και ποῖο εἶναι το μαχαίρι,
τα γεύονται το ἴδιο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΥΘΕΡΗΣ

Ἡ φορεσιά τῶν Κλεφτῶν

Του ΑΝΤΩΝΗ Ν. ΣΥΜΙΓΔΑΛΑ

Επί Τουρκοκρατίας, ολάκερος ο Ελληνικός λαός ήτανε ντυμένος πολύ απλά, ο ρουχισμός του είχε το χρωματιστό ομοιόμορφο, έτσι κατ' αυτόν τον τρόπο ξεχώριζες τον αφέντη από τον δούλο.

Φιρμάνι (διαταγή) του Σουλτάνου, απαγόρευε στον Ραγιά (υπόδουλο) «... τας πολυτελείς ενδυμασίας, τη λεβέντικη εμφάνιση και τ' αρχοντικόν παράστημα». Οι Σταυραετοί (Κλέφτες) όμως των βουνών, οι αντρειωμένοι που σε λίγο σχετικό διάστημα θα βάζανε πρωτοθέμελο το κορμί τους για να στηθεί ολόρθια η Πατρίδα μας, φορούσανε ονομαστές στολές τόσο για την ομορφιά τους μα κι άλλο τόσο για την τέχνη τους.

Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΛΑ ήτανε την εποχή εκείνη το Εθνικό επίσημο ένδυμα όπου το σεβάστηκε κι αυτός ο Βαυαρός μετέπειτα βασιλιάς της Ὁθων, φουστανέλλα πολύπτυχη φόραγαν όλοι ακόμα κι οι Κλέφτες.

Τώρα στο κεφάλι όλες τις εποχές τοποθετούσαν ΦΕΣΙ χωρίς ΦΟΥΝΤΑ και αυτό για να μη τους γίνεται εμπόδιο στις μάχες, μα τώρα χωρίς φούντα ήτανε επίσης και τα ΤΣΑΡΙΧΙΑ (σφάλμα, τσαρούχι) γιατί μάδαγε πάνω στα κακοτράχαλα βουνά που έτρεχαν, αλλά στις γιορτάδες και στα πανηγύρια τους συναγωνιζόντουσαν οι κλέφτες αναμεταξύ τους παιός θάχε τη πιότερο κροσσωτή και φουντωμένη θυσσανωτή φούντα στο φέσι του και στα ΤΙΛΑΤΙΝΙΑ ΤΣΑΡΙΧΙΑ του. Εκτός τώρα από το φέσι μερικοί κλέφτες φόραγαν και ΠΟ-ΣΙ (είδος φεσιού με χρυσά κρόσια), από τα πιότερο γνωστά ήτανε εκείνα των Κολοκοτρωναίων, όπως μας διαβεβαιώνει ο λαϊκός ποιητής μας:

«... που κει περνάει η κλεφτουριά, οι Κολοκοτρωνάιοι πώχουν τα πόσια τα χρυσά, τις ασημοπίστολες...»

Πολλοί κλέφτες φόραγαν τώρα γύρω στο κεφάλι μαντήλι.

Άλλα ρούχα ήτανε ένα ολόασπρο πουκάμισο που το φόραγαν ξετραχηλισμένο (κατάσαρκα) και πάνω απ' αυτό ήτανε η ΦΕΡΜΕΛΗ, ήτανε ένα είδος γιλέκου σημερινού, όλη ασημοκέντητη, η φέρμελη εδώ στο μπροστινό μέρος είχε πέντε ή και πιο πολλές σειρές από μαλαματένια κουμπιά και τα μανίκια της πέφτανε πίσω κι έτσι κατ' αυτόν τον τρόπο το χέρι έμενε ολόγυμνο για να κινείται ελεύθερο σφιχτοκρατώντας το σπαθί.

Στο στήθος ο κλέφτης φόραγε πάντα τα ΤΣΑ-ΠΡΑΖΙΑ, αλυσίδες που διασταυρωνόντουσαν κι ήτανε ασημένιες ή χρυσές, αλλά αυτά τώρα τα τσαπράζια ήτανε κυρίως μικροί δικάφαλοι αετοί, νομίσματα, ασημικά κι άλλα πολύτιμα πετράδια, οι κάλτσες και το ΣΕΛΑΧΙ ήτανε απαραίτητα σε κάθε κλέφτη, μα εκτός από όλα τούτα και δεν λείπανε σχεδόν από κανένα ήτανε τα ΧΑΪ-ΜΑΛΙΑ (τα σημερινά φυλαχτά) κρεμόντουσαν συνήθως με λεπτή αλυσιδίτσα από το δεξι ώμο και πέφτανε στο στήθος, αλλά πάντα προς το μέρος της καρδιάς, κι εδώ πρέπει να πούμε ότι αυτά τα χαϊμαλιά τάδινε η Κλεφτομάνα με την ευχή της.

Άλλο απαραίτητο επίσης ρούχο σε κάθε κλέφτη ήτανε κι η ΦΛΟΚΑΤΑ, αυτή έμοιαζε με τις σημερινές κάπες που φοράνε μέχρι και σήμερα οι Τσομπανόβλαχοι (Τρίκαλα Θεσσαλίας, Ἡπειρο κλπ.).

Πάμε στα Κύθηρα

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Τα Κύθηρα είναι σήμερα ένα νησάκι που φοράει γαλάζια ποδιά.

Μα μια ποδιά κρουστάλλινη, λαχταριστή, παιχνιδιάρικη, ζαλιστική.

Αυτή τη γαλάζια ποδιά, λοιπόν, που φορεί σαν καλή κι όμορφη νοικοκυρούλα, σε κάνει να το θυμάσαι και νά 'ρχεται στα όνειρά σου άμα το γνωρίσεις.

Σε κάποιο μαγικό ακρογιάλι των Κυθήρων ασφαλώς ο γνωστός Τροβαδούρος ο Αττίκ — ήταν από Τσιριγώτισσα μάννα — είδε ένα τρεχαντήρι και συνέθεσε το γνωστό τραγουδάκι του.

«Άσπρο μικρό τρεχαντήρι πότε μας ήλθες γοργό», που τόσο τραγουδήθηκε.

Κι έν' απογίομα γνώρισα για πρώτη φορά, τον όμορφο Μυλοπόταμο, τον παρθενικό αυτό οικισμό του νησιού.

Λέω πρώτη φορά, γιατί πήγα πολλές φορές μετά και πηγαίνω όποτε είμαι στα Κύθηρα, να πιώ καφέ κάτω από τη δροσιά του πελώριου πλατάνου της πλατείας του.

Στο Μυλοπόταμο με την πολύ ομορφιά και την ιστορία.

Παλιά εδώ, 24 Υδρόμυλοι άλεθαν το στάρι του νησιού.

Αυτοί οι υδρόμυλοι αργότερα, στέλνανε στάρι στην Επανάστατημένη Πελοπόννησο όπως σας είπα.

Είναι το πιο ενδιαφέρον χωριό του νησιού. Γιομάτο πλατάνια.

Με τον Καταράκτη της Φόνισσας, που ποτίζει μια θαύστικη ρεματιά.

Εκεί είναι και το σπήλαιο της Αγίας Σοφίας, που εξερευνήθηκε από τον πασίγνωστο Σπηλαιολόγο Γιάννη Πε-

τρόχειλο και τη γυναίκα του Άννα, συνάδελφό μου σήμερα στην Ένωση Δημοσιογράφων Τουρισμού που ανήκει και που συνεχίζει με πίστη το έργο του.

Εδώ υπάρχει αμιγής Κυθηραΐκός πληθυσμός μια που βρισκότανε μακριά απ' τη θάλασσα και συνεπώς μακριά απ' τις πειρατικές λεηλασίες.

Ύστερα είναι ο πολυτραγουδισμένος Καραβάς και η πεντάμορφη Αγία Πελαγία, μετην αμμουδιά της την απίρραντη που την κόβει στη μέση ο λιμενοβραχίονας που κι αυτός έγινε με ιδιωτική πρωτοβουλία, εράνους κλπ.

Η Αγία Πελαγία με γοητεύει.

Με το ατέλειωτο σύρε κι έλα των καραβιών, που φέρνουν κόσμο, και δίνουν ζωντάνια στο μέρος.

Πιο πέρα απ' αυτή την κίνηση σαν τραβήξεις, θα συναντήσεις ένα γαλήνιο λιμανάκι, τη Φυρή άμμο, πορφυρή δηλ. γιατί κοκκινίζει ελαφρώς, δεν είναι ξανθή σαν τις άλλες.

Κι αν είσαι ρομαντικός κι είναι η ώρα που γέρνει ο ήλιος θα κάτσεις ν' απολαύσεις ένα μαγευτικό ηλιοβασίλεμα.

Στην Αγία Πελαγία το καλοκαίρι τα όμορφα δράδυα που τα καφενεύει είναι γεμάτα φώτα και κόσμο, εσύ μπορείς να κάνεις τον περίπατό σου στο λιμενοβραχίονα κι η θάλασσα δεξιά - ζερβά να σου μιλά, καθώς χτυπιέται με τις πέτρες, και να σου λέει τα μυστικά της.

Τ' απογιοματάκι πάλι αφήνεις τη θάλασσα και πας κατά τον κάμπο.

Εκεί θα σε τυλίξει η μυρωδιά της λεβάντας ανακατωμένη με το καμπίσιο αγεράκι, που θα σε χαϊδέψει απαλά, και τότε η ψυχή σου θα πληρωθεί από κάτι ανείπωτο, που και συ ο ίδιος δεν θα μπορέσεις να εξηγήσεις.

Από την Αγία Πελαγία, διασχίζουμε με το αυτοκίνητο μια γκρίζα λουρίδα ανηφορική, περνάμε από βουβάλκια και πράσινο, συναντάμε το Κασιμάτσιο Γηροκομείο, ένα ωραιότατο κτίριο και σε λίγο μπαίνουμε στον Ποταμό.

Την πιο πολυσύχναστη κωμόπολη των Κυθήρων. Πολλά μαγαζιά, πολύ κίνηση.

Με το παζάρι του, κάθε Κυριακή, που γεμίζει κόσμο και πουλητάδες που φέρνουν από κάθε γωνιά του νησιού ό,τι θέλουν να πουλήσουν.

Με το αυτοκίνητο μπορείς ακόμα να πας στον ιστορικό Αυλαίμονα με το λιμάνι του γεμάτο καϊκία.

Ακόμα να πας στο γαλήνιο και μοναδικό Διακόφτι.

Να πας και στη Πλατεία άμμο και στις άπειρες άλλες ομορφιές του.

Αλλά εμένα εκείνο που με γοήτευσε περισσότερο ήτανε τα μοναστήρια του.

Προσκυνήματα σήμερα. Γιατί ο μοναχικός βίος εξέλιπε.

Δεν τον τιμούν οι σημερινοί άνθρωποι, παρ' όλο που δεν τους έλειψε η πίστη.

Και πρώτ' απ' όλα η Παναγία η Μυριδιώτισσα. Προστάτις των Κυθήρων.

Εντυπωσιάστηκα όσες φορές πήγα από την ομορφιά της εκκλησίας, όπου το χρυσό κυριαρχεί και τις δίνει μεγαλείο.

Η εικόνα της Παναγίας χρυσή και φορτωμένη τάμματα.

Την προσκυνάμε με ευλάβεια.

Αριθμεί 135 χρόνια ζωής. Είναι το μοναστήρι αρχοντικό, με τα κελιά του, τους ξενώνες του, τα σαλόνια του, τις ομορφιές του.

“Όλα από δωρεές των ξενητεμένων.

Η εικόνα δρέθηκε από ένα δοσκό κρυμμένη μέσα σε μυρτιές.

Γι αυτό την είπανε Μυρτιδιώτισσα. Μαγεία το τοπίο, παραδείσια γαλήνη, ομορφιά γύρω μας.

Σε λούζει το άρωμα των γιασεμιών. Και το μάτι σου πλανιέται πάνω στα πολύχρωμα λουλούδια που στολίζουν τα παρτέρια της αυλής.

Η περιοχή γύρω - γύρω είναι καταπράσινη και τη στολίζει ένας μικρός δρυμός. Από τα δέντρα του ακούς το ασταμάτητο τραγούδι του τζίτζικα αυτού του τρελλού ακαμάτη, που τραγουδάει συνεχώς το καλοκαίρι χωρίς να νοιάζεται για το χειμώνα.

Πριν το 1453 κτίστηκε ένα άλλο Μοναστήρι.

Η Παναγία μόνη των Πάντων Ελπίς. Η Αγία Μόνη, που την λέει ο κόσμος.

Σ' αυτό το Μοναστήρι ήλθε και προσκύνησε τον καιρό της Επανάστασης ο Κολοκοτρώνης, ο θρυλικός Γέρος του Μωριά, κι έκανε ένα μεγάλο τάμα.

Να λευτερωθεί η πατρίδα Παναγία μου και νάρθω να σε φτιάσω.

Στάθηκε τυχερός.

Η Πατρίδα λευτερώθηκε. Ο Κολοκοτρώνης έβανε το τάμα του και τα λέει στ' απομνημονεύματά του.

“Έτσι η Αγία Μόνη ανακαινίστηκε το 1868.

Σ' αυτό το σημείο παρατώ την πέννα μου κι αφήνω τον πρόεδρο της Κυθηραϊκής Αδελφότητας δικηγόρο κ. Τάση Κουκούλη να μας τα πει.

Γράφει λοιπόν ο Τάσης Κουκούλης σ' ένα δημοσίευσμά του:

Η Αγία Μόνη είναι ο μαγνήτης που τραβά και φέρνει πίσω κάθε ξενητεμένο στην πατρική γη.

Την Αγία Μόνη πρωτ' αντικρύζει ο Τσιριγώτης σαν καβατζάρι τον Κάβο Μαλιά, στο γυρισμό του.

Κι αυτή σαν φεύγει στερνοβλέπει.

«Στη Φρουριακή μορφή που έχει η κτιριακή της συγκρότηση, σπάζει η αντάρα των Ανέμων το χειμώνα και μοιάζει σαν καράβι να παλεύει στον ωκεανό».

Κάποιο άλλο απόγιομα καλοκαιριάτικο, λουσμένο στις θαλασσινές απόπνοιες και το άρωμα που έφερνε ο κάμπος, ξεκινήσαμε για την Αγία Ελέσσα.

Είναι η Αγία, που με το μαρτύριό της παρακινήθηκαν οι Κυθηριοί να ξαναγυρίσουν στο νησί που είχε ερημωθεί σχεδόν.

Περνάμε από πράσινες συστάδες και άφθονες ελχές, κι ενώ τρέχει τ' αυτοκίνητο τ' αεράκι του Τσιριγώτικου κάμπου, πεντακάθαρο, απαλλαγμένο από κάθε τι που αναπνέουμε στις μολυσμένες πολιτείες, μας γεμίζει χαρά κι αισιοδοξία και μας κάνει να πιστεύουμε στη ζωή, και πως τίποτε ακόμη δεν χάθηκε.

Και πέρα η θάλασσα, αυτή η μάγισσα, που στολίζει τη γη.

— Δεν θα μπορούσα να φανταστώ ομορφιά πάνω στη γη, χωρίς αυτό το νερό, είπε κάποτε ο Βύρων, αυτός ο μέγας θαλασσολάτρης.

Μα είναι και μια άλλη εκκλησία, απόμερη, μοναχική, που σε γοητεύει στα Κύθηρα.

Η Παναγία η Ορφανή, προσκύνημα. Κτισμένη μέσα σε δράχο.

Στο θόλο της δράχοι που μοιάζουν με σταλαχτίτες. Και σ' αυτό τον ασυνήθιστο, δράχينو θόλο, κρέμονται χρυσά καντήλια.

Για να πας ως εκεί περνάς μια άγρια φύση που τη διασχίζει η ασφαλτός.

Αυτά, και πολλές άλλες γαλάζιες γωνιές, θα σε γοητεύσουν στα Κύθηρα.

Είναι και η Χώρα. Η πρωτεύουσα του νησιού. Εκεί είναι όλες οι υπηρεσίες. Σε υποδέχεται όταν φτάσεις, με τη συμπαθητική πλατεία της, που τη στολίζουν πικροδάφνες και φοίνικες.

“Έχει ακόμα Αρχαιολογικό Μουσείο, αλλά είναι μικρό και πολλά τα ευρήματα που εξακολουθούν να είναι φυλαγμένα σε κάσες.

Εκεί είδα μια εικόνα του Παντοκράτορα του 16ου αιώνα σε μεγάλο μέγεθος.

Τη μικρή πολιτεία τη στολίζουν λευκά όμορφα νησιώτικα σπίτια.

Και στους δρόμους της, όπως και σ' όλο το νησί, ζηλευτή καθαριότητα.

Τη χώρα κοσμεί το Ενετικό Κάστρο. Αν ανέδεις θ' απολαύσεις ένα πανοραμική θέα, αλησμόνητη.

Η χώρα είναι η πρωτεύουσα δηλ. είναι κτισμένη από κείνα τα χρόνια τα φοβερά, ψηλά, μακριά απ' τη θάλασσα, για ασφάλεια.

“Έτσι σήμερα σου δίνει την ευκαιρία ν' απολαύσεις ένα μοναδικό θέαμα.

Κάτω, μπροστά σου απλώνεται η απέραντη θάλασσα, και μια χρωματιστή κάρτα ονειρώδους ομορφιάς.

Το θρυλικό Καψάλι.

Το Καψάλι είναι από τα λούσα των Κυθέρων. Το λέω θρυλικό, γιατί σ' ό-

ποιο Κυθήριο πεις, ότι πήγες στο νησί του, θα σου πεί:

— Πήγες στο Καψάλι;

Το Καψάλι είναι η μαγεία του Κολπίσκου, που καταλήγει σε αμμουδιά.

Και που το λιμανάκι του έχει κοσμοπολίτικη ομορφιά, αφού πολυτελή κότερα, όλων των Εθνικοτήτων, είναι αράγμένα εκεί.

Δεξιά κι αριστερά ψηλοί σχετικά βράχοι, κλείνουν αυτό το γοητευτικό κολπίσκο.

Το Καψάλι έχει κοσμικότητα, μα δεν του λείπει η γαλήνη.

“Έχει απέναντί του τ' Αντικύθηρα, που επικοινωνούν μαζί του τακτικά με πλοιάρια.

Το καλοκαίρι γεμίζει κόσμο.

Γιατί το Καψάλι έχει θαυμαστές. Παραθεριστές απ' όλη την Ελλάδα, που κάθε χρόνο έρχονται να περάσουν λίγο καιρό κοντά του και να το χαρούν, όπως διεπίστωσα.

Και δεκάις Τσιριγώτες που έρχονται απ' τη μακρινή Αυστραλία, ακόμη να παραθερίσουν.

Το νησί έχει 60 χωριά. Και 3.900 κατοίκους.

Ενώ σου λένε αυτοί που μένουν εκεί, θα μπορούσε νάναι πολύ περισσότερο αν δημιουργούντο προϋποθέσεις στο νησί.

ΓΙΑΤΙ ΦΕΥΓΟΥΝ

Δυστυχώς και ειδική ομορφιά του νησιού δεν άφησε η μοίρα να τη χαρούν οι κάτοικοι.

Από τον παλιό καιρό, οι κατακτητές και το χειρότερο οι πειρατές, που κάθε λίγο έμπηγαν τα θλιβερά μαχαίρια τους στο κορμί του, ωθούνταν τους κατοίκους του νησιού, στη φυγή.

Γιατί η ιστορία των Κυθέρων, σε τελευταία ανάλυση, υπήρξε δραματική.

“Έτσι δημιουργήθηκαν τότε, οι μεγάλες παροικίες της Σμύρνης και της Αιγύπτου.

“Υστερα, όταν όλα αυτά πέρασαν, και πραγματοποιήθηκε η απομόνωση “Ένωση, η ζωή καλλιτέρευε δέβαια.

Η “Ένωση με την Ελλάδα αναζωογόνησε και ανέπτυξε τον κόσμο του νησιού.

Γιατί κάτω από το πέλμα του Κατακτητή δεν μπορεί ν' αναπτυχθεί ο σκλάβος.

Οι Κυθηριοί, μετά την “Ένωση, ελεύ-

θεροι και απεριόπαστοι κοιτάζανε μπροστά.

Στόχεψαν σε ψηλότερες σφαίρες. Θέλησαν να βελτιώσουν τη ζωή τους, ν' αποκτήσουν χρήματα, να έχουν ανέσεις.

Το κράτος όμως φτωχό εκείνα τα χρόνια, χωρίς τουρισμούς και τη σημερινή ευημερία, δεν μπορούσε να τους ανακουφίσει οικονομικά.

Αλλά και το άγιο της νήσου, ανάγκασε τον κόσμο να μεταναστεύσει.

Στην Αμερική και κυρίως στην Αυστραλία, παρ' όλο που οι συνθήκες άλλαξαν.

Λένε μάλιστα, πως ο πρώτος "Ελληνας μετανάστης στην Αυστραλία, ήταν Κυθήριος.

"Υστερα ήτανε και η ανάγκη της μόρφωσης. Οι νέοι άμα τελείωναν το Γυμνάσιο Κυθήρων, έφευγαν για το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ή γι άλλες Σχολές. Εδώ ανδρώθηκαν, γνωριστήκανε, πιάσανε δουλειές, κάνανε οικογένειες, ρίζωσαν στην πρωτεύουσα.

Αλλά και ο Πειραιάς, το πρώτο λιμάνι της χώρας μας γέμισε, από ανήλικους και φιλοπροόδους Κυθηριούς, που τιμούνε το νησί τους, είτε σαν επιτήμονες, είτε σαν επαγγελματίες.

Και που άλλοι πλούτισαν και δημιούργησαν.

ΕΥΕΡΓΕΣΙΑ

Το ότι οι Κυθηριοί ζήσανε και ζούνε έξω απ' το νησί τους ως τη μακρινή Αυστραλία δεν τους εμπόδισε ν' αγαπούν τα Κύθηρα και να ευεργετούν την πατρίδα τους την Ελλάδα.

Η ευεργεσία, σαν τη φιλοπατρία, τη δικαιοσύνη, τη φιλοστοργία, την ελευθερία, ανάγεται κι αυτή στις Ηθικές αξίες.

ΕΘΝΙΚΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

Εδώ λοιπόν στα Επτάνησα δύο νησιά διεκρίθησαν σ' αυτό τον ευγενή Στίβο. Η πατρίδα μου Κεφαλληνία και τα Κύθηρα. Βοήθησαν τα νησιά τους οι Κεφαλληνιοί και οι Κυθηριοί κι έγιναν Εθνικοί ευεργέτες.

Θ' αναφέρω τους Κυθηριούς Εθνικούς Ευεργέτες και τούτα τα λόγια σας είναι η αιώνια ευγνωμοσύνη μας.

Ο Νικήτας Τζάνες που πλούτισε στην Αίγυπτο, έκαμε στον Πειραιά το πασίγνωστο Τζάνειο Νοσοκομείο και η σύζυγός του το επίσης γνωστό Τζάνειο Ορφανοτροφείο, ευαγή Ιδρύματα μεγάλης Αξίας.

Ο Κρίτων Δηλαβέρης γιος του Ευστάθιου Δηλαβέρη, που πρόσθεσε μια ακόμη πτέρυγα στο Τζάνειο και άφησε την περιουσία του στο Δήμο Πειραιώς για ευγενείς σκοπούς.

Αλλά και το Κυθηραϊκό στοιχείο του Πειραιά εκτός από τα αξιόλογα μέλη του, το Συμβούλιο της Αδελφότητας Κυθηρών ανεκνήρυχθη ευεργέτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγίας Τριάδος Πειραιώς, αφού διέθεσε χρήματα για την ανοικοδόμησή του.

Ακόμα και την πίστη τους, μετέφεραν στον Πειραιά.

"Εκτισαν με προσφορές Κυθηρίων της Αδελφότητας, την Παναγία την Μυρτιδιώτισσα του Νέου Φαλήρου.

Αλλά και την Αθήνα ετίμησε και ευεργέτησε το Κυθηραϊκό στοιχείο. Υπάρχει άλλωστε και κει αξιόλογο Σωματείο.

Στην Αθήνα ο Κυθήριος εκατομμυριούχος Στάης άφησε την περιουσία του στο Πανεπιστήμιο για υποτροφίες κλπ.

Εκεί εδρεύει και το Τριφύλλειο "Ιδρυμα των Κυθηρίων, με πολλαπλές ευγενείς δραστηριότητες.

Στην οδό Θεμιστοκλέους 5, ένα ωραίο πολυόροφο κτίριο, κοσμήει το κέντρο της Αθήνας.

Το πανάκριβο, κοντά στην Ομόνοια οικόπεδο που κτίστηκε το κτίριο, είναι δωρεά του πάμπλουτου Κυθηρίου Νικολ. Τριφύλλη, με εντολή να γίνει το Τριφύλλειο "Ιδρυμα και ένα Νοσοκομείο στο νησί που γεννήθηκε.

"Εγιναν και τα δυό.

Το 1959 έγινε στον Ποταμό των Κυθηρών το Τριφύλλειο, όπως ονομάστηκε Νοσοκομείο, συνάμειως 60 κλινών.

Το Νοσοκομείο διευθύνεται από 2 Επιτροπές και στη μία προεδρεύει ο Μητροπολίτης Κυθήρων.

Η άλλη είναι από το Υπουργείο Κοινωνικών Υπηρεσιών.

Ανάμεσα στις δραστηριότητες του Τριφύλλειου Ιδρύματος Αθηνών, είναι και η ανέγερση Γηροκομείου, σύγχρονου στα Κύθηρα, σε οικόπεδο που έχρισε ο Γεώργιος Κασσιμάτης, που ήταν και ο βασικός Δωρητής και που ονομάστηκε Κασσιμάτης.

Το Τριφύλλειο "Ιδρυμα φροντίζει να στέλνει Οφθαλμίατρο με δικά του έξοδα στο Νοσοκομείο Κυθήρων, να βοηθά άπορους φοιτητές και άλλα. Και ετοιμάζεται, όπως με πληροφόρησαν, από το "Ιδρυμα, να κτίσει Φοιτητική Εστία σε οικόπεδο που χάρισε άλλος Κυθήριος Εθνικός, βέβαια, ευεργέτης.

Το Τριφύλλειο "Ιδρυμα διοικείται από 9μελή Επιτροπή με 5ετή θητεία.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Παρ' όλο που το νησί κατοικήθηκε στα παράλια, μετά τις καταστροφές, από πολλούς Κρήτες και Πελοποννησίους επίθετα που να λήγουν σε -ακης και -οπουλος, λίγα ακούς.

Κυριαρχούν τα Κυθηραϊκά επίθετα, Κομνηνοί, Λογοθέτες, Ανδρόνικοι, Κασσιμάτηδες, Τριφύλληδες, Κουκούληδες, Πετρόχειλοι, Καλλίγεροι, που δείχνουν πώς κυριαρχεί το αμμιγές Κυθηραϊκό στοιχείο.

(Συνεχίζεται)

ΠΟΠΗ ΚΟΥΣΗ — ΠΑΠΑΔΑΚΗ

Σύντομες ειδήσεις υπό τήν

Πνευματική ζωή τών Κυθίων

— Εἰς τὰς 5 Ἀπριλίου εἰς τήν Χώρα Κυθίων ἡ Φιλόλογος Καθηγήτρια τοῦ Γυμνασίου Δνίς Ντίνα Σαμίου, ὀργάνωσεν ἐκδηλώσιν διὰ τὸν ποιητὴν ΓΙΩΡΓΟ ΣΕΦΕΡΗ. Ποιήματα τοῦ Ἑλλήνα Νομπελίστα, ἀπήγγειλεν ἡ ἴδια, ὁ κ. Τάσος Ἀρνιакὸς καὶ ἄλλες συνεργάτιδες τῆς ὁμιλητρίας, ἐνῶ οἱ κ. κ. Ν. Β. Κασσιμάτης καὶ Νικήτας Μεγαλοκονόμος, ἐτραγούδησαν μελοποιημένα ποιήματα τοῦ Σεφέρη, συνοδεῖα μουσικῶν ὀργάνων.

— Ὁ Σύνδεσμος Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν σὲ συνεργασία μὲ τὰ Κυθηραῖκά Σωματεῖα Ἀθηνῶν — Πειραιῶς, ἐτίμησαν σὲ μιὰ πανηγυρικὴ βραδυὰ στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῶν Κυθίων στὴν Ἀθήνα, τὸν Μάιον τὸν γνωστὸ Κυθῆριο ποιητὴ καὶ λογοτέχνη Παναγιώτη Τριφύλλη (Πάνο Φύλλη) γιὰ τὰ πενήντα χρόνια προσφοράς του τόσο στὰ Κυθηραῖκά ἄλλὰ γενικώτερα στὰ Ἑλληνικά Γράμματα.

— Στὶς 22 Μαΐου ὁ Κυθῆριος Καθηγητὴς τῆς Δερματολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ἔδωκε διάλεξι στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τῶν Κυθίων μὲ θέμα «Ἡλιος καὶ Δέρμα». Τὸ τόσο ἐνδιαφέρον κείμενο τῆς διαλέξεως, δημοσιεύεται σὲ ἄλλες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ.

— Στὶς 17 Μαΐου ἡ ἐκ Μητρὸς Κυθηραϊκῆς κατὰγωγῆς Δνίς ΤΖΕΣΣΙΚΑ ΣΟΥΚΥ ἀπὸ τὸ Μιλγουόκυ τῶν ΗΠΑ ἔδωκε εἰς τήν αἴθουσα συναυλιῶν τῆς Ἑλληνοαμερικανικῆς Ἑνώσεως εἰς Ἀθήνας, ρεσιτάλ Ἀρπας, διαπρέψασα καὶ ἀποσπάσασα τὰ συγχαρητήρια τῶν πολυπληθῶν παρισταμένων. Ἡ Τζέσσικα, τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εὐρίσκεται εἰς Θεσσαλονίκην σπουδάζουσα μὲ ὑποτροφίαν, βυζαντινὴν μουσικὴν.

— Λίαν ἀξιέπαινος καὶ ἀξία ὑπομνήσεως ἡ ἐπ' ἀνέκδοσις ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸν Οἶκον Καραβία τῆς Ἱστορίας τοῦ Νησιοῦ μας τοῦ συνεργάτη μας ΜΙΧΑΛΗ Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ.

— Σημαντικώτατη γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γραμματεία ἡ Διδακτορικὴ διατριβὴ τοῦ ΙΩΑΝΝΗ Ε. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ, Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, μὲ θέμα «ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ἀπὸ τὴν προϊστορικὴ ἐποχὴ ὡς τῇ Ρωμαϊκῇ ἰακράτῃ».

Ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητα ὁ τόμος αὐτὸς μιὰ οὐσιαστικὴν προσφορὰ στὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ Νησιοῦ μας, καὶ συμπληρῶνει πολλὰ κενὰ τοῦ ἱστορικοῦ του παρελθόντος.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Κάθε ἐργασία που δημοσιεύεται στα «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΥΘΗΡΑ» ἀποτελεῖ πνευματικὴ ἰδιοκτησία του γράφοντος καὶ ἀπαιτεῖ τις προσωπικὲς του ἀπόψεις. Για κάθε τυχόν ἀναδημοσίευση, πρέπει ἀπαραιτήτως να ἀναφέρεται ἡ πηγὴ τοῦ κειμένου καὶ τὸ τεῦχος που δημοσιεύθηκε.